CĂRȚI BUNE PENTRU PĂRINȚI BUNI

STEVE BIDDULPH

cum să ne creștem băieții

De ce sunt băieții diferiți și cum să-i ajutăm
să devină bărbați fericiți și echilibrați

ebook
HUMANITAS

practic

Steve Biddulph este unul dintre cei mai cunoscuți psihologi din lume. Cărțile lui se găsesc în peste trei milioane de case, au fost traduse în 30 de limbi şi au influențat felul în care ne privim copiii şi – mai ales – ne creştem băieții. Steve Biddulph crede că trebuie să ne redescoperim simțul comunității şi să ne facem timp să ne iubim familia, planeta şi pe cei cu care ne împărțim viața. Munca lui îl poartă în toate colțurile lumii, autorul oferind consiliere şcolilor cu privire la educarea băieților pentru a deveni oameni mai buni. De asemenea, ține seminare pentru părinți. Steve este un ecologist înfocat la el acasă, în Tasmania, şi în 2005 a condus un proiect despre drepturile omului – SIEV X Memorial Project – care a adus o schimbare pe plan politic şi a determinat guvernul să aibă o atitudine mai binevoitoare față de refugiați.
www.stevebiddulph.com.

STEVE BIDDULPH

cum să ne creștem băieții

De ce sunt băieții diferiți și cum să-i ajutăm să devină bărbați fericiți și echilibrați

Ilustrații de Paul Stanish

Traducere din engleză de
Nicoleta Drăghiceanu

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Iustina Croitoru
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Iuliana Glăvan
DTP: Andreea Dobreci, Carmen Petrescu

Steve Biddulph
Raising Boys: Why boys are different – and how to help them become happy and well-balanced men
Copyright © Stephen Biddulph and Shaaron Biddulph, 2013
Originally published in Australia and New Zealand as Steve Biddulph's *Raising Boys: Why boys are different – and how to help them become happy and well-balanced men* by Finch Publishing Pty Limited, Sydney.

Foto copertă: © Hemul | Dreamstime. Com *Wood Toy On Purple Background*

© HUMANITAS, 2014, pentru prezenta ediție (ediția tipărită)
© HUMANITAS, 2015 (ediția digitală)

ISBN 978-973-50-4834-1 (pdf)

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

CUPRINS

Prefață la noua ediție 7

1. Care-i treaba cu băieții? 9
2. Cele trei etape ale copilăriei unui băiat 15
3. Testosteron! 53
4. Prin ce se deosebește creierul băieților de al fetelor 71
5. Ce pot face tații 87
6. Mame și fii 113
7. Cum să aibă o viață sexuală sănătoasă 139
8. Revoluție în școală 161
9. Băieții și sportul 195
10. Rolul comunității 207

Notele autorului 223

Notele autorului ─ Capitolul *Notele autorului* de la sfârşitul volumului conține referințe la text şi informații suplimentare folositoare cu privire la anumite chestiuni menționate în capitolele cărții. În dreptul fiecărei intrări este trecută pagina şi fragmentul din text la care se face referire.

Fotografiile ─ Fotografiile au fost incluse spre a ilustra momente prezente sau trecute din viața de zi cu zi a oamenilor. Cu toate acestea, oamenii din fotografii nu au legătură cu poveştile, personajele sau situațiile din carte.

Permisiunea pentru folosirea fotografiilor ─ Le suntem recunoscători pentru fotografiile puse la dispoziție lui Paul şi Judi Taylor, Narelle Sonter, Jim şi Jenny Smith, Elia Bastianon şi Tony Wallis, Geoff şi Chris Price, Glenda Downing, Chris şi Tony Collins, Catherine James şi Bruce Stephens, Ella şi David Martin, Steve şi Shaaron Biddulph, Glenys şi Brian Atack, Steve şi Henrietta Miller, Miles şi Jane Felstead, Zoe Finch, Suzanne Jensen şi Ral Lewis, Wendy Pettit şi Currumbeena School, Robert şi Sue Holloway, Dave Hancock şi Tony James, Anne şi Levi Atkins, Matthew, William şi Patrick Atkins, John Atkins, Kain Curran, Luke, Francis şi Raphael Atkins, Stephen şi Brendon King, Andrew Atkins, Zac Coleman, Andrew Wade, Jake şi Vicki Mawby, Merv Atkins, Luke, Joshua şi Jacob Atkins, David şi Jonathon Atkins, iStockphoto şi Dreamstime.com.

Permisiunea pentru folosirea textelor ─ Autorul le mulțumeşte pentru amabilitatea de a acorda permisiunea de a reproduce materiale purtătoare de drepturi de autor următorilor: „Ce fac tații“ de Jack Kammer este reprodus din *Full-Time Dads*, numărul din mai/iunie 1995, cu permisiunea autorului. Fragmentul din articolul „Mid School Crisis“ de Jane Figgis este reprodus cu permisiunea publicației *Sydney Morning Herald*. Articolul „The Secret Life of Boys“ de Sarah MacDonald a apărut în *Daily Life*, www.dailylife.com.au <http://www.dailylife.com.au/> pe 8 mai 2012 şi a fost reprodus cu permisiunea autoarei.

Prefață la noua ediție

Dacă ați ținut vreodată un băiețel în brațe, mai ales pe al dumneavoastră, atunci știți câtă dragoste şi căldură simțiți pentru el şi cât de fragil şi vulnerabil pare. Totuşi, aceste sentimente parcă nu se potrivesc cu imaginea băieților care, când sunt mari, par să fie dificili, duri şi insensibili.

Acum o vreme, părinților le era frică să crească băieți şi chiar am auzit viitoare mame țipând „Vai, nu!“ când li s-a spus că vor avea un băiat. Aşa că am vrut să-i ajut pe părinți să-şi crească băieții cu încredere, ştiind că vor deveni oameni de caracter.

Băieții sunt adesea mai energici, mai zgomotoşi şi mai dornici de aventuri periculoase decât fetele, dar asta înseamnă doar că trebuie să găsim modalitățile potrivite ca să-şi consume energia. Şi trebuie să reuşim să-i facem să-şi deschidă sufletul, să-i încurajăm să devină afectuoşi şi prevenitori, fără să-şi piardă însă forța şi fermitatea care ne plac atât de mult la bărbații noştri, sau simțul umorului şi insolența care îi fac atât de plini de viață.

Prima ediție a acestui volum a fost cea mai bine vândută carte despre băieți în întreaga lume. Mai mult decât atât, a fost iubită, ținută la capătul patului şi citită din scoarță-n scoarță. Mamele de băieți de pretutindeni le-au dat coate soților zicându-le „Fii atent la asta…“.

Băieții au parte de pericole serioase în viață. Riscul de deces înainte de 21 de ani este de trei ori mai mare decât în cazul fetelor şi sunt de cinci ori mai predispuşi să aibă probleme la şcoală. Dar peste tot în lume lucrurile se schimbă.

Băieții şi-au mai venit în fire şi sunt acum mai puțin predispuşi riscurilor decât erau acum zece ani. Am ajuns să-i creştem mai bine.

Băieții sunt distractivi. Te fac să râzi. Sunt plini de viață. Vorbesc din inimă şi sunt iertători. Am încercat să evidențiez toate aceste calități în cartea de față. Şi sper că, dacă într-o zi, fiica voastră va avea un băiat, va spune: „Uau, super!“

Steve Biddulph
Tasmania, Australia.
www.stevebiddulph.com

CAPITOLUL 1

CARE-I TREABA CU BĂIEȚII?

Seara trecută m-am dus în oraş cu maşina la o întâlnire, sau cel puțin am încercat, când m-am izbit din nou de problema băieților. La trei maşini în fața mea, Pacific Highway era blocată. Un sedan condus de un tânăr, cu patru prieteni la bord, a încercat să iasă de pe şosea, dar şoferul a calculat greşit. Un camion care venea din spate a lovit maşina şi a târât-o 50 de metri de-a lungul şoselei, strivind-o înfiorător. Curând au sosit maşinile de intervenție: pompierii, poliția, ambulanța. Oamenii lucrau pe echipe, cu calm, dar rapid, având în vedere situația.

Tânărul de la volan a fost scos din maşină încetul cu încetul, în stare de inconştiență. Ceilalți patru adolescenți aveau răni diverse, unele grave. O femeie mai în vârstă, probabil mama unuia dintre băieți, a venit în fugă dinspre o fermă din apropiere. Un polițist a încercat s-o consoleze.

Amprenta masculină era peste tot – lipsa de experiență şi riscul, pe de o parte, competența, grija şi determinarea, pe de altă parte.

Pentru mine, asta spune tot despre bărbați. Bărbații, dacă au fost crescuți bine, pot fi minunați – altruişti, neînfricați, muncitori. Dar tinerii, cu atât mai mult băieții, sunt foarte vulnerabili, chiar predispuşi la dezastre. Când vedem astăzi un băiat, nu putem să nu ne întrebăm ce-o să se aleagă de el.

Băieți în primejdie

Acum 30 de ani, toată lumea îşi făcea griji pentru fete. Peste tot în lume se depuneau eforturi uriaşe pentru a le lărgi orizontul, pentru a le da încredere că pot face orice cu viața lor şi pentru a demonta barierele ce li se ridicau în cale. Şi roadele se văd şi acum: în ziua de azi, fetele sunt cele care au mai multă încredere în ele, sunt mai motivate şi mai capabile. Mai multe fete termină şcoala, mai multe fete se duc la facultate, iau note mai bune.

Părinții de fete văd clar că acestea sunt mai concentrate, mai limpezi la minte şi ştiu încotro se îndreaptă. Băieții, în schimb, de cele mai multe ori n-au nici cea mai vagă idee ce vor. Par aerieni, nu se descurcă la şcoală, sunt stângaci într-o relație, riscă să cadă în capcana violenței, alcoolului şi drogurilor.

Diferențele apar devreme – duceți-vă în orice grădiniță ca să vedeți cu ochii voştri. Fetele lucrează fericite împreună, băieții fac scandal ca, mă rog, ca băieții! Le tachinează pe fete şi se ceartă între ei. În şcoala primară munca lor este adesea stângace şi slabă; profesorii îşi petrec timpul încercând să-i țină în frâu, iar fetele nu mai sunt atente. Când ajung în clasa a III-a, majoritatea băieților nu mai citesc şi vorbesc monosilabic: „Ha?“, „Ăhă!“. În liceu, nu mai iau parte la discuții, nu merg la concerte, consilii ale elevilor sau la alte activități în afara sportului. Pretind că nu le mai pasă de nimic şi se poartă ca şi cum să fii prost e cea mai tare chestie. Când se dau premii, profesorii sunt adesea jenați că băieții nu primesc nici unul.

În ceea ce priveşte relațiile, mulți adolescenți nu ştiu cum să se poarte în preajma fetelor şi nici nu le înțeleg. Unii devin dureros de timizi, alții sunt agresivi şi nesuferiți când sunt fete în apropiere. Pare că le lipsesc cele mai elementare cunoştințe despre arta conversației.

Dar, înainte de toate, ceea ce ne interesează cel mai mult pe noi, părinții, şi pentru care ne tremură sufletul este, bineînțeles, siguranța. Pe la cincisprezece ani băieții sunt de trei ori mai

predispuşi să moară decât fetele – de obicei în accidente, acte de violență sau suicid. De trei ori mai mult! Şi la fiecare băiat care îşi pierde viața pe şosea, alți zece rămân cu sechele sau ajung în scaunul cu rotile, victime colaterale. În ceea ce priveşte sănătatea, băieții sunt ca o țară în curs de dezvoltare. Orice părinte simte o frică în momentul în care fiul lui iese în oraş cu prietenii: „Oare se mai întoarce viu şi nevătămat acasă?“

Aspectele pozitive

Ajunge cu aspectele negative! Ceea ce ne dorim cu toții este un tânăr fericit, energic, prudent, muncitor şi de treabă. Atâta tot! Vrem ca băieții noştri să devină bărbați de nădejde, care să rezolve problemele secolului XXI. Şi între timp, vrem să spele vasele şi să-şi facă curat în cameră.

În ultimii zece ani, am învățat multe lucruri despre adevărata față a băieților, care vă vor surprinde şi vă vor încânta. Vreo treizeci de ani a fost la modă să spui că băieții şi fetele sunt fix la fel. Dar, aşa cum ne-au tot zis părinții şi profesorii,

această abordare n-a mers. Noi cercetări arată că intuiția părinților că băieții lor sunt diferiți este adevărată. Am început să înțelegem cum să le apreciem masculinitatea şi să le-o modelăm, nu doar să le-o înăbuşim.

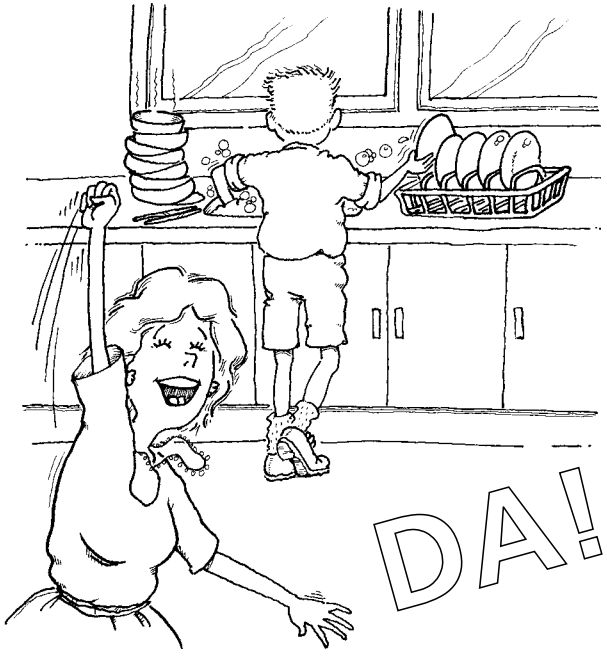

Ideile principale ale acestei cărți

În această carte vom cerceta un număr important de descoperiri revoluționare în înțelegerea băieților. În următorul capitol vom explica mai întâi cele *trei etape distincte* ale dezvoltării:

1. De la 0 la 6 ani – anii când *învață să iubească*;
2. De la 6 la 14 ani – anii când *tatăl contează cel mai mult*;

3. De la 14 ani până la maturitate – anii când băieții au nevoie de mentori şi alți adulți care să-i păstorească, *în afară de* părinții lor.

Cunoscând aceste etape, veți fi mai pregătiți şi mai relaxați cu toate câte vor urma şi veți şti cum să le faceți față.

În al treilea capitol, vom examina efectul *hormonilor* asupra comportamentului băieților şi vom încerca să-i ajutăm pe cei din urmă să-şi stăpânească această etapă a dezvoltării. Toată lumea a auzit de hormoni, dar când anume intră ei în acțiune şi ce anume fac? De ce sunt tinerii de 13 ani atât de prostuți, iar cei de 14 atât de de puşi pe scandal? Şi cum rezolvați această problemă cu înțelegere şi fără să vă pierdeți simțul umorului?

În al patrulea capitol vom arăta în ce fel sunt vulnerabile *creierele* băieților şi cum pot fi aceştia stimulați să comunice cu mai multă uşurință. Când stați de vorbă cu băieții şi le spuneți poveşti, le dezvoltați conexiunile cerebrale, ceea ce-i ajută să se exprime mai bine cu ajutorul cuvintelor sau sentimentelor. Lumea nu mai are nevoie de bărbați care să se lupte cu taurii, ci de bărbați care să ştie să se poarte.

Apoi vom vorbi despre rolul vital al *taților* şi cum să vă descurcați chiar dacă nu ați avut un tată tocmai bun. Cei mai mulți bărbați, se pare, vor să suplinească ceea ce le lipsea tatălui lor, dar nu ştiu întotdeauna cum s-o facă. Revoluția paternității a fost una dintre cele mai fericite schimbări din ultimii treizeci de ani. Dacă sunteți mamă singură şi citiți această carte, vă vom spune ce puteți face ca să fiți sigură că fiul dumneavoastră va avea parte de bărbați cu influență pozitivă în viața lui.

Apoi urmează câteva poveşti şi ponturi despre *mame* şi fii. Mamele trebuie să fie încrezătoare şi creative cu băieții şi să-i ajute să se simtă în largul lor în preajma sexului opus. O mamă este o „prietenă de probă“ şi îşi învață băiatul cum să se înțeleagă cu o femeie. Fie că o conştientizează, fie că nu, ea este şablonul pentru toate relațiile lui viitoare.

Pe urmă vom vorbi despre băieți şi sex, din moment ce este un aspect esențial care le poate face viața fericită sau mizerabilă, în funcție de felul în care este abordat.

Apoi, din moment ce *şcoala* este locul unde îşi petrec jumătate din timp, există un capitol despre cum poate fi îmbunătățită considerabil această experiență. E important ca băieții să nu înceapă şcoala prea devreme, din moment ce creierul lor se dezvoltă altfel şi mai încet decât cel al fetelor. *Dacă încep prea devreme*, anii de şcoală pot deveni o pacoste din cauza sentimentelor de alienare şi ură față de învățat. Această informație a schimbat părerea a zeci de mii de familii despre momentul când trebuie să-şi dea băieții la şcoală sau chiar la grădiniță. Vă vom ajuta, de asemenea, să vă dați seama care profesori şi care şcoală sunt cele mai potrivite pentru fiul vostru.

În încheiere, ne vom referi la *sport*, care poate fi primejdios atât pentru corpul, cât şi pentru sufletul băieților, deşi, când este practicat aşa cum trebuie, le poate fi benefic. Băieții au nevoie de sport, aşa că noi avem nevoie ca sportul să fie făcut ca la carte.

Şi, la finalul finalului, vom discuta despre felul în care întreaga *comunitate* îi poate ajuta pe băieți să devină bărbați, pentru că părinții nu o pot scoate la capăt fără ajutor. Părinții trebuie să facă anumite alegeri încă de când băieții lor sunt mici, ca să se asigure că, atunci când vor parcurge etapa adolescenței, vor avea şi alți adulți în preajmă. Aveți nevoie de un cerc de prieteni şi o familie mai numeroasă ca să ajutați un copil să ajungă la maturitate viu şi nevătămat. V-am stârnit interesul? V-am pus pe gânduri? Atunci e timpul să începem.

Băieții pot fi extraordinari. Noi îi putem face să fie aşa. Secretul este înțelegerea.

CAPITOLUL 2

CELE TREI ETAPE ALE COPILĂRIEI UNUI BĂIAT

V-ați uitat vreodată printr-un album de familie şi ați văzut poze cu băieți de când erau mici şi până la maturitate? Dacă da, atunci ştiți că băieții nu cresc cât ai bate din palme. Cresc în salturi – arată la fel pentru o vreme şi deodată parcă se schimbă peste noapte. Şi asta nu numai pe dinafară. Şi pe dinăuntru se întâmplă mari schimbări. Dar maturizarea şi formarea caracterului nu se produc automat, ca în cazul fizicului; un băiat poate rămâne „blocat". Toată lumea cunoaşte măcar un bărbat mare la trup, dar îngust la minte şi mic la suflet, care nu s-a maturizat. Astfel de bărbați sunt peste tot – pot fi prim-miniştri, preşedinți sau magnați, dar te uiți la ei şi zici: „Da, încă e un copil. Ba chiar unul enervant…"

Băieții nu cresc cum trebuie dacă nu-i ajutați. Nu e suficient să îi îndopați cu cereale şi să le dați tricouri curate ca să vă pomeniți că într-o zi au devenit bărbați! Trebuie urmărit un program precis. Ideea este să vă dați seama ce trebuie făcut şi când anume.

Din fericire, băieții sunt pe acest pământ de când lumea. Fiecare societate s-a confruntat cu problema creşterii lor şi a venit cu soluții. Cele trei etape ale copilăriei sunt eterne şi universale. Băştinaşii din America, boşimanii din deşertul Kalahari şi eschimoşii cunosc şi ei aceste etape. Când le vorbesc despre ele părinților, aceştia îmi spun: „Ai dreptate!" pentru că etapele respective le reflectă propria experiență.

Cele trei etape la o primă privire

1. Prima etapă, a copilăriei, ține *de la naştere până la şase ani*. E perioada când băiatul îi aparține mamei. E „băiatul ei“, deşi tatăl e posibil să aibă şi el un rol important. La această vârstă, e esențial să îi oferiți multă dragoste și siguranță, să îl racordați la o viață plină de căldură şi iubire.

2. A doua etapă ține de la *şase la paisprezece ani*, când băiatul, ieşit din cochilie, vrea să învețe să fie bărbat şi e din ce în ce mai atent la ce face şi cum face tatăl lui (deşi mama se implică în continuare, iar lumea cea largă îl aşteaptă). Scopul acestei etape este de a-i

dezvolta priceperea şi îndemânarea şi, de asemenea, bunătatea şi voioşia – îl ajutați să devină un om echilibrat. Aceasta este vârsta când un băiat începe să fie fericit şi mulțumit că e bărbat.

3. În sfârşit, de la *paisprezece ani la maturitate* este etapa când băiatul are nevoie de sfaturi de la mentori bărbați dacă vreți să ajungă cu adevărat la maturitate. Mama şi tatăl fac un mic pas în spate, dar nu înainte să găsească mentori buni pentru fiii lor; dacă nu, va trebui să se bazeze pe prietenii de aceeaşi vârstă ai băiatului, nu la fel de capabili să-i dezvolte încrederea în el. Scopul este ca fiul dumneavoastră, apropiindu-se din ce în ce mai mult de adulți, să învețe responsabilitatea şi respectul de sine.

Aceste etape nu presupun trecerea bruscă de la un părinte la altul. Nu există o etapă a mamei, a tatălui sau a mentorului. De exemplu, un tată care se implică poate face multe lucruri încă de la naştere, poate chiar prelua rolul mamei, dacă e necesar. Tot astfel, o mamă nu se dă la o parte când fiul ei împlineşte şase ani, dimpotrivă. Etapele indică o *schimbare a importanței rolurilor*: tatăl „iese în față“ mai mult începând cu vârsta de şase ani şi până la treisprezece, iar însemnătatea mentorilor creşte de la paisprezece ani încolo. Într-un fel, se adaugă noi ingrediente la fiecare etapă.

Cele trei etape ne ajută să ne dăm seama ce e de făcut. De exemplu, ştim că tații băieților între şase şi paisprezece ani nu

ar trebui să fie dependenți de muncă sau absenți emoțional sau fizic. Dacă sunt aşa, asta le va dăuna cu siguranță copiilor. (Totuşi majoritatea taților secolului XX au fost exact ca mai sus, după cum mulți dintre noi ne amintim din copilărie.)

Etapele acestea ne dau de înțeles că atunci când băieții noştri sunt adolescenți trebuie să căutăm ajutor la cei din jur – acest rol îl aveau odată rudele (unchii şi bunicii) sau mentorii. Mult prea adesea adolescenții se avântă în lumea largă, dar nimeni nu e acolo să-i prindă, şi îşi petrec adolescența şi primii ani ai maturității într-o periculoasă etapă intermediară, având doar grupuri de amici în care să se încreadă.

E cât se poate de evident că multe dintre problemele comportamentale ale băieților – lipsa de interes față de şcoală, depresia, cearta cu legea (condus sub influența alcoolului, încăierări, fărădelegi etc.) – au sporit pentru că n-am ştiut de existența acestor trei etape şi de ingredientele necesare la momentul oportun!

Etapele sunt atât de importante, încât trebuie să le studiem în detaliu şi să decidem ce măsuri să luăm. Asta vom face acum.

De la naștere la șase ani: anii mai ușori

Bebeluşii sunt bebeluşi. Fie că sunt fetițe, fie băieței, nu e o problemă pentru ei şi nici pentru noi nu ar trebui să fie. Bebeluşii adoră să fie strânşi în brațe, să se joace, să fie gâdilați şi să râdă; să exploreze şi *să fie purtați de colo-colo*. Personalitățile lor diferă foarte mult. Unii sunt uşor de crescut, liniştiți şi relaxați, şi dorm cu orele. Alții sunt zgomotoşi şi vioi, mereu în căutare de acțiune. Unii sunt nerăbdători şi supărăcioşi şi au nevoie să ştie că suntem acolo şi că îi iubim.

Toți bebeluşii şi copilaşii au nevoie cel mai mult să formeze o legătură strânsă cu cel puțin o persoană. De obicei această persoană este mama. Pentru că e cea mai binevoitoare şi mai motivată, pentru că ea e sursa lor de lapte şi pentru că e drăgăstoasă, calmă şi blândă, de obicei o mamă are tot ce-i trebuie unui bebeluş. Propriii hormoni (în special prolactina care se eliberează în sânge când alăptează) o fac să-şi dorească să fie cu copilul ei şi să-i dăruiască întreaga atenție.

În afară de alăptat, tații le pot oferi bebeluşilor orice au nevoie. Dar tații o fac în altă manieră: studiile arată că sunt mai energici când se joacă cu ei – le place să-i întărâte, în timp ce mamelor le place să-i liniştească (deşi, dacă tații ar fi privați de somn aşa cum sunt mamele, şi lor le-ar plăcea să-i liniştească pe copii!).

DIFERENȚELE ÎNTRE SEXE ÎNCEP SĂ SE VADĂ

Unele diferențe dintre băieți şi fete încep să apară devreme. Iată câteva descoperiri făcute de cercetători:

- Băieții conştientizează mai puțin fețele.
- Fetele au simțul tactil mai dezvoltat.
- Retina băieților e diferită, aşa încât aceştia disting mai multă mişcare şi mai puține culori şi texturi.

- Băieții cresc mai repede, sunt mai puternici, şi totuşi sunt mai nefericiți când se despart de mama lor.
- Băieții se mişcă mai mult atunci când sunt mici şi iau în stăpânire mai mult spațiu.
- Băieților le place mai mult să manevreze obiecte şi să construiasă clădiri înalte din cuburi, în timp ce fetele preferă construcțiile mai joase.
- La grădiniță băieții ignoră un copil nou-venit în grup, în vreme ce fetele îl observă şi se împrietenesc cu el.

Şi, din păcate, adulții sunt mai duri cu băieții: studiile arată că părinții îşi îmbrățişează fetele mai des chiar decât pe nou-născuți, vorbesc mai puțin cu băieții, iar mamele de băieți îi lovesc mai tare şi mai des decât pe fete.

Asta este trist pentru că băieții au nevoie fix de tratamentul opus ca să învețe ce înseamnă blândețea; au nevoie de râsete şi de apropiere fizică.

CUM ÎI ÎNVĂȚĂM SĂ IUBEASCĂ

Dacă mama este cea care îl creşte, atunci relația cu ea va fi pentru un băiat primul model de intimitate şi iubire. Dacă ea va şti să întărească legătura dintre ei începând din copilărie, impunându-i fiului cu fermitate anumite limite, dar fără să-l lovească sau să-l facă de râs – el se va plia firesc pe tiparul acestei relații. Va vrea să-i facă pe plac şi va fi mai uşor de crescut pentru că ataşamentul față de ea va fi mai puternic. Ştie că ocupă un loc aparte în inima ei. Dacă-l face să aştepte sau îl pune să-şi schimbe comportamentul s-ar putea să-l frustreze şi să-l zăpăcească, dar o să-i treacă. Ştie că e iubit şi nu va vrea să o supere pe cea care e centrul existenței lui.

Implicarea mamelor şi felul distractiv de a-l învăța şi de a vorbi cu el îi ajută creierul să-şi dezvolte aptitudinile verbale şi îl fac pe băiat mai sociabil. Băieții au nevoie de mai mult ajutor decât fetele să învețe să fie sociabili (mai multe despre acest subiect mai târziu).

Dacă o mamă este epuizată şi nu se implică în primii doi ani de viață ai băiatului, creierul lui ar putea suferi schimbări devenind un „creier trist". Dacă mama este mereu nervoasă, îl loveşte sau îl răneşte, copilul nu va şti dacă ea îl iubeşte sau nu. (Vă rog să înțelegeți că vorbim de o furie constantă şi nu despre supărări ocazionale pe care toți părinții le simt şi le arată. Nu trebuie să fim nişte îngeri de părinți – dacă am fi, cum ar învăța copiii noştri despre lumea reală?)

Aceia dintre noi care avem în preajma noastră mame tinere trebuie să fim atenți cu ele, să le ajutăm, să le asigurăm că nu au fost lăsate de izbelişte, să avem grijă să nu fie copleşite de muncă. O mamă are nevoie de alții să o ajute să-şi îmbunătățească viață, ca ea să se poată relaxa şi să-şi ducă la bun sfârşit importanta misiune. Dacă avem grijă de mamele tinere, ele pot avea grijă de bebeluşi. Soții sau partenerii sunt

primii care trebuie să le ajute, dar familia şi vecinii sunt de asemenea de ajutor.

CE SE PETRECE ÎNTRE O MAMĂ ȘI BĂIEȚELUL EI?

Ştiința întâmpină dificultăți în a măsura ceva precum dragostea, dar lucrurile stau din ce în ce mai bine. Oamenii de ştiință care studiază mamele şi bebeluşii au observat ceea ce numesc „atenție reciprocă“. Aceasta e dragostea în acțiune, dragostea pe care o poți vedea. Cercetătorii au filmat o zi întreagă mamele şi bebeluşii şi au descoperit că episoadele de atenție reciprocă au loc între 50 şi 100 de ori pe săptămână.

Cu siguranță vi s-a întâmplat asta cu propriul copil. Bebeluşul caută atenție gângurind sau plângând. Vă uitați la el şi vedeți că şi el se uită la voi. E încântat că vă întâlneşte privirea şi chicoteşte fericit. Sau poate îl țineți în brațe sau îl schimbați şi simțiți apropierea când vă uitați unul la altul şi îi cântați sau îl gâdilați. Aveți o putere asupra lui şi el asupra voastră. Schimbul de atenție continuă e o „conversație fără cuvinte“ – e minunat şi înduioşător.

Un alt fel de atenție reciprocă apare atunci când copilul e supărat şi dumneavoastră îi cântați, îl dezmierdați sau îl țineți în brațe şi îi distrageți atenția – aveți grijă de el aşa cum v-a învățat experiența că trebuie să faceți ca să-l calmați. Sau vă jucați cu el doar ca să-l vedeți fericit şi încântat. Curând „atenția reciprocă“ poate fi direcționată către o jucărie, o floare, un animal sau o jucărie care piuie de care să vă bucurați împreună. Îl învățați să fie interesat de lumea lui.

Acesta este unul dintre cele mai semnificative lucruri pe care un părinte le poate face pentru copilul său. În căpşorul bebeluşului, creierul lui înmugureşte ca un broccoli primăvara. Când un bebeluş e fericit, hormonii de creştere i se răspândesc prin

SFATURI PRACTICE

CUM NE ÎNGRIJIM BĂIEȚII ÎN PRIMA COPILĂRIE

Ceea ce vom spune în continuare îi poate neliniști pe unii părinți. Există cititori care s-au oprit din citit chiar aici, supărați și confuzi. Dar treaba unui psiholog este să vă prezinte faptele, așa încât începem. *Pe cât posibil, un băiat ar trebui îngrijit de părinții lui sau de o rudă apropiată (pe lângă bona ocazională) până la vârsta de trei ani.* Creșa nu e tocmai indicată până la această vârstă. Asta nu înseamnă că băieții duși la grădiniță cu program prelungit de la șase luni vor deveni toți psihopați, dar înseamnă că vor fi în primejdie. Și, mulțumită unui număr mare de cercetări din întreaga lume, știm că acest risc poate lua trei forme. În primul rând, comportament neadecvat, coâul devenind mai ales agresiv și neascultător. În al doilea rând, anxietate – până în punctul în care poate dăuna dezvoltării (se poate testa măsurând hormonul stresului). Și în al treilea rând, relația lor cu dumneavoastră se poate deteriora: studiile arată că băieții sunt mai predispuși decât fetele să sufere de teama despărțirii și să se închidă în ei dacă se simt abandonați. Se pare că nu sunt atât de capabili să înțeleagă că mama (sau tata) îi iubește și se va întoarce. De asemenea, e posibil ca un băiat la vârsta aceasta să facă față despărțirii devenind neliniștit și agresiv o perioadă îndelungată. Personalul experimentat de la grădiniță vorbește despre „sindromul băiatului trist/nervos" – un băiețel care se simte abandonat și neliniștit și își convertește teama într-un comportament violent. E posibil să se poarte așa și la școală, și mai târziu în viață.

Dar grădinița nu e un lucru rău. Grădinițele bune sau, chiar mai mult, școala primară, cu profesori specializați, pot juca un rol important când copiii sunt mai mari sau când părinții sunt nevoiți să lucreze ca să-și câștige existența. Dar trebuie să aveți toate informațiile ca să luați decizia potrivită. Grădinița

este o a doua opțiune destul de bună pentru copiii mai măricei, cu totul nepotrivită pentru bebeluși, iar pentru unii copii e de-a dreptul vătămătoare în moduri greu de ghicit la prima vedere.

Dacă ce am scris mai sus v-a supărat, aveți dreptate. Lumea noastră corporatistă nu e blândă cu părinții. De fapt, aceștia au nevoie de concediu plătit pentru creșterea copilului, și din ce în ce mai multe țări îl adoptă. S-a dovedit peste tot în lume că programul flexibil și timpul liber garantat sunt de mare ajutor. Dar întotdeauna avem de ales și întotdeauna putem găsi soluții. Dacă puteți evita creșa pentru copilul vostru de până în trei ani, nu veți regreta.

corp şi direct în creier şi se dezvoltă. Când copilul e supărat, hormonul stresului – cortizolul – îi încetineşte dezvoltarea, în mod deosebit a creierului. Aşa că interacțiunea, râsul şi dragostea sunt o hrană pentru creierul bebeluşului dumneavoastră. Toate aceste interacțiuni vor fi stocate în creierul acesta nounouț: bebeluşul învață cum să citească fețe şi să descifreze stări, să fie sensibil şi să înțeleagă când părintele e calm, amuzat, îl admonestează sau îi arată dragoste. Curând va începe să vorbească, să cânte, să se mişte, să capete ritm şi, mai presus de orice, să se simtă bine şi să empatizeze cu alți oameni. Băieții sunt un pic mai înceți, mai puțin capabili decât fetele să socializeze, aşa că au nevoie de un pic mai mult ajutor. Şi au nevoie de el de la o persoană care-i cunoaşte foarte bine, care are timp şi care e la rândul ei fericită şi mulțumită.

Acest proces are loc în copilăria timpurie. O mamă e încântată când copilul ei prinde şopârle sau face plăcinte din noroi şi îi admiră performanțele. Tatăl lui îl gâdilă şi se joacă mai dur cu el, dar e de asemenea blând şi iubitor când îi citeşte poveşti şi îl alină când îi este rău. Băiețelul învață că bărbații sunt drăguți şi încântători, că tații citesc cărți şi se descurcă cu treburile casei, iar mamele sunt bune şi gândesc practic şi fac parte din lumea cea mare.

PE SCURT

Ca o concluzie, prima lecție pe care trebuie să o învețe băieții este apropierea – arătată prin încredere, căldură sufletească, bună dispoziție şi bunătate. Până la şase ani, sexul nu e o mare problemă, şi nici nu ar trebui să fie. Mamele sunt de obicei părintele principal, dar tații le pot lua locul. Ceee ce contează e că unul sau doi oameni-cheie iubesc copilul şi îl fac centrul atenției lor pentru câțiva ani. În acest fel, i se dezvoltă încrederea în sine, capacitatea de a comunica sufleteşte şi de a iubi lumea şi viața. Aceşti ani vor trece cât ai clipi. Bucurați-vă de băiețelul dumneavoastră cât mai puteți!

De la șase la paisprezece ani: cum învață să devină bărbat

Pe la şase ani băieții trec printr-o mare schimbare. Se pare că vor să deschidă capitolul „masculinitate" la vârsta asta. Chiar şi băieții care nu s-au uitat deloc la televizor vor deodată să se joace cu săbii, să poarte mantii de Superman, să se lupte şi să facă multă gălăgie. Se mai întâmplă ceva important: s-a observat din toate timpurile. Pe la şase ani băieții se agață de tatăl lor, sau de tatăl vitreg, sau de orice bărbat e prin preajmă, şi vor să stea în preajma lui, să învețe de la el şi să-l imite. Vor să învețe cum să fie bărbați.

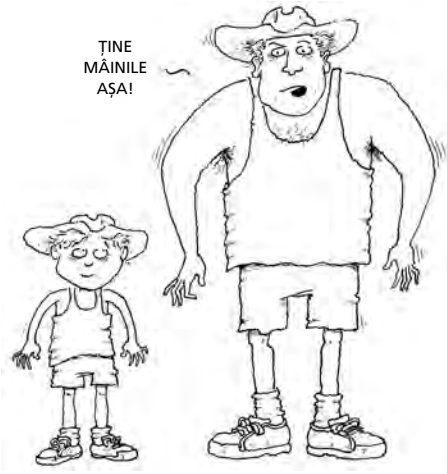

Dacă un tată îşi ignoră fiul, băiatul va lansa o întreagă campanie de a-i atrage atenția. Odată am fost solicitat în cazul unui băiețel

care se îmbolnăvea adesea fără nici un motiv. A fost dus la spital. Tatăl lui, medic specialist, a zburat de la o conferință în altă țară ca să fie cu fiul său şi băiatul şi-a revenit. Tatăl s-a dus la o altă conferință şi boala s-a întors. Atunci au chemat psihologii. L-am rugat pe tată să-şi modifice programul de lucru care însemna să fie pe drumuri *opt luni pe an*! Ne-a ascultat şi băiatul nu s-a mai îmbolnăvit niciodată.

Băieții pot fura, sparge lucruri, pot fi agresivi la şcoală şi pot avea tulburări de comportament doar ca să-i atragă atenția tatălui. Dar dacă tatăl este acolo în fiecare zi să se joace cu fiul său, să-l învețe şi să-l iubească, atunci această etapă va trece fără probleme.

MAMELE CONTEAZĂ LA FEL DE MULT

Acest interes brusc față de tată nu înseamnă că mama iese din peisaj. În trecut, în special în America de Nord şi în Anglia, mamele se distanțau de băieții lor la vârsta asta ca să-i întărească. (Asta era de asemenea vârsta la care familiile bogate îşi trimiteau băieții la internat.) Dar, după cum spunea Olga Silverstein în cartea ei *The courage to raise good men*, asta s-a întors adesea împotriva lor. Dacă, de la o vârstă fragedă, mama se îndepărtează deodată sau nu-şi mai arată căldura şi afecțiunea, atunci se va întâmpla un lucru teribil: băiatul, ca să-şi țină în frâu supărarea şi durerea, îşi va înăbuşi acele sentimente care însemnau legătura cu mama, adică blândețea şi dragostea. I se pare mult prea dureros să simtă iubire dacă mama nu-i răspunde la fel. Dacă un băiat se închide în el, nu va putea să-şi exprime sentimentele de dragoste şi căldură sufletească față de viitoarea parteneră sau de copii, şi va ajunge un bărbat tensionat şi greu de suportat. Toți cunoaştem bărbați de genul acesta (şefi, tați, chiar şi soți), care sunt incapabili emoțional şi stângaci cu oamenii. Ne putem asigura că băieții noştri nu vor ajunge aşa strângându-i în brațe, vorbind cu ei, ascultându-i, chiar dacă au cinci, zece sau cincisprezece ani.

Mamele trebuie să rămână o prezență constantă, în vreme ce îi lasă pe tați să-și joace rolul. Băieții trebuie să știe că se pot baza pe mamă, ca să-și mențină latura emoțională vie. Lucrurile vor merge mai bine dacă ei vor rămâne aproape de mamă, dar tatăl va apărea mai des în peisaj. Dacă tatăl simte că băiatul e prea implicat în relația cu mama (lucru care se poate întâmpla) el trebuie să se implice mai mult – fără s-o critice pe mamă! Uneori tatăl e prea critic sau are așteptări prea mari, și băiatului îi este frică de el. Tatăl trebuie să învețe să fie mai grijuliu, mai blând sau pur și simplu mai amuzant dacă vrea ca fiul lui să devină bărbat alături de el.

Băiatul între șase și paisprezece ani încă își adoră mama și are multe de învățat de la ea. Dar interesele lui se schimbă – devine mai interesat de ceea ce au bărbații de oferit. Un băiat știe că va deveni bărbat. Trebuie să „descarce softul“ de la un bărbat ca să se poată dezvolta.

Treaba mamei e să fie relaxată, drăgăstoasă și înțelegătoare. Treaba tatălui este de a se implica încetul cu încetul. Dacă nu e nici un tată prin preajmă, atunci copilul trebuie să găsească un alt bărbat de la care să învețe – la școală, de exemplu.

SFATURI PRACTICE

CE E DE FĂCUT DACĂ SUNTEȚI MAMĂ SINGURĂ

De mii de ani, mame singure și-au crescut băieții fără un bărbat în casă. Și, de cele mai multe ori, acești băieți au ajuns foarte bine.

De-a lungul anilor am intervievat mame care au făcut acest lucru, ca să le aflați secretul. Mamele singure au dat mereu același sfat. În primul rând, au găsit modele bune de urmat pentru fiii lor cerând ajutorul unchilor, prietenilor buni, profesorilor, antrenorilor de sport, leaderilor tinerilor și așa mai departe (alegând cu grijă de teama abuzurilor sexuale). Un băiat trebuie să știe „ce înseamnă un bărbat de nădejde". Dacă un asemenea bărbat se implică suficient și pentru o perioadă îndelungată în viața unui băiat, aceasta ține locul singurului lucru pe care o mama nu i-l poate oferi fiului – un exemplu masculin de urmat. Unul sau doi bărbați buni care să-l cunoască și să-l iubească pe fiul dumneavoastră vor face diferența. Mamele singure se pot împăca, la urma urmei, cu gândul că mulți băieți cu tați îi văd pe aceștia doar câteva minute pe zi. Orice ar fi, să nu vă căsătoriți doar ca să fie un bărbat în casă!

Din trusa de supraviețuire a mamelor singure face parte și rețeaua de bărbați de nădejde din comunitate. Dacă sunteți tată, fiul dumneavoastră sigur va avea prieteni care nu au tată sau ai căror tați nu se prea implică. Gândiți-vă să-i invitați pe acei copii la un concert, la plajă, la jocuri sportive sau într-un weekend cu propriul vostru fiu. Mama lor va aprecia acest lucru, deși nu v-ar fi cerut-o niciodată, ca să nu deranjeze. (Va fi un pic precaută, așa că nu începeți cu o excursie de nouă zile în sălbăticie.)

Părinții singuri trebuie să-și facă relații: în comunitatea religioasă, într-un grup sportiv, să țină legătura cu rudele mai îndepărtate, cu vecinii în familiile cărora copiii sunt iubiți și

apreciați – e cea mai bună soluție pentru a le oferi băieților modele și oameni cu care să discute, mai ales în adolescență.

Mai e un lucru. Toți părinții singuri pe care i-am întâlnit au recunoscut că a trebuit să fie îngăduitori cu ei înșiși ca să nu devină martiri. (Suferința e ca iaurtul: are viață scurtă de două săptămâni, apoi începe să se înăcrească!) Părinții singuri care au făcut treabă bună și-au planificat și un masaj, un meci de tenis, un curs de yoga sau s-au uitat la televizor când toată lumea dormea – și s-au ținut de acest plan ca să le fie bine. (Pentru mai multe detalii despre viața de părinte singur, vedeți și pagina 113.)

SFATURI PRACTICE

CINCI LUCRURI ESENȚIALE PENTRU TAȚI

Tații au un singur lucru în comun: vor să fie tați buni. Problema este că, dacă propriii tați nu ne-au fost modele, și multora nu ne-au fost, atunci cum să reușim să ne transformăm bunele intenții în faptă? Dacă nu ni s-a dat niciodată „soft-ul"? Cel mai bun lucru e să stați pe lângă alți bărbați și să învățați de la ei, să vedeți ce anume ați copia și ce nu ați face niciodată! Din discuțiile cu sute de bărbați, iată cele cinci idei de bază:

1. **Începeți devreme**. Implicați-vă pe timpul sarcinii – vorbiți cu partenera voastră despre ceea ce sperați pentru copilul vostru, împărtășiți-i planurile și visurile despre cum ați vrea să fie familia voastră. Plănuiți să asistați la naștere – și țineți-vă de plan! Duceți-vă la cursuri despre naștere, mai ales la cele pentru tați, care sunt din ce în ce mai ofertante. După ce copilul dumneavoastră se naște, implicați-vă în creșterea lui chiar de la început. Alegeți-vă o specialitate. Baia e bună: sunt alunecoși, dar e distractiv și de mare ajutor. Acesta e un moment-cheie pentru cimentarea relației. Iubirea pentru copil vă va „încărca" hormonal și vă va schimba prioritățile în viață. Așa că luați aminte! Tații care au grijă de copii încep să fie fascinați și să le placă – se numește „acaparare". Bărbații pot deveni experți la culcat copiii care s-au trezit în toiul nopții – plimbându-i, legănându-i, cântându-le ușor sau orice altceva vă convine! Nu vă mulțumiți cu statutul de neajutorați în preajma bebelușilor – nu vă dați bătuți, cereți ajutor și sfaturi de la mama copilului și alte persoane experimentate. Și fiți mândri de ceea ce faceți.

Dacă aveți o carieră obositoare, folosiți-vă de weekenduri sau de vacanțe ca să recuperați timpul alături de copil. Când copilul va avea doi ani, încurajați-vă partenera să plece în concediu cu prietenele și rămâneți acasă doar cu copilul – ca să vedeți că sunteți amândoi capabili să le faceți pe toate. Faceți

curățenie înainte că ea sa vină acasă – asta le impresionează mult pe soții.

2. **Faceți-vă timp.** Asta este esențial, așa că ascultați cu atenție. Pentru tați, iată cea mai importantă propoziție din carte: *dacă lucrați cincizeci și cinci sau șaizeci de ore pe săptămână, inclusiv orele pierdute cu transportul, nu vă calificați drept tată*. Fiii dumneavoastră vor avea probleme în viață, fiicele nu vor avea deloc încredere în ele însele și va fi numai vina voastră. Tații trebuie să ajungă acasă la timp ca să se joace, să râdă, să-i învețe și să-i gâdile pe copii. Firmele și de asemenea micile afaceri pot fi dușmanii familiei. Adesea tații găsesc că soluția e să accepte o slujbă cu un venit mai mic și să fie alături de familie mai mult timp. Data viitoare când vi se va oferi o slujbă unde să munciți mai mult și să stați mai multe nopți departe de casă, gândiți-vă serios să-i spuneți șefului: „Îmi pare rău, copiii mei sunt pe primul loc".

3. **Arătați-vă dragostea.** Îmbrățișările, gâdilatul și wrestling-ul pot avea loc până la adolescență. Faceți, de asemenea, și lucruri mai puțin „fizice" – copiilor le place să le spuneți povești, să stați împreună, să cântați sau să ascultați muzică. Spuneți-le copiilor cât de minunați, creativi, frumoși și inteligenți sunt (des și cu convingere). Dacă părinții voștri nu v-au prea arătat asta, e timpul să învățați.

Unii tați cred că, dacă-și cocoloșesc fiul, va ajunge un papă-lapte. De fapt, reversul este probabil adevărat. Fiii ai căror tați sunt afectuoși și jucăuși tot timpul vor fi mai apropiați de tații lor, vor dori să-i copieze și vor fi în elementul lor în compania bărbaților. Atât pentru fete, cât și pentru băieți, dragostea tatălui este vitală. Un copil nu poate înțelege că lucrați ore în șir, că vă îngrijorează impozitele sau că economisiți bani pentru viitorul lui, pentru că *nu e ceva ce poate vedea sau atinge*. Copiii simt că sunt iubiți printr-o atingere, printr-o privire, dacă râdeți și vă distrați cu ei. Afecțiunea îi calmează – le arată că sunt iubiți mai mult decât o pot face cuvintele. Copiii care sunt îmbrățișați și sărutați se simt mai în siguranță, și când o face și tatăl, se simt de două ori mai în siguranță.

4. **Destindeți-vă.** Bucurați-vă de copiii dumneavoastră. Dacă stați cu ei dintr-un sentiment de vinovăție sau din obligație n-are nici o valoare – ei simt că nu sunteți cu adevărat acolo, cu sufletul. Experimentați pentru a găsi acele activități de care să vă bucurați amândoi. Nu-i supuneți la presiuni pe copii: atunci când faceți sport sau jucați un joc, nu vă ambalați prea mult cu arbitrarea sau competiția. Amintiți-vă să râdeți și să faceți poante. Jucați unul sau cel mult două jocuri sau activități, astfel încât să o faceți doar de plăcere. Reduceți „cursele contracronometru", bucurați-vă în schimb de plimbări, jocuri și conversații. Evitați competiția în orice activitate ca să nu stricați pofta de distracție. Învățați-vă copiii, în permanență, tot ceea ce știți.

5. **Tratați totul cu seriozitate.** Unii tați din ziua de azi sunt tați „superficiali" pentru că lasă toate lucrurile grele pe umerii partenerelor lor. După o vreme, partenerele încep să spună: „Eu am trei copii, iar unul dintre ei este soțul meu". Există un indicator inconfundabil pentru acest lucru – atunci când viața sexuală scade considerabil! Implicați-vă în deciziile și discuțiile din bucătărie, ajutați la teme și la treburile casei. Învățați-vă copilul să fie disci-

PE SCURT

Pe timpul şcolii primare şi gimnaziale băieții ar trebui să-şi petreacă mult timp alături de tații şi mamele lor ca să le ceară ajutorul, să învețe cum să facă diverse lucruri şi să se bucure de compania acestora. Din punct de vedere emoțional, tatăl este acum mult mai important. Băiatul este pregătit să învețe de la el şi să asculte ce are acesta de spus. Adesea îşi va asculta tatăl mai mult. Suficient cât să o scoată pe mamă din sărite!

Această perioadă – de pe la şase ani până la paisprezece – e cea mai importantă ocazie pentru tată să-şi pună amprenta asupra fiului său (şi să pună bazele masculinității). Acum e timpul „să vă faceți timp". Micile lucruri contează: joaca în

plinat cu calm, dar fermitate. Nu-l loviți – deși pe cei mici va trebui să-i ții în frâu cu blândețe din când în când. Nu țipați dacă vă puteți abține. Propuneți-vă să fiți o persoană calmă, țineți lucrurile sub control și încercați să discutați despre cum ați putea rezolva problema de comportament. Dumneavoastră sunteți șeful datorită lucidității, concentrării și experienței, nu fiindcă sunteți mai mare și mai rău. Ascultați-vă copiii și țineți cont de sentimentele lor. Vă aflați pe un drum care pornește de la momentul în care vă ocupați de un bebeluș și ține până când ajungeți pe picior de egalitate cu un tânăr de 21 de ani care face cinste cu cina.

Discutați cu partenera dumneavoastră despre imaginea de ansamblu: „Cum o scoatem la capăt? Ce trebuie să schimbăm?" Dacă faceți echipă, asta vă va lega și mai mult de parteneră. Vorbiți cu ea dacă nu mai știți ce să faceți sau cum să reacționați. Nu trebuie să aveți toate răspunsurile – nimeni nu le are. Să fiți părinte înseamnă să faceți greșeli, să le reparați și să mergeți mai departe.

curte în serile de vară; plimbările şi poveştile din copilăria dumneavoastră; hobby-uri şi sporturile pe care să le practicați împreună, doar de plăcere. De aceea sunt bune amintirile, pentru că vă veți hrăni din ele şi dumneavoastră, şi fiul dumneavoastră, pentru mulți ani de-acum încolo.

Nu vă lăsați descurajați de comportamentul „cool" al fiului dumneavoastră, pentru că l-a dobândit de la colegii de şcoală. Insistați şi veți găsi sub această mască un băiat vesel şi jucăuş. Bucurați-vă de această perioadă când chiar îşi doreşte să fie cu dumneavoastră. Pe la jumătatea adolescenței interesul lui va fi mai mult îndreptat către lumea înconjurătoare. Tot ceea ce pot face e să vă conving să nu o lăsați pe mai târziu!

SFATURI PRACTICE

CÂND BĂIEȚII SUNT SCUNZI

Câteodată părinții se îngrijorează când băiatul lor nu crește la fel de înalt ca ceilalți băieți. Cercetările arată că această îngrijorare e nefondată. Un studiu pe 180 de copii între 8 și 14 ani arată că copiii mai mici de înălțime nu se adaptează mai greu decât ceilalți.

Cercetări mai vechi demonstrau că tinerii mai scunzi sunt mai timizi, mai anxioși sau mai deprimați, dar timpurile s-au schimbat și studii mai recente arată că nu e chiar așa. Dacă un copil e lăudat și apreciat și comunică bine cu familia, atunci faptul că e diferit va conta mai puțin.

În studiu, băieții mai scunzi au fost descriși ca fiind mai puțin sociabili, dar nu au probleme de comportament mai mari decât băieții de înălțimea obișnuită pentru aceeași vârstă. Cât privește fetele din studiu, acestea aveau adesea o sănătate mentală mai bună decât cele de înălțime normală. Copiii ai căror părinți au fost ei înșiși scunzi au mai puține probleme probabil datorită bunului exemplu dat de părinți. Acești părinți nu-și fac griji și nu caută ajutor medical pentru că sunt mai micuți.

În America douăzeci de mii de copii au luat hormoni de creștere ca să nu rămână scunzi, tratament ce costă zeci de mii de dolari. Dar doctorul recomandă tratamentul cu hormoni doar dacă e necesar din punct de vedere medical, ca de pildă atunci când problemele cu rinichii sau când alte disfuncții afectează hormonul de creștere. Pediatrii nu cred că motivele psihologice sunt suficiente pentru a recurge la tratament, care este dureros, neplăcut și poate face mai mult rău decât bine.

De la paisprezece ani în sus: cum devin bărbați

Pe la paisprezece ani începe o nouă etapă. De obicei, până la această vârstă, un băiat creşte repede şi un lucru remarcabil se întâmplă în organismul lui – nivelul de testosteron creşte cu 800 la sută.

Deşi fiecare băiat este diferit, e normal ca băieții la această vârstă să devină un pic certăreți, energici şi cu toane. Nu e vorba că devin mai răi, ci doar că renasc într-un nou eu, şi orice naştere implică luptă. Simt nevoia să găsească răspunsuri la întrebări importante, să înceapă noi aventuri şi provocări şi să învețe noi feluri de a-şi trăi viața – iar ceasul lor biologic îi presează.

Cred că asta e perioada când ne dezamăgim copiii cel mai mult. În societatea noastră tot ceea ce le oferim copiilor de vârstă mijlocie este mereu acelaşi lucru: aceelaşi lucru la şcoală, aceeaşi rutină acasă. Dar adolescentul este înfometat de altceva, de ceva nou. Din punct de vedere fizic şi hormonal este pregătit să-şi asume rolul de adult, dar noi vrem să mai aştepte vreo patru, cinci ani. Nu e de mirare că apar probleme.

E nevoie de ceva care să însuflețească un băiat – ceva ce-l va împinge pe termen lung spre un efort creator sau o pasiune care îi va da aripi.

Toate lucrurile din cauza cărora părinții au coşmaruri (riscurile pe care şi le asumă un adolescent, alcool, droguri, sex neprotejat, infracțiuni) se întâmplă pentru

POVEȘTI DE SUFLET

RITUALUL INIȚIATIC AL TRIBULUI LAKOTA

Americanii nativi cunoscuți drept Lakota au fost o societate puternică și de succes, caracterizată în mod deosebit de relațiile de egalitate între femei și bărbați.

Pe la paisprezece ani, băieții Lakota erau trimiși într-o „căutare a viziunii" sau „o probă inițică". Asta însemna să stea și să postească pe un vârf de munte în așteptarea unei viziuni sau a unei halucinații aduse de foame. Această viziune includea o făptură care să le aducă oamenilor mesaje din lumea de dincolo pentru a călăuzi viața băiatului. Când băiatul stă singur pe vârful muntelui, el aude lei răgând și mergând prin întunericul de sub el. De fapt sunetele erau făcute de un om din trib care-l urmărea ca să se asigure că e bine. Un tânăr era prea valoros pentru tribul Lakota ca să-l pună degeaba în primejdie.

În cele din urmă, când băiatul se întorcea la trib, reușita lui era sărbătorită. Dar din acea zi, pentru doi ani, *nu îi era îngăduit să vorbească direct cu mama lui*.

Mamele Lakota, precum femeile din grupurile de vânători-culegători, sunt foarte apropiate și afectuoase cu copiii și dorm cu ei în cabanele și corturile lor. Cei din tribul Lakota credeau că, dacă un băiat vorbește cu mama lui imediat după ce devine adult, asta l-ar fi tras așa de mult înapoi în copilărie, încât ar fi ajuns în lumea femeilor și n-ar mai fi crescut niciodată.

După doi ani, avea loc o ceremonie de reunire între mamă și fiu, dar el era deja bărbat și putea să aibă o relație cu ea. Recompensa pe care mamele Lakota o câștigau în urma despărțirii era certitudinea că băieții se vor întoarce adulți respectuoși și prietenoși.

că nu înțelegem nevoia tinerilor de glorie şi fapte eroice. Băieții se uită la societate si văd puține lucruri în care să creadă sau la care să ia parte. Chiar şi răzvrătirea lor este împachetată şi vândută înapoi de comercianți şi industria muzicală.

Ei caută ceva mai bun, vor să se avânte cât mai sus, dar acest ideal nu e de găsit nicăieri.

CE FĂCEAU VECHILE SOCIETĂȚI

În orice societate dinaintea noastră – de la tropice la pol –, oricând şi în orice loc studiat de antropologi, adolescenții au fost bine îngrijiți şi li s-a acordat atenție din partea întregii comunități. Asta era o activitate omenească universală, aşa că trebuie să fi fost importantă. Aceste culturi ştiau ceva ce noi încă învățăm – că *părinții nu-şi pot creşte băieții fără să ceară ajutor de la alți adulți.*

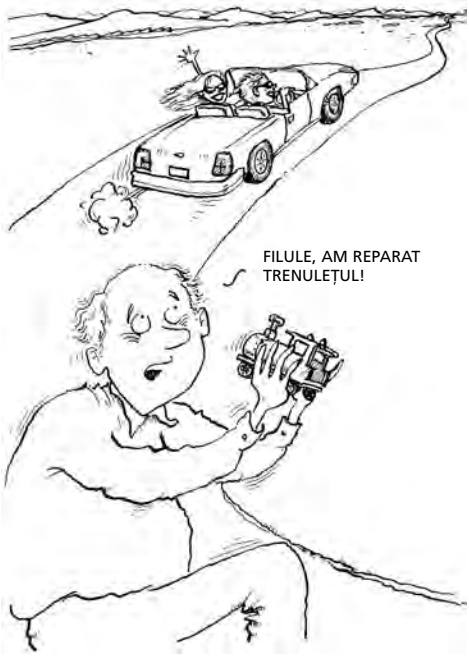

Unul dintre motive este acela că băieții de paisprezece ani şi tații lor se înnebunesc reciproc. Câteodată asta e tot ce poate face un tată ca să-şi iubească fiul. Să facă asta *şi* să-l învețe câte ceva poate fi aproape imposibil. (Vă mai amintiți când tata vă învăța să conduceți?) Cumva cei doi bărbați reuşesc să scoată coarnele şi să se enerveze şi mai tare. Tații devin prea încordați: ei simt că nu mai au timp ca tată şi îşi văd propriile greşeli repetându-se.

Odată, pe când încă eram terapeut pe probleme de familie lipsit de experiență, am cunoscut o familie al cărei fiu de paisprezece ani fugise de acasă şi stătuse prin gări câteva zile. A fost găsit, dar speriase pe toată lumea, şi părinții înțeleseseră că trebuie să ceară ajutor. Vorbind cu ei, am descoperit un lucru remarcabil. Sean era fiul lor cel mai mic, dar nu fusese primul care fugise de acasă! Fiecare dintre cei trei băieți fugise de acasă pe la această vârstă. Şeful meu, un bărbat înțelept şi înfricoşător de intuitiv, s-a uitat fix în ochii tatălui. „Dumneavoastră unde ați fugit când aveați paisprezece ani?“ Tatăl s-a prefăcut că nu înțelege, dar, cu toată familia uitându-se acuzator la el, a zâmbit prosteşte şi a spus tot. Fusese şi

el fugar la paisprezece ani după certuri infernale cu tatăl său. Nu-i spusese niciodată soției despre asta, cu atât mai puțin copiilor. Fără să-şi dea seama, însă, devenise imposibil, încordat şi pretențios când fiii lui au împlinit această vârstă. Efectiv, inconştient, i-a făcut să fugă de acasă. Din fericire, tradiția familiei era ca aceştia să se întoarcă vii şi nevătămați.

Aşa că tații şi fiii lor de paisprezece ani pot deveni încordați unii în preajma celorlalți. Dacă altcineva ar putea servi de model masculin la vârsta asta, atunci tații şi fiii s-ar putea relaxa un pic. (Câteva filme minunate s-au bazat pe acest fapt – căutați la centrul de închirieri DVD-uri *Searching for Bobby Fisher*, *Finding Forrester* şi *The Run of the Country*.)

Prin tradiție, pentru a-i ajuta pe băieți să păşească în adolescență s-au făcut două lucruri. Mai întâi, ei au fost luați şi *călăuziți* de către unul sau mai mulți bărbați cărora le-a păsat de ei şi i-au învățat importante lecții de supraviețuire. Apoi, în anumite etape ale procesului de mentorat, băieții erau luați de către bătrânii comunității şi *inițiați*. Asta însemna să parcurgă anumite etape formatoare, care includeau încercări, învățături sacre şi noi responsabilități. Vom reveni asupra acestei probleme în capitolul dedicat comunității.

Putem face o comparație între experiența Lakota şi relația pe care mulți dintre băieții din zilele noastre o au cu mamele lor, cu care (conform unor scriitori precum Babette Smith în *Mothers and Sons*) rămân adesea într-o legătură ciudată, uneori rece, alteori infantilă, pentru toată viața. Aceşti fii se tem să fie prea apropiați de mame şi totuşi, nefiind inițiați ca bărbați, ei nu se vor elibera cu adevărat niciodată. În schimb, în relațiile cu toate celelalte femei vor fi întotdeauna dependenți şi imaturi. Pentru că nu intră în lumea bărbaților, ei nu au încredere în alți bărbați, au puțini prieteni adevărați şi se tem să lege o relație cu o femeie pentru că asta înseamnă să fie sufocați şi controlați. Ei sunt de-a dreptul „bărbații de nicăieri".

Doar dacă părăsesc lumea femeilor tinerii pot scăpa de modelul matern şi pot lega o relație adultă cu o femeie.

POVEȘTI DE SUFLET

POVESTEA LUI NAT, STAN ȘI A MOTOCICLETEI

Nat avea cincisprezece ani și viața lui nu mergea deloc bine. Urâse școala dintotdeauna și niciodată nu-i plăcuse să scrie, iar lucrurile se tot adunau. Personalul școlii la care mergea era însă dedicat, iar părinții lui, consilierul și directorul se cunoșteau și puteau vorbi fără ocolișuri. Așadar s-au întâlnit și au hotărât că, dacă Nat își va găsi un job, îl vor lăsa să renunțe la școală. Probabil că era unul din acei băieți care ar fi fost mai fericiți în lumea adulților decât în liceu.

Din fericire, Nat și-a găsit o slujbă într-o pizzerie – Stan's Pizza – și s-a lăsat de școală. Stan, un bărbat la vreo treizeci și cinci de ani, conducea o afacere profitabilă și avea nevoie de ajutor. Nat mergea la serviciu și îi plăcea la nebunie: vocea i s-a îngroșat, stătea mai drept, iar contul bancar îi creștea. Părinții lui, totuși, au început să-și facă griji dintr-un alt motiv. Nat plănuia să-și cumpere o motocicletă – una *mare* – ca să meargă cu ea la serviciu. Casa lor era sus în munți, pe o șosea alunecoasă, cu serpentine. Priveau cu groază cum banii se înmulțeau aproape de prețul motocicletei. I-au sugerat o mașină, dar degeaba. Timpul trecea.

Într-o zi Nat a venit acasă și, așa cum fac băieții, a mormăit ceva când a trecut pe lângă masa unde părinții lui serveau cina. Ceva despre o mașină. L-au rugat să repete, temându-se de ce-o să spună. „A, nu-mi mai cumpăr motocicletă. Am vorbit cu Stan și mi-a spus c-aș fi un idiot să-mi iau motocicletă dacă locuiesc aici. Zice c-ar trebui să aștept și să-mi iau o mașină."

„Mulțumim lui Dumnezeu pentru Stan!" au zis părinții, dar numai în gând, căci pe față doar au zâmbit și și-au continuat masa.

Violența domestică, infidelitatea şi nepriceperea de a face o căsnicie să meargă nu sunt doar rezultatul problemelor cu femeile, ci şi al neputinței bărbaților de a-şi călăuzi băieții în această călătorie a schimbării.

Ați putea crede că, în vechile societăți, mamelor băieților şi probabil că şi taților lor le era teamă de clipa în care băieții lor aveau să fie „luați sub aripă“ de alții. Dar nu era cazul. Îndrumătorii erau bărbați pe care îi cunoşteau de-o viață. Femeile înțelegeau şi erau bucuroase de ajutor, pentru că simțeau nevoia unui astfel de ajutor. Îşi luau mâna de pe un băiat plin de probleme şi primeau înapoi un tânăr mult mai matur şi mai integrat. Şi probabil erau foarte mândre de el.

Inițierea către maturitate nu era doar o „ofertă de weekend“. Să înveți un băiat cum să se comporte ca un bărbat, ce responsabilități au bărbații şi cum să-şi găsească forța interioară şi drumul drept putea să dureze chiar luni de zile. Ceremoniile despre care am auzit şi noi erau doar evenimente cu funcție simbolică. Câteodată erau dure şi înfricoşătoare (şi nu am vrea să ne întoarcem la acele vremuri), dar erau organizate cu un scop anume şi cu grijă, şi erau evocate cu mult respect de către cei care trecuseră prin această experiență.

Pentru a supraviețui, societatea tradițională depindea de creşterea unor tineri responsabili şi competenți. Era o problemă de viață şi de moarte, niciodată lăsată la voia întâmplării. Erau programe foarte bine puse la punct pentru asta şi în acest proces era implicată întreaga comunitate, într-un efort colectiv. (Câteva lucruri inovatoare pe care le-am putea prelua şi noi, apropiindu-le de timpurile noastre, sunt descrise în ultimul capitol „Rolul comunității“.)

FEREŞTE-TE DE TENTAȚII – NU STRÂNGE ATÂT DE TARE – CUMPĂRĂ PĂMÂNT, FIULE – CĂ NU SE MAI FABRICĂ, HE, HE, HE!

ÎN LUMEA MODERNĂ

Mentoratul în ziua de azi nu e planificat şi e făcut pe bucăţele, iar mulți tineri nu primesc ajutor deloc. Cei care oferă îndrumare – antrenorii, unchii, profesorii şi şefii – arareori îşi înţeleg rolul şi uneori îl joacă şi prost. Pe vremuri, îndrumarea tânărului avea loc la slujbă, în mod deosebit prin ucenicie, unde un băiat învăța multe despre atitudine, responsabilități şi aptitudini. Toate astea au dispărut – nu veți prea avea parte de îndrumare spirituală în timp ce puneți marfa pe rafturi la supermarket.

SOLICITÂND AJUTORUL CELORLALȚI

Perioada de la paisprezece la douăzeci de ani este destinată intrării în lumea adultă şi detaşării de părinți. Părinții se dau un pas înapoi cu grijă şi atenție. Acum e momentul când fiul îşi croieşte o viață separat de familie. Învață cu profesori pe care abia îi cunoaşteți, are parte de experiențe de care nu aveți habar şi are de-a face cu probleme pe care nu le puteți rezolva. Un lucru destul de înfricoşător.

Un tânăr de paisprezece, şaisprezece ani nu e deloc pregătit să dea piept cu lumea. Trebuie să existe alții care să aibă rolul de punte de legătură, şi aici intervin mentorii. Adolescenții la această vârstă nu ar trebui lăsați singuri, între ei, fără supravegherea unui adult. Dar un mentor este mai mult decât un antrenor sau un profesor: mentorul este o persoană specială pentru copil, şi copilul este special pentru el. Un adolescent de şaisprezece ani nu-şi va asculta mereu părinții – pornirea

lui e să nu-i asculte. Dar un mentor este altceva. Acum este momentul ca tinerii să facă „greşelile vieții lor“, iar rolul mentorului este să se asigure că nu sunt fatale.

Părinții trebuie să aibă grijă să existe un mentor – şi trebuie să aibă ultimul cuvânt în alegerea lui. E de mare ajutor dacă faceți parte dintr-un grup social puternic – o comunitate religioasă activă, o familie cu preocupări pentru sport, o şcoală în strânsă legătură cu comunitatea, un grup de prieteni care țin cu adevărat unul la celălalt.

Trebuie să aveți astfel de prieteni care să vă ajute cum o făceau altădată unchii şi mătuşile – cineva care ține la copiii voştri. Aceşti prieteni se pot interesa de copiii dumneavoastră şi le pot asculta părerile. Să sperăm că îi vor face pe copii să se simtă bine primiți în casele lor, „să le mai dea câte un bobârnac“ din când în când şi să îi asculte când acasă lucrurile sunt un pic mai tensionate. (Multe mame s-au certat cu fetele lor şi apoi acestea au fugit peste drum la cea mai bună prietenă a mamei să-şi plângă nefericirea. Pentru asta sunt prietenii!)

Şi voi puteți face acelaşi lucru pentru copiii lor. Tinerii sunt de-a dreptul adorabili când nu sunt ai tăi!

SFATURI PRACTICE

CUM TRECEM PESTE AROGANȚA BĂIEȚILOR

Este posibil ca băieții să fie un pic aroganți din fire. Până de curând, erau adesea crescuți pentru a fi serviți de o femeie. În unele culturi, băieții încă sunt tratați ca niște mici zeități. În zilele noastre, rezultatul poate fi un băiat enervant în preajma căruia nu vrea să stea nimeni.

De aceea este foarte important să-i deprindeți să fie modești învățându-i să-și ceară scuze, să muncească pentru alții și să fie întotdeauna respectuoși cu cei din jur. Copiii trebuie să-și cunoască locul în lume, altminteri lumea le va da o lecție dură.

Ori de câte ori tinerii se poartă urât cu dumneavoastră – un băiat pe un skateboard vă îmbrâncește pe stradă, un vânzător vă vorbește impertinent sau vi se sparge casa, aveți de-a face cu oameni care nu au fost învățați să se integreze și să fie de folos.

Tinerii sunt din fire un pic egoiști, se preocupă doar de propria persoană și nu se gândesc deloc la alții. Treaba noastră ca părinți este să-i antrenăm în discuții serioase despre obligațiile lor față de ceilalți, despre ce e corect și ce nu, despre ce e bine și ce e rău. Trebuie să impunem câteva reguli de bază: „Fii responsabil! Gândește-te de două ori! Ține cont de cei din jur!" Doar să vă iubiți copiii nu e suficient, trebuie și puțină duritate. Mamele fac primul pas în acest sens, tații pe următorul, iar cei în vârstă vin să adauge propria experiență dacă tinerii tot nu au înțeles.

O strategie bună este să-i învățați să-i ajute pe ceilalți – pe bătrâni, persoanele cu dizabilități sau pe copii, pe care să-i îndrume sau să-i învețe. Vor afla ce e aceea satisfacția muncii și vor fi și mândri de ei în același timp.

DAR DACĂ NU EXISTĂ MENTORI?

Dacă nu sunt mentori în preajmă, atunci tânărul va cădea în multe capcane în drumul său spre maturitate. E posibil să se lupte fără folos cu părinții în încercarea de a-şi demonstra independența. S-ar putea să ajungă retras şi deprimat. Copiii la vârsta asta au multe dileme şi decizii de luat – în legătură cu sexualitatea, cariera, consumul de droguri şi alcool. Dacă mama şi tatăl petrec suficient timp cu el şi ştiu ce se petrece în viața lui, atunci tânărul va vorbi despre aceste lucruri. Dar câteodată va avea nevoie să vorbească şi cu alți adulți. Un studiu a arătat că numai un prieten adult din afara familiei poate preveni delincvența juvenilă (atâta timp cât prietenul nu e el însuşi *delincvent*!).

Tinerii îşi vor da toată silința să-şi organizeze viața şi să-şi croiască un drum. S-ar putea să aleagă o nouă religie sau o sectă, să devină dependenți de Internet, să fie Emo sau Goth, să facă sport, să se alăture unei bande sau să facă surf. Aceste alegeri pot fi de ajutor sau dăunătoare. Dacă nu avem o comunitate de care să aparțină, copiii îşi vor face propria comunitate. Însă dacă va fi alcătuită doar din amici de aceeaşi vârstă nu va fi suficient, fiindcă s-ar transforma într-un grup de tineri dezorientați, fără putința de a se ajuta unul pe celălalt. Multe cercuri de prieteni sunt firave şi nu oferă nimic de învățat şi nici sprijin emoțional.

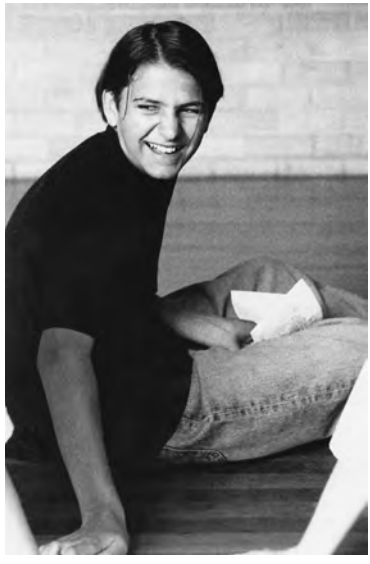

Cel mai rău lucru pe care li-l putem face adolescenților este să-i lăsăm singuri. De aceea avem nevoie de profesori excepționali, antrenori,

lideri la cercetaşi, oameni care lucrează cu tineret, în general adulți care să se implice. Avem nevoie de cât mai mulți, că să existe cineva special pentru fiecare copil.

În ziua de azi avem parte doar de drepturi pentru mame, dar şi tații încep să-şi facă simțită prezența. Să găsim mentorii potriviți pentru copiii din comunitatea noastră este o mare provocare.

ÎN CONCLUZIE

- Între zero și șase ani, băieții au nevoie de mai multă afecțiune ca să învețe „să iubească". Vorbindu-le și învățându-i pe fiecare în parte îi ajutați să se integreze în lume. Mama este de obicei omul potrivit pentru asta, dar și tatăl o poate face.
- Pe la șase ani, băieții încep să dorească să fie bărbați și tatăl devine părintele principal. Interesul și timpul său devin esențiale. Rolul mamei rămâne totuși important: ea nu trebuie să-i întoarcă spatele fiului doar pentru că este mai mare.
- De pe la paisprezece ani, băieții au nevoie de mentori – alți adulți care să aibă grijă de ei personal și care să-i ajute să pășească treptat în lumea cea mare. Pe timpuri era nevoie de inițiere pentru a marca această etapă, iar mentorii erau mult mai disponibili.
- Mamele singure pot crește băieți buni, dar trebuie să caute bărbați buni ca modele, pe care să poată conta, și trebuie să-și aloce timp și lor însele (din moment ce fac munca a două persoane).

Anunț special: chiar există diferențe între sexe!

Ideile noastre despre diferențele între sexe s-au schimbat dramatic de-a lungul anilor. Secole de-a rândul, diferențele biologice erau un motiv pentru ca femeia să aibă un rol minor. Talentul necultivat şi pierderea şanselor în viață erau cumplite: femeile nu erau lăsate să voteze, să fie plătite la fel ca bărbații, să aibă proprietăți şi aşa mai departe. Nu aveau voie să îşi ia o slujbă sau, dacă o făceau, erau asistente, niciodată doctori, secretare, niciodată şefi. Una dintre cele mai importante mişcări sociale ale secolului al XX-lea a fost să întoarcă acest lucru în favoarea lor – să declare că femeile pot face ceea ce fac bărbații.

Apoi, timp de treizeci de ani – din 1960 până la începutul anilor ’90 – s-a crezut că între băieți şi fete nu sunt alte diferențe decât cele pe care le-am creat noi, condiționându-i astfel prin hainele şi jucăriile pe care li le dăm şi prin felul în care îi tratăm. Părinții cu intenții bune, grădinițele şi şcolile au devenit din cale-afară de zeloşi în privința asta, străduindu-se din greu să-i facă pe băieți să se joace cu păpuşi şi pe fete cu Lego. Se credea că, dacă ne creştem copiii la fel, atunci diferențele între sexe şi problemele vor dispărea. Dar treptat dovezile au arătat că există diferențe importante şi imuabile care pur şi simplu nu pot fi eradicate. (Unele erau de-a dreptul evidente: de exemplu, în toate culturile fetele intră la pubertate cu doi ani mai devreme decât băieții, ceea ce stârneşte o groază de probleme în rândul şcolarilor îndrăgostiți.)

Odată cu apariția tehnologiei scanării creierului,

orice discuție în contradictoriu pe această temă a încetat. Astăzi ne străduim să înțelegem diferențele dintre sexe şi să ne asigurăm că ele nu sunt o problemă. Dacă creierul unei fete se dezvoltă mai repede decât al unui băiat, putem face în aşa fel încât să se țină seama de acest aspect şi la şcoală, şi acasă. Dacă un băiat simte nevoia să fie activ şi să-şi folosească corpul mai mult, putem găsi modalități ca acest lucru să se întâmple astfel încât să nu însemne că e „neastâmpărat“. Putem să le citim băieților mai mult ca să devină mai vorbăreți şi să poată discuta cu fetele! Aşadar, să-i învinovățim mai puțin şi să-i înțelegem mai mult.

În următoarele două capitole ne vom îndrepta atenția către două diferențe majore în creşterea copiilor:

1. hormonii (precum testosteronul) influențează comportamentul băieților – ce e de făcut în legătură cu asta?
2. creierele băieților şi fetelor se dezvoltă diferit şi le afectează comportamentul şi modul de gândire.

SFATURI PRACTICE

DIFERENȚELE DINTRE SEXE

Unele dintre diferențe sunt atât de evidente, încât e șocant că au fost trecute cu vederea. De exemplu, în medie, un băiat are cu 30% mai multă masă musculară decât o fată. Băieții sunt mai puternici și mai energici. Au până și mai multe celule roșii. Aceasta nu are nimic de-a face cu condiționarea în funcție de sex. Trebuie să le acordăm băieților multe șanse de a exersa – și fetelor, de asemenea, dacă vor. Băieții au nevoie de ajutor ca să se controleze și să nu se lovească între ei, și nici pe fete. Fetele au nevoie de ajutor să învețe să nu-și folosească abilitățile verbale ca să jignească și să-i înjosească pe băieți. Și așa mai departe.

Asta nu înseamnă că trebuie să spuneți „Fiecare băiat trebuie să…" sau „Fiecare fată trebuie să…". La urma urmei, unele fete sunt mai puternice și mai bine făcute decât băieții. (Unele fete trebuie instruite să nu fie violente. Într-o școală din Sydney, unii părinți și-au retras băieții pentru că fetele îi tot loveau.) Diferențele dintre sexe sunt generalizări destul de adevărate ca să fie de ajutor.

SFATURI PRACTICE

BĂIEȚII ȘI AUZUL

Colin are zece ani și probleme la școală pentru că nu este atent. Se plictisește, n-are astâmpăr și este trimis în biroul directorului. E prost? Rău? Are ADHD (deficit de atenție), sau ODD (tulburarea opoziționismului provocator), sau OCD (tulburare obsesiv-compulsivă), sau oricare dintre celelalte deficiențe? Posibil, dar există și o altă variantă. *Dacă băiatul pur și simplu nu aude?* Dacă vocea profesorului este pur și simplu prea stinsă și el se plictisește de atâta vorbit în șoaptă și pierde jumătate din ceea ce i s-a spus? Mulți părinți glumesc că parcă ar vorbi cu surzii atunci când îi spun fiului lor să-și facă curat în cameră. Și asistentele medicale de la școală au remarcat de mult că băieților li se astupă canalul auditiv mai frecvent decât fetelor. Dar sunt factori și mai gravi de luat în seamă.

Psihologul Leonard Sax, în cartea sa *De ce sexul contează*, face unele afirmații uimitoare despre auzul băieților. Cercetările lui demonstrează că băieții nu aud la fel de bine ca fetele și susțin că băieții au nevoie de profesori care să vorbească mai tare. El o citează pe Janel Caine, o doctorandă din Florida, care a studiat efectele muzicii asupra copiilor prematuri. Acești copii sunt ținuți permanent în incubatoare, iar Caine a fost de părere că puțină muzică ar putea ajuta la creșterea și dezvoltarea lor. Și, Doamne, câtă dreptate a avut! În urma descoperirii sale uimitoare, fetițele care ascultau muzică „terapeutică" au fost externate din spital, în medie, cu nouă zile mai devreme decât cele care nu au avut muzică. Într-adevăr le-a înveselit! Dar uitați care e treaba: *băieții nu au beneficiat deloc de pe urma experimentului.* Ei fie nu au auzit muzica, fie nu i-a influențat în nici un fel.

Este de fapt greu să știi ce aud copiii mici – nu putem pur și simplu să-i întrebăm: „Ai auzit?" Dar în ultima vreme au fost

descoperite unele metode care pot spune dacă mesajul a fost receptat de creier. Doctorul Sax susține că, în studiile de „acustică", creierul fetelor răspunde cu 80 la sută mai bine decât al băieților. Și ghiciți despre ce frecvență e vorba? Frecvența vorbirii.

Diferența continuă în adolescență și la maturitate. Acest lucru ar putea explica acel sindrom teribil, de care s-au plâns adolescentele din întreaga lume, și anume că tata țipă mereu la ele, când el crede că vorbește pe un ton blând!

Cu toate acestea, în mai multe comentarii recente, dr. Sax a fost acuzat că a exagerat sau a interpretat greșit datele cercetărilor – făcând generalizări pe baza rezultatelor unor studii obscure. La urma urmei, oreliștii ne-ar fi înștiințat până acum dacă ar fi existat o asemenea diferență între sexe.

Cu toate acestea, nu e nici o problemă să fiți mai atenți la băieți în ceea ce privește auzul. Și, dragi tați, dacă fiicele voastre tresar atunci când le vorbiți, poate încercați să vă îmblânziți un pic tonul.

Este de asemenea posibil ca problemele băieților la școală să aibă legătură nu atât cu auzul, cât cu înțelegerea. Doctorii orelișți australieni Ian Pollard și Kathy Rowe au constatat că aproximativ un sfert dintre copiii de șase ani procesează sunetele mai greu (separând ceea ce aud în cuvinte cu sens). Și cei mai mulți dintre acești copii (70 la sută) se dovedesc a fi băieți. Acestora le vine greu să înțeleagă o propoziție care are mai mult de opt cuvinte! Deoarece profesorii folosesc adesea fraze mai lungi atunci când predau, acești copii se blochează încercând să înțeleagă prima parte, în timp ce profesorul (sau părintele) continuă cu restul mesajului. Cercetătorii recomandă ca profesorii să folosească propoziții scurte și să continue doar atunci când vor vedea „beculețul aprins" din ochii copiilor. Și doctorul Sax adaugă faptul că, probabil, băieții ar trebui să stea în fața clasei, și nu în spate.

CAPITOLUL 3

TESTOSTERON!

Janine este însărcinată în şapte săptămâni şi e foarte fericită. Ea nu ştie încă, dar va avea băiat. Noi spunem „va avea“ pentru că un fetus nu începe în acest fel. S-ar putea să vă surprindă, dar toate creaturile îşi încep viaţa fiind femei. Băieţii sunt fete mutanţi! Cromozomul Y, care transformă un fetus în băiat este un cromozom „ataşat“, care începe să acţioneze în uter – pentru a-i da unui băiat părţile suplimentare de care are nevoie pentru a fi băiat şi pentru a opri alte părţi să crească. Un bărbat este o femeie cu dotări opţionale. De aceea, toată lumea are sfârcuri, deşi nu toată lumea are nevoie de ele.

Cum funcţionează testosteronul

În corpul mititel al bebeluşului lui Janine, cam prin a opta săptămână de sarcină, cromozomii Y se amestecă în celule şi începe să se producă testosteron. Ca urmare a acestei prezenţe chimice noi, copilul începe să semene tot mai mult a băiat, i se dezvoltă testiculele şi penisul, şi apar alte modificări mai subtile în creier şi în corp. Odată ce testiculele sunt formate (în săptămâna a XV-a ele sunt pe deplin dezvoltate), încep să producă testosteron, aşa că bebeluşul capătă treptat caracteristici masculine.

În cazul în care Janine este *foarte* stresată, corpul ei poate suprima apariţia testosteronului în corpul copilului, iar penisul şi testiculele nu se mai pot dezvolta pe de-a-ntregul, aşa că bebeluşul va fi incomplet dezvoltat la naştere. Cu toate acestea, el îşi va reveni în primul an de viaţă.

Imediat după naştere, tânărul Jamie va avea la fel de mult testosteron în sânge ca un băiat de doisprezece ani! El a avut nevoie de tot acest testosteron pentru a stimula corpul să-şi dezvolte caracteristicile masculine înainte de naştere. Această „beție de testosteron“ va avea ca rezultat mici erecții, din când în când.

Pe la trei luni, nivelul de testosteron va scădea la aproximativ o cincime față de nivelul la care se găsea la naştere şi de-a lungul copilăriei va rămâne destul de scăzut. Băieții şi fetițele (sunt sigur că veți fi de acord) se comportă cam la fel.

La *patru* ani, din motive pe care nimeni nu le ştie, băieții au o creştere bruscă de testosteron, de două ori mai mare decât nivelul anterior. La această vârstă, micuțul Jamie va deveni mult mai interesat de acțiune, acte de eroism, aventuri şi jocuri mai dure. Tatălui său îi va face mare plăcere, deoarece Jamie se poate juca acum cu mingea şi pot grădinări împreună; ei pot interacționa acum în moduri în care nu a fost posibil atunci când era mic şi neajutorat.

La *cinci* ani, nivelul de testosteron scade la jumătate, şi tânărul Jamie se calmează din nou, tocmai la timp pentru şcoală! Are atât testosteron cât să fie interesat de activități, aventuri şi explorare, dar nu neapărat de fete.

Undeva între *unsprezece* şi *treisprezece* ani, nivelul începe să crească brusc. În cele din urmă – de obicei pe la paisprezece ani – va creşte cu aproximativ 800 la sută față de nivelul din copilărie. Rezultatul este o creştere bruscă şi o alungire a brațelor şi picioarelor, atât de mult încât întregul sistem nervos trebuie să se refacă. Cam la 50 la sută dintre băieți, nivelul de testosteron e atât de mare, încât o parte din el se transformă în estrogen, iar asta poate duce la umflarea şi sensibilizarea sânilor. Nu trebuie însă să vă faceți griji.

CREIERUL SE DUCE PE APA SÂMBETEI

În jurul vârstei de *treisprezece* ani, din pricina reorganizării creierului combinată cu creşterea rapidă a corpului, Jamie va fi aerian şi dezorganizat timp de mai multe luni. Mama şi tatăl lui trebuie să acționeze în locul creierului său pentru o vreme! Dacă nu cunosc motivele pentru care se întâmplă aceste lucruri, părinții se pot întreba unde au greşit. Dar, dacă părinții lui Jamie ştiu că aceste manifestări fac parte din pubertate şi sunt calmi – dar vigilenți –, atunci lucrurile ar trebui să fie în regulă.

Pe la *paisprezece* ani, nivelul de testosteron atinge apogeul, iar părul pubian, acneea, trăirile sexuale puternice şi o nelinişte generală îl pot face pe Jamie, şi pe cei din jurul lui, să o ia puțin razna. Pentru cele mai multe familii acesta este anul cel mai dificil – consolați-vă cu ideea că, dacă veți rezista, veți arăta că vă pasă şi veți rămâne fermi, această perioadă va trece. În ultimii ani adolescenții par a fi din ce în ce mai sensibili şi maturi.

Când Jamie ajunge pe la vreo *douăzeci şi cinci* de ani, lucrurile se mai liniştesc, hormonal vorbind. Nivelul de testosteron este la fel de ridicat, dar corpul s-a obişnuit şi nu mai reacționează la fel. Erecțiile sunt mai bine ținute sub control. Hormonul continuă să-l înzestreze cu caracteristici masculine – nivel ridicat de colesterol, chelie, nări păroase şi aşa mai

departe – pentru anii ce vin. Partea bună a lucrurilor e că testosteronul îi dă valuri de energie creatoare, plăcerea de a fi competitiv, precum şi dorința de a acumula şi de a oferi. Să sperăm că energiile sale vor fi canalizate spre activități diverse, carieră (precum şi spre o viață sexuală fericită), ceea ce-i va oferi satisfacții şi-i va aduce beneficii.

Pe la *patruzeci* de ani, nivelul de testosteron al lui Jamie începe să scadă treptat. Trec zile fără ca el să se gândească la sex! În dormitor, calitatea înlocuieşte cantitatea. Jamie are acum mai puține de dovedit lumii şi este mult mai potolit şi mai înțelept. El îşi asumă în liniște rolul de lider în grupul de prieteni sau la muncă, fără să arate cine e şeful. El prețuieşte prietenia şi îşi aduce contribuția la bunul mers al lumii.

FIECARE BĂIAT ESTE DIFERIT

Ce am descris aici este modelul unui băiat obişnuit. Există multe diferențe între bărbați şi la fel de multe asemănări între sexe. Unele fete vor avea un comportament mai masculin decât unii băieți, iar unii băieți un comportament mai feminin decât unele fete. Cu toate acestea, modelul general rămâne valabil pentru cei mai mulți copii.

Faptul că ştim cum funcționează hormonii băieților şi ce efecte au înseamnă că putem înțelege ce se întâmplă cu aceştia din urmă şi ne putem face utili. La fel cum un soț bun înțelege SPM-ul partenerei sale (simptomele premenstruale), un părinte bun înțelege cum să facă față testosteronului.

SFATURI PRACTICE

ADOLESCENȚII LA VOLAN

Cea mai mare grijă pentru majoritatea părinților de băieți este siguranța acestora. În anii adolescenței, cum băiatul vostru petrece tot mai mult timp departe de casă și devine din ce în ce mai independent, este greu să vă relaxați și să îi „dați drumul". Și, de fapt, există tot mai multe dovezi că această teamă este bine întemeiată, pentru că îi lăsăm să plece prea repede. Acest lucru este valabil mai ales în chestiunea condusului unei mașini. În fiecare an, ziarele scriu despre orașe mici sau comunități suburbane din întreaga țară devastate de mai multe accidente cauzate de imaturitate și lipsa de experiență, în care patru sau cinci adolescenți își pierd viața.

Trăind în comunitate, ne pasă foarte mult de viețile tinerilor noștri, iar acest lucru a dus la cercetări uluitoare despre motivul pentru care băieții mor în acest fel și cum se poate preveni lucrul acesta. S-a descoperit că un adolescent de vârstă mai mare aflat singur într-o mașină este oarecum în siguranță. Faptul că în ziua de azi se pune accentul pe formarea conducătorilor auto prin acumularea a 50–100 de ore de condus cu un adult (de obicei mama sau tatăl) înseamnă că tinerii sunt mai conștienți și mai buni șoferi decât tinerii șoferi de pe vremea noastră. Probabil, conduc prea repede uneori, dar sunt, de asemenea, mult mai concentrați și mai atenți, astfel încât nu conduc prea rău, atâta timp cât nu intră în ecuație alcoolul. Cu toate acestea, dacă adăugați un pasager de sex masculin în mașină, lucrurile încep să se schimbe: tânărul șofer își asumă mai multe riscuri și *probabilitatea unui accident fatal crește cu 50 la sută*. În cazul în care pasagerul este o fată, șoferul, de obicei, devine mai protector și mai atent, și este, de fapt, *mai în siguranță decât dacă ar conduce de unul singur*.

Următoarea parte vă va șoca. Dacă adăugați acum unul sau mai mulți tineri pe bancheta din spate, riscul de deces al

conducătorului auto crește *cu peste 400 la sută*. Neatenția, nevoia de a impresiona și dificultatea de a rămâne calm și concentrat fac ca toți cei din mașină să fie cu adevărat în pericol. Asta se întâmplă în mod deosebit seara și, desigur, situația devine cu mult mai gravă dacă se consumă droguri sau alcool. Aceste descoperiri uimitoare au condus la crearea unor legi care pot salva vieți în întreaga lume. În Australia, un tată îndoliat, Rob Wells, care și-a pierdut fiul împreună cu alți trei băieți într-un accident de mașină, a militat pentru a convinge guvernele din mai multe state să nu mai lase tinerii șoferi să transporte mai mult de un pasager, mai ales noaptea târziu. Aceste legi au funcționat eficient în Noua Zeelandă și Canada mai mulți ani.

Între timp, părinții au aflat despre acest „factor de supraîncărcare al creierului" – „efectul de bypass al maturizării" venit din dorința de a avea prieteni în mașină – și pot lua decizii în cunoștință de cauză. Psihologii cred acum că adolescenții de șaptesprezece ani sunt prea tineri pentru a-și duce prietenii cu mașina *oricând*. I-ați plimbat cu mașina vreo șaisprezece ani; de ce nu ați mai face-o încă un an sau doi, ca să fiți siguri că nu vor muri sau că nu-și vor ucide prietenii?

La șaptesprezece ani, adolescenții pot fi convingători. Ei pot spune exact ceea ce trebuie. Dar mai târziu, sub presiune, creierele lor nu mai fac față. Ultimul lucru pe care părinții îl aud de la adolescenții care mor în accidente este „N-o să pățesc nimic, mamă". Peste un an sau, având mai multă experiență, ei vor fi mult mai în siguranță.

De ce băieții se încaieră și se bat

Testosteronul afectează starea de spirit şi nivelul de energie; este mai mult decât un simplu hormon de creştere. Nu există nici o îndoială că îi face pe băieți să fie energici şi zgomotoşi. De aceea, timp de secole, caii au fost castrați – ca să fie mai docili. Testosteronul injectat la femelele şobolani le face să se împerecheze cu alte femele şobolani şi să se bată. Testosteronul face ca anumite părți ale creierului să se dezvolte şi altele să-şi încetinească dezvoltarea. Duce la creşterea masei musculare şi pierderea grăsimii, determină calviția şi comportamentul agresiv!

Cât de mult afectează testosteronul psihicul bărbaților este ilustrat într-un studiu celebru. Un grup de maimuțe au fost atent observate în laborator pentru a li se afla structura socială. Cercetătorii au descoperit că maimuțele de sex masculin aveau o ierarhie clară. Ierarhia femelelor era mai puțin strictă şi mai relaxată, plecând de la cine cui îi îngrijea părul! Dar masculii au ştiut întotdeauna cine era şeful, sub-şeful şi sub-sub-şeful, şi s-au încăierat frecvent pentru respectarea ordinii ierarhice.

Odată ce oamenii de ştiință au înțeles cum stau lucrurile cu dinamica socială a maimuțelor, au început să le facă probleme. Au luat maimuța de sex masculin cu cel mai mic rang şi i-au făcut o injecție cu testosteron. Apoi, au pus-o înapoi în mijlocul grupului. Puteți ghici ce s-a întâmplat în continuare. A început un meci de box cu superiorul său. Şi l-a şi câştigat, spre marea lui surpriză! Aşa că a trecut la următoarea maimuță per scară ierarhică! În douăzeci de minute şi-a croit drum până sus şi i-a făcut vânt şefului suprem de pe cea mai înaltă treaptă. Eroul nostru era mic, dar plin de *testosteron*! El a devenit „managerul *de facto*“.

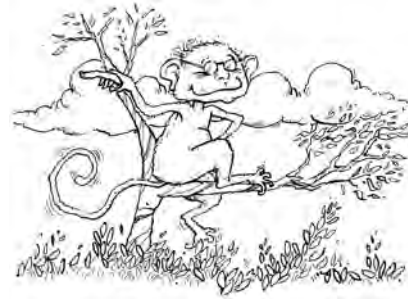

Din păcate pentru el, acest lucru n-a durat mult. Curând injecția şi-a pierdut efectul şi micul nostru erou a fost dat la o parte ajungând iar jos. Seamănă mult cu politica!

Ideea este că testosteronul influențează creierul şi îi face pe băieți mai atenți la poziția socială şi mai competitivi.

Băieții au nevoie de ordine

În cartea lor, *Raising a son*, Don şi Jeanne Elium spun povestea unui şef la Cercetaşi care a adus pe drumul cel bun o grupă de cercetaşi scandalagii şi fără speranță din orașul lui. „Cercetaşii de coşmar" se certau întruna, distrugeau sala de întâlniri şi nu învățau nimic, astfel că mulți dintre băieții mai potoliți au plecat. Era timpul pentru o schimbare. În prima lui noapte cu grupa, şeful a stabilit anumite reguli, a invitat vreo doi băieți să-şi revizuiască purtarea sau să plece, a făcut o selecție riguroasă şi a început să-i învețe lucruri într-un mod organizat. A reuşit astfel să-i schimbe radical: în câteva luni grupul era de nerecunoscut.

Şeful a explicat familiei Elium că, din experiența sa, există trei lucruri pe care băieții trebuie să le ştie obligatoriu:

1. Cine este şeful.
2. Care sunt regulile.
3. Vor fi aplicate acele reguli corect?

CUVÂNTUL-CHEIE ESTE ORGANIZAREA

Băieții se simt nesiguri şi în pericol în cazul în care nu există suficientă organizare într-o situație. În cazul în care nu există un şef, ei se vor certa pentru a stabili o ierarhie. Testosteronul îi determină să stabilească ierarhii, dar nu reuşesc întotdeauna acest lucru, deoarece sunt toți de aceeaşi vârstă. Dacă le vom oferi nişte indicii, atunci ei se pot relaxa. Pentru fete, acest lucru nu este o problemă prea mare.

Acum mulți ani am locuit ceva vreme în mahalalele din Calcutta pentru a afla mai multe despre familiile de acolo. La

prima vedere, Calcutta părea un loc haotic şi înfricoşător. De fapt, existau bande şi ierarhii de cartier – şi acestea, de bine, de rău, le trasau oamenilor modul în care să-şi trăiască viaţa. Trăieşti mai în siguranţă într-o organizare – fie şi una de tip mafiot – decât fără nici una. Structuri mai bune au fost furnizate de către liderii religioşi sau liderii comunităţii, oameni de încredere şi competenţi, şi viaţa s-a îmbunătăţit. Oriunde veţi vedea o gaşcă de băieţi sălbatici, veţi şti că liderul lor este un incompetent. Băieţii formează bande pentru a supravieţui – este felul lor de a-şi manifesta nevoia de apartenenţă, ordine şi siguranţă.

Băieţii o fac pe vitejii pentru a-şi masca frica. Dacă cineva este în mod clar şeful, se relaxează. Dar şeful nu trebuie să fie nesigur sau aspru. În cazul în care persoana responsabilă este un bătăuş, nivelul de stres al băieţilor creşte şi ne întoarcem înapoi la legea junglei. În cazul în care profesorul, liderul sau părintele este bun şi corect (dar şi strict), atunci băieţii vor lăsa la o parte fiţele de „macho“ şi vor continua să înveţe.

Aceasta pare a fi una dintre diferenţele înnăscute dintre sexe. Într-un grup, fetele îşi manifestă anxietatea dându-se înapoi înfricoşate, în timp ce băieţii aleargă dintr-o parte în alta şi fac mult zgomot. Acest lucru a fost interpretat în mod eronat drept pornirea băieţilor de a „domina spaţiul“ în grădiniţe şi aşa mai departe, când, de fapt, o reacţie pricinuită de anxietate. Şcolile care ştiu să-i angajeze pe băieţi în activităţi interesante, fizice (de pildă şcolile Montessori, unde se lucrează cu cuburi,

obiecte de diverse forme, mărgele şi aşa mai departe) nu se confruntă cu această diferență în comportamentul copiilor.

Nu toată lumea acceptă faptul că hormonii afectează comportamentul băieților. Unele femei biologi au susținut faptul că bărbații produc testosteron prin condiționare – pentru că au fost crescuți în acest fel. E un sâmbure de adevăr în asta: un studiu a arătat că băieții din mediile şcolare înfricoşătoare sau violente produc mai mult testosteron. În cazul în care în aceeaşi şcoală atmosfera a devenit mai plăcută – profesorii nu au abuzat sau amenințat, agresiunile au fost ținute sub control cu ajutorul unor programe speciale –, nivelul de testosteron al băieților a scăzut vizibil. Deci, mediul *şi* biologia, amândouă au rolul lor, însă mediul doar *influențează* hormonii. Natura – şi calendarul biologic al băieților – îi creează. Pentru a avea reuşită în creşterea băieților, trebuie să le acceptați „natura“ şi să le-o modelați. Dacă ştiți cu ce vă luptați, vă va fi mult mai uşor şi nu trebuie să dați vina pe altcineva – ajutați-i deci să găsească o cale mai bună.

SFATURI PRACTICE

INFORMAȚII UIMITOARE DESPRE TESTOSTERON

- În regnul animal, o anumită hienă – hiena pătată – se naște cu atât de mult testosteron, încât chiar și puii de sex feminin au un pseudo-penis și labiile lor seamănă cu testiculele. Puii se nasc cu un set complet de dinți și sunt atât de agresivi, încât se mănâncă de multe ori unii pe alții la o zi sau două după ce s-au născut!
- O disfuncție rară îi afectează pe bebelușii băieți și poate fi întâlnită în Republica Dominicană: testosteronul nu se produce în uter din cauza unei enzime lipsă. Acești băieți se nasc fără penis sau testicule – seamănă mai mult cu fetele și sunt crescuți ca atare. Dar, la aproximativ doisprezece ani, testosteronul este produs în corpul lor și băieții se transformă brusc în băieți „adevărați", cu penis și testicule, voce groasă și așa mai departe. Se pare că în cele din urmă duc o viață normală, ca bărbați. Aceștia sunt cunoscuți drept copii cu „penis la doisprezece ani".
- O afecțiune numită hiperplazie suprarenală congenitală poate cauza exces de testosteron la fete în stadiul intrauterin, dar aceasta este remediată de îndată ce copilul se naște. Deși sunt normale din punct de vedere hormonal, aceste fete au abilități atletice peste medie, o preferință pentru tovarăși de joacă de sex masculin, mașini de jucărie și arme, precum și haine „bărbătești".
- O sensibilitate mare la testosteron, sau excesul acestuia, a fost remarcată cu precădere la cei cu abilități matematice, stângaci și predispuși la astm și alergii.
- S-a demonstrat că estrogenul – hormonul feminin pereche pentru testosteron – determină celulele nervoase să producă mai multe conexiuni. Femeile au creierul mai mic, dar mai bine conectat!

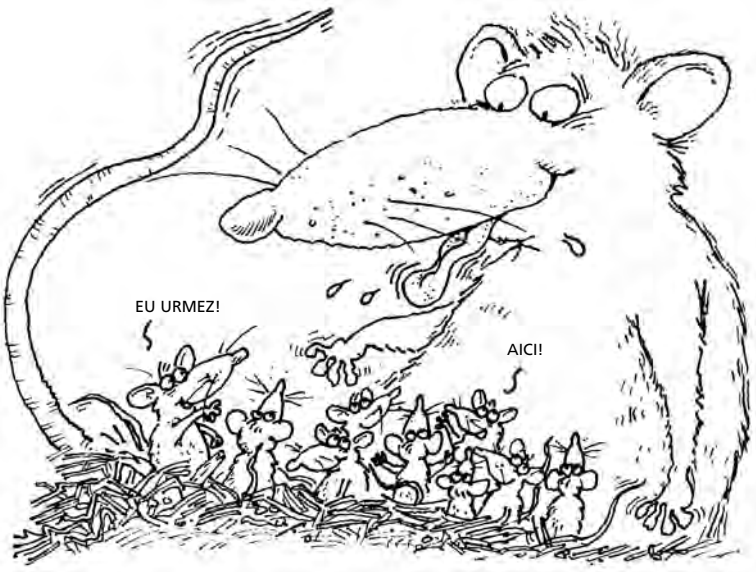

- Baritonii din corurile din Țara Galilor au mai mult testosteron decât tenorii. Baritonii sunt, de asemenea, mai activi sexual!
- Când faceți dragoste, nivelul de testosteron crește. Cu cât faceți mai mult, cu atât vreți mai mult – cel puțin pentru două zile! O victorie în sport sau în politică ridică, de asemenea, nivelul de testosteron. Stresul și singurătatea îl reduc: acestea duc la producerea de mai mult estrogen, astfel încât vă veți comporta ca o femeie!

- Și un ultim lucru despre testosteron – probabil cel mai uimitor dintre toate – ilustrează o legătură complicată între biologie și comportament în dezvoltarea animalelor mai mari. Sunteți gata? Începem…

Mamele șobolani ling frecvent organele genitale ale puilor de sex masculin, ceea ce ajută creierul acestora din urmă să devină pe deplin masculin. Și ghiciți ce? Prezența testosteronului în urina puilor masculi este cea care pare să declanșeze comportamentul. În cazul în care puii femele sunt injectați cu testosteron, mama le linge și lor organele genitale! Dacă puii masculi sunt castrați, mamele nu îi mai ling (o dublă tragedie!).

Dar stați, lucrurile devin din ce în ce mai uimitoare. Șobolanii care au fost linși în acest fel dezvoltă o glandă pituitară masculină funcțională, indiferent dacă aceștia sunt de sex masculin sau feminin. Femelele șobolani care au fost linse se vor comporta ca șobolanii de sex masculin pentru tot restul vieții lor. Și când linsul puilor, și femele, și masculi, a fost înlocuit de atingerea zilnică cu o pensulă, s-au produs aceleași modificări fizice pe termen lung la nivelul creierului.

Dintre sutele de studii pe care le-am văzut, acesta ne arată, probabil, cât de complexă este interacțiunea dintre natură și îngrijire în dezvoltarea tipologiilor de gen. (Și asta este, probabil, singura concluzie pe care o putem trage!)

Factori fizici și sociali interacționează într-o manieră complexă tot timpul pentru a produce bărbați și femei sănătoși și funcționali. Diferențele dintre sexe nu au loc doar în mod automat. Fără dragoste și stimulare, copiii nu cresc la fel de bine sau nu devin la fel de inteligenți pe cât ar putea. Trebuie să ne folosim de abilitățile de părinte pentru a-i ajuta pe copiii noștri să se dezvolte fizic și să-și găsească propria identitate de gen.

Cum au apărut diferențele între sexe?

Evoluția schimbă în mod constant forma tuturor creaturilor. De exemplu, primii oameni au avut fălci imense şi dinți cu care să mestece alimente crude. Dar de când au fost descoperite focul şi gătitul, de-a lungul a mai multe generații maxilarele şi dinții noştri au devenit mai mici deoarece mâncarea era mai uşor de mestecat. Dacă vom mai avea câteva mii de ani de mâncat fast-food, vom ajunge să nu mai avem bărbie deloc!

La oameni, unele diferențe între sexe sunt evidente – mărime, pilozitate şi aşa mai departe. Dar diferențele principale sunt cele ascunse. Acestea au apărut prin preluarea de roluri diferite pentru o foarte mare parte a istoriei noastre. Vânatul şi culesul a împărțit munca foarte mult în rândul sexelor. Pentru 99 la sută din istoria omenirii, femeile mai mult adunau, iar bărbații vânau.

Vânătoarea era o activitate specializată. Era nevoie de o echipă puternică, rapidă, care să acționeze imediat şi să fie foarte concentrată. La vânătoare nu era timp pentru discuții. Cineva era la conducere şi făceai ce ți se spunea, ori erai împuns sau mâncat de un animal mare.

Munca femeilor – culesul semințelor, rădăcinilor şi insectelor era diferită. Se putea sta de vorbă, era nevoie de dexteritate şi degete înzestrate cu sensibilitate, şi includea îngrijirea bebeluşilor şi a copiilor. Ca rezultat, femeile au degete mult mai sensibile decât bărbații. Munca femeilor necesita prudență, perseverență şi atenție la detalii – în timp ce vânătoarea cerea un anumit grad de inconştiență sau chiar sacrificiu de sine. Corpul femeii a devenit mai mic, dar mai în măsură să reziste şi să îndure. Corpul bărbaților era mai puternic, mai bine înzestrat pentru atacuri iuți, cu toate acestea, o răceală sau o unghie încarnată îi pune la pământ! Diferențele nu au fost chiar atât de mari, iar flexibilitatea în asumarea unora sau altora din roluri a fost, probabil, de ajutor. Aşa că am ajuns o specie cu diferențe mici, dar semnificative între corpul şi creierul bărbaților şi ale femeilor.

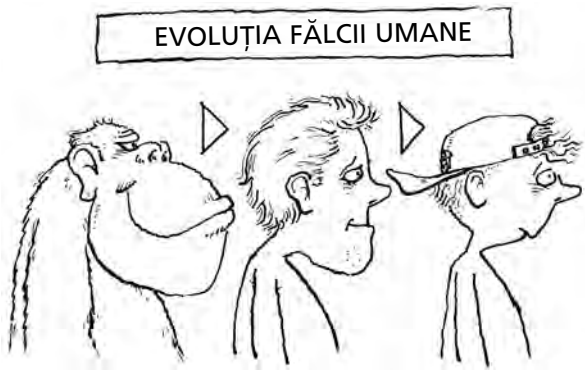

Tradiția vânător–culegător continuă să fie o moştenire problematică. În țările în curs de dezvoltare (unde mulți oameni trăiesc încă din agricultură), bărbații nu muncesc la fel de mult ca femeile. Probabil aşteaptă să se lupte cu cineva sau să vâneze ceva!

Legăturile dintre sex și agresiune

Din studiile asupra primatelor reiese ideea că bărbații cu mai multă putere au o dorință mai mare de a face sex. Sportivii care câştigă au un nivel de testosteron mai ridicat (după concurs) decât cei care pierd. Şi, după cum spun istoricii, mulți lideri importanți (preşedintele american Kennedy, de exemplu) au avut nevoi sexuale foarte mari, până într-acolo încât a devenit mai degrabă tragic şi problematic (cam greu să conduci o țară atunci când vrei să faci sex tot timpul).

Un studiu asupra delincvenței juvenile din 1980 a găsit o legătură interesantă – probabilitatea ca băieții să aibă probleme cu poliția este de câteva ori mai mare în cele şase luni dinainte de prima lor experiență sexuală. Cu alte cuvinte, s-au calmat un pic odată ce au început să facă sex. Din moment ce aproape toți băieții se masturbează la această vârstă, nu se poate să fie vorba doar de eliberarea frustrării sexuale. Poate că băieții au simțit că

s-au alăturat în sfârşit rasei umane atunci când şi-au găsit o iubită adevărată; probabil s-au simțit iubiți mai mult. (Noi nu recomandăm acest lucru ca un remediu pentru crimă, dar are sens.)

Sexul şi agresiunea sunt oarecum legate – controlate de aceleaşi centre din creier şi de acelaşi grup de hormoni. Acest lucru a fost sursa multor tragedii şi suferințe, cauzate de agresiuni sexuale asupra femeilor, copiilor şi bărbaților. Din cauza acestei conexiuni, este foarte important ca băieții să fie ajutați să se raporteze la femei ca la nişte oameni, să empatizeze şi să învețe să fie iubiți buni.

Să dai vina pe hormoni nu este niciodată o scuză pentru agresiuni din partea bărbaților; şi este vital să separăm stimulii de violență de stimulii de sex. Nu ar trebui să se facă filme care să lege cele două aspecte. Subiectul viol–răzbunare al multor filme de categoria B face o conexiune care nu ar trebui făcută. Cele mai multe filme pornografice sunt, de fapt, destul de sumbre ca să fie luate drept model pentru o poveste de dragoste sau o relație întâmplătoare. Unde sunt filmele care să zugrăvească iubirea tandră, senzuală, jucăuşă, nestăpânită, cu scene care să includă conversație, împărtăşirea sentimentelor şi vulnerabilitate, astfel încât adolescenții să poată învăța că sexualitatea e mai complexă decât cred ei?

Chiar şi bărbații în toată firea pot avea o imagine greşită despre sexualitate. Recent o agenție matrimonială a trebuit să ofere consiliere unui bărbat de vreo şaizeci de ani care era mult prea interesat de sex la întâlnirile aranjate de agenție. Omul, un fermier foarte blând şi grijuliu (văduv de doi ani), a căutat în *Cosmopolitan* să vadă ce le place femeilor din ziua de azi şi a acționat în consecință!

Pentru a înăbuşi violența sexuală se începe, probabil, devreme. E posibil ca asta să însemne doar să vă purtați mai fru-

mos cu copiii. Raymond Wyre, un expert britanic în tratarea bărbaților care abuzează sexual copiii, a descoperit că, deşi nu toți violatorii au fost victimele agresiunilor sexuale (cu toate că mulți au fost), toți, fără excepție, au avut o copilărie foarte dură şi lipsită de dragoste. După părerea lui, lipsa empatiei, pricinuită de faptul că în copilărie nu li s-a arătat înțelegere şi blândețe, este factorul-cheie în pornirea unei persoane de a abuza sexual o altă persoană.

Îndrumarea băieților „nestăpâniți"

Testosteronul oferă energie şi concentrare. Un băiat cu un nivel ridicat de hormoni are potențial de lider. La începutul anului şcolar, cadrele didactice observă de multe ori un anumit tip de băiat care va deveni fie eroul clasei, fie un ticălos absolut. Pentru acest băiat nu există cale de mijloc. Acest tip de băiat iese în evidență prin:

- comportament provocator şi competitivitate
- maturitate fizică
- un nivel ridicat de energie.

În cazul în care profesorul se împrieteneşte cu el şi îi canalizează energiile în direcția bună, băiatul va înflori şi va deveni „o achiziție" pentru şcoală. În cazul în care profesorul sau părintele îl ignoră, se distanțează sau are o atitudine negativă față de el, atunci mândria celui din urmă va depinde de înfrângerea adultului, şi problemele se vor aduna. Aceşti băieți au calități de lider, dar ele trebuie să i se dezvolte de la o vârstă fragedă.

PE SCURT

- Testosteronul afectează mai mult sau mai puțin fiecare băiat. Acesta îl ajută să crească, îl face energic, competitiv, dar, pentru a-și canaliza energia, băiatul va avea nevoie de reguli ferme și un mediu de viață sigur, ordonat.
- Testosteronul declanșează schimbări importante:
  – la patru ani – energie și caracteristicile masculine
  – la treisprezece ani – creștere rapidă și confuzie
  – la paisprezece ani – forțarea limitelor și trecerea la maturitate.
- Băiatului cu testosteron în sânge îi place să știe cine este șeful, dar, totodată, trebuie să fie tratat în mod echitabil. Mediile sociale nepotrivite scot ce-i mai rău din el. Băiatul bolborosind de testosteron are nevoie de ajutor special pentru a dezvolta calități de lider și pentru a-și canaliza energia în direcția bună.
- Un copil trebuie să învețe să empatizeze; trebuie să fie tratat cu bunătate ca să se poarte la fel în relațiile viitoare.
- Unele fete au o mulțime de testosteron, dar, în general, e apanajul băieților și e o realitate care trebuie privită cu înțelegere, iar nu blamată sau ridiculizată. Testosteronul înseamnă vitalitate și e de datoria noastră să-l luăm în seamă și să-l cârmim în direcția bună.

CAPITOLUL 4

PRIN CE SE DEOSEBEȘTE CREIERUL BĂIEȚILOR DE AL FETELOR

În urmă cu douăzeci de ani, se vorbea arareori de diferențele între creierul băieților şi al fetelor de teamă că asta ar însemna inegalitate între sexe. Astăzi ştim că există numeroase diferențe şi, înțelegând aceasta, putem lucra la punctele forte şi punctele slabe ale băieților şi fetelor, astfel încât şi unii, şi alții să fie oameni împliniți. Pentru părinți, aceste informații pot fi o adevărată revelație.

Un miracol al creșterii

Creierul copilului se dezvoltă foarte rapid în faza intrauterină, într-o lună sau două, de la doar câteva celule se transformă într-una dintre cele mai complexe structuri din organism. În a şasea lună de sarcină, fătul are abilități impresionante, toate controlate de creier – cum ar fi recunoaşterea vocii dumneavoastră, reacția la mişcări, chiar lovind înapoi atunci când sunt provocați! Cu ajutorul ultrasunetelor se poate observa cum îşi mişcă gura ca şi cum ar cânta.

La naştere, creierul este parțial dezvoltat şi are doar o treime din dimensiunea normală. Este nevoie de mai multă vreme ca să se dezvolte

complet. De exemplu, regiunea din creier responsabilă pentru vorbire nu este pe deplin formată până la vârsta de treisprezece ani, de aceea este atât de important ca băieții să citească de-a lungul anilor de şcoală primară.

De foarte devreme, diferențele între sexe sunt evidente în creierul copilului nenăscut. Una ar fi aceea că creierul unui băiețel se dezvoltă mai lent decât al unei fetițe. O alta, că partea stângă şi partea dreaptă a creierului sunt mai puțin bine conectate la un băiat.

Toate creierele regnului animal au două jumătăți. La animalele simple (cum ar fi şopârlele sau păsările), acest lucru înseamnă că totul este duplicat. O lovitură la cap ar putea distruge o jumătate de creier, dar cealaltă jumătate se poate ocupa de toate! Cu toate acestea, la oameni (care au mai multe lucruri la care să se gândească), cele două jumătăți ale creierului sunt cumva separate. O jumătate se ocupă de vorbire şi raționament, iar cealaltă, de mişcare, emoții şi de simțul spațiului şi al poziției. Ambele jumătăți „vorbesc“ între ele printr-un ghem de fibre, numit *corpus callosum*. *Corpus callosum* la băieți este mai mic, astfel încât există mai puține legături între o parte şi alta.

Băieții au tendința de a ataca anumite tipuri de probleme (cum ar fi un test de ortografie sau un puzzle) folosind doar o parte a creierului, în timp ce fetele folosesc *ambele* părți. Rezonanța magnetică (RMN), scanarea creierului, ne arată că „beculețele funcționează“ peste tot în creierul unei fete, în timp ce la băiat ele sunt localizate doar pe o parte.

De ce diferența asta?

Creierul unui copil înainte şi după naştere creşte precum germenii de lucernă lăsați din greşeală în soare – celulele creierului se tot alungesc şi se formează noi conexiuni tot timpul. Jumătatea stângă a cortexului creşte mai încet decât cea dreaptă la toții bebeluşii, dar la bărbați procesul este şi mai lent. Testosteronul din sângele unui băiat încetineşte lucrurile. Estrogenul, hormonul predominant în fluxul sangvin al fetițelor, stimulează creşterea mai rapidă a celulelor creierului.

Când jumătatea din dreapta creşte, ea încearcă să facă conexiuni cu jumătatea stângă. La băieți, jumătatea din stânga nu este încă pregătită să preia conexiunile, astfel încât celulele nervoase care ajung acolo din dreapta nu pot găsi un loc să se „conecteze". Aşa că se întoarc la partea dreaptă şi se conectează acolo. Ca urmare, jumătatea dreaptă a creierului unui băiat este mai bogată în legături interne, dar mai săracă în conexiuni cu cealaltă jumătate. Aceasta este una dintre posibilele explicații pentru faptul că băieții sunt mai buni la matematică, care este o activitate a „părții drepte a creierului" (şi mai interesați de a descompune maşinuțele în bucăți şi a le lăsa aşa pe jos!). Dar trebuie să fim atenți să nu exagerăm cu aceste concluzii, pentru că, uneori, aşteptările părinților, „exersarea" creierului şi presiunea socială influențează, de asemenea, competențele şi abilitățile. Este clar că practica ajută la stabilirea definitivă a mai multe conexiuni cerebrale, astfel că încurajarea şi învățarea contribuie la modelarea şi întărirea creierului mai târziu în viață.

SFATURI PRACTICE

CUM ÎNVAȚĂ SĂ COMUNICE

Comunicarea este esențială pentru viață. Cu toate acestea, din păcate, în fiecare clasă sunt patru sau cinci copii care nu pot citi, scrie sau vorbi corect. Iar printre acești copii sunt mai mulți băieți decât fete, cam patru la unu! În zilele noastre, acest lucru este considerat a fi consecința faptului că creierul băieților nu este chiar atât de bine pus la punct pentru vorbit.

Dar nu trebuie să lăsăm lucrurile așa. Dacă doriți să preveniți problemele de învățare sau de comunicare ale copilului dumneavoastră, există o mulțime de lucruri pe care le puteți face, după cum spune doctorul neurolog Jenny Harasty. Dr. Harasty și echipa ei au descoperit că la femei două regiuni ale creierului dedicate comunicării sunt cu 20–30 la sută mai mari decât la bărbați. Dar nu se știe dacă aceste regiuni sunt mai mari de la naștere sau se dezvoltă pe parcurs deoarece fetele le folosesc mai mult. Oricare ar fi cauza, știm că creierul este foarte receptiv la experiențele de învățare în cazul în care acestea intervin la vârsta potrivită. În ceea ce privește limbajul, perioada în care se dezvoltă se întinde de la zero la opt ani. În adolescență și la maturitate continuăm să învățăm, dar cu cât copilul crește, cu atât este mai greu să schimbați acele conexiuni ale creierului formate devreme.

Vă puteți ajuta băiatul să învețe să comunice mai bine, încă de când e bebeluș. Astfel, când va merge la școală va citi, va scrie și va vorbi mai bine. Iată cum:

1. ÎNVĂȚAȚI-I SĂ VORBEASCĂ VORBINDU-LE – ÎNCETUL CU ÎNCETUL

Copiii învață să vorbească treptat. Copiii sub un an vor începe să gângurească și să gesticuleze cu entuziasm, spunându-ne că sunt gata să învețe comunicarea verbală! Acesta este momentul să începeți să-i învățați cuvinte.

- Când copilul gângurește, repetați-i un cuvânt care pare a fi ceea ce crede el. Bebelușul spune „mac, mac!" și arată spre rața lui de jucărie. Dumneavoastră spuneți „Rățușcă! Rățușca lui John!" În curând John va spune și el „rățușcă".
- Când copilul spune cuvinte simple, cum ar fi „lapte!", dumneavoastră spuneți-i mai multe cuvinte, cum ar fi „sticla de

lapte". Acest lucru îl va ajuta să înceapă să pună cuvintele împreună.

- Când copilul spune două sau trei cuvinte, poate fi învățat mai multe imitându-vă cum rostiți propoziții întregi. De exemplu, el spune, „Camion Gavin!" Dumneavoastră răspundeți „Gavin vrea un camion? Uite camionul lui Gavin!" Și așa mai departe.

Pe scurt, copiii învață cel mai bine dacă le vorbiți, fiind cu un pas înaintea stadiului de dezvoltare în care se află. Și le place jocul – toată lumea adoră să comunice.

2. EXPLICAȚI-LE COPIILOR TOT TIMPUL DIVERSE LUCRURI

Asta este de mare ajutor atunci când faceți treburile zilnice cu copiii dumneavoastră – când călătoriți, faceți curățenie, vă plimbați, faceți cumpărături. Folosiți acest timp pentru a sta de vorbă, pentru a le explica lucruri și a le răspunde la întrebări. Surprinzător, unii părinți foarte iubitori (care au grijă de copiii lor așa cum trebuie) nu par să își dea seama că creierul copiilor se dezvoltă prin intermediul conversației. Nu fiți reținuți – explicați-le diverse lucruri, spuneți-le povești! De exemplu „Vezi această pârghie? Ea face ca ștergătoarele să meargă. Ele dau ploaia la o parte de pe geamuri." „Acest aspirator face un vânt puternic. Aspiră aerul și trage murdăria într-un sac. Vrei să-l folosești și tu?"

Acest tip de discuție – cu condiția să nu exagerați și să vă plictisiți copilul inutil – face mai mult pentru creierul celui mic decât orice alt fel de educație costisitoare de mai târziu.

Indiferent că apar din cauza hormonilor sau a mediului în care cresc copiii, nu e nici o îndoială că între bărbații şi femeile din ziua de azi există diferențe cerebrale. Datorită jumătăților de creier mai bine conectate, femeile mai în vârstă care suferă accidente vasculare cerebrale de obicei se recuperează mai rapid şi în totalitate față de bărbați: ele își pot activa căi suplimentare pentru cealaltă jumătate a creierului lor pentru a

3. CITIȚI-LE COPIILOR DE MICI

Chiar dacă copilul dumneavoastră are doar un an, vă puteți bucura de cărți împreună – mai ales de cele care au rime și repetiții. *Humpty Dumpty* sau *Twinkle, Twinkle, Little Star* sunt numai bune. Dacă le citiți când stau pe genunchii dumneavoastră sau ghemuiți în pat, copiii învață să iubească cărțile, să se uite la poze și să se bucure de sunetul vocii voastre. Puteți „îmbunătăți" un pic lectura imitând vocile personajelor sau fiind teatral.

Pe măsură ce copilul ajunge să aibă povești preferate, puteți să vă jucați de-a „dialogul": „Și pisica făcea…?", oprindu-vă ca să-i dați celui mic prilejul să spună „miau!". Dialogul este o parte foarte importantă a lecturii. Un cititor bun anticipează ce cuvânt urmează.

Amintiți-vă, ori de câte ori vă jucați cu copiii pentru a-i învăța, că trebuie să fiți jucăuși și să-i faceți pe copii să-și pună mintea la contribuție – ceea ce le va plăcea.

Copiii au numai de câștigat de pe urma acestor jocuri de învățare – dar la băieți, ale căror abilități de comunicare sunt mai slab dezvoltate, acestea au rol de măsuri de prevenire. Și este distractiv oricum!

Dacă simțiți că sunt motive de îngrijorare cu privire la dezvoltarea vorbirii băiatului dumneavoastră (dacă nu vorbește așa bine pe cât ați vrea), dr. Jenny Harasty vă recomandă să vă ascultați instinctul. Vorbiți cu un specialist în tulburările de vorbire de la un spital. Ședințele de logopedie sunt distractive pentru copii și au efecte benefice.

face treaba părților deteriorate. Din acelaşi motiv, fetele care au probleme de învățare își revin mai repede decât băieții cu ajutor de specialitate. Totodată, băieții sunt mai predispuşi la probleme apărute în urma leziunilor creierului la naştere, şi aşa mai departe. Acest lucru ar putea explica numărul mare de băieți cu dificultăți de învățare, autism şi multe alte boli.

De ce este important să știți despre creier?

Dacă sunteți informați cu privire la particularitățile creierului băieților, vă veți putea explica mai ușor de ce întâmpină unele dificultăți de ordin practic şi veți şti cum să acționați.

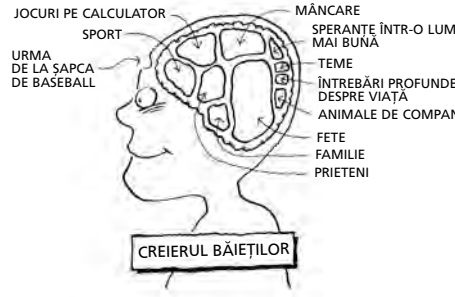

În cazul în care cele două jumătăți ale creierului lor sunt mai slab conectate, vor face cu mai multă greutate lucrurile care au nevoie de ambele părți ale creierului. Aceasta înseamnă că trebuie să le *citiți*, *să vorbiți cu ei despre sentimente*, *să le sondați stările sufleteşti cu discreție*, iar nu să-i bateți la cap! Vă sunt cunoscute aceste probleme? Deci, înțelegeți acum importanța acestor cercetări despre creier?

Atențiune: pericol de discriminare!

Trebuie făcută o observație importantă aici. Să spunem că „băieții sunt diferiți“ se poate transforma foarte uşor într-o scuză pentru a spune că „băieții s-au născut cu dezavantaje“ sau, mai rău, „n-au cum să se schimbe“. Aceleaşi generalizări au fost odată spuse şi despre fete: „Nu vor fi niciodată bune la ştiințe sau inginerie“, „Sunt prea emotive ca să aibă funcții de răspundere“ şi aşa mai departe. Aşadar, vă rog să luați următoarele lucruri foarte în serios:

- Diferențele sunt mici pentru majoritatea oamenilor.
- Acestea sunt doar tendințe.
- Ele nu sunt caracteristice tuturor.
- Cel mai important lucru este că îi ajutăm pe băieți să le depăşească.

Cum ajutăm creierul să se dezvolte

Îi putem ajuta pe băieți să citească mai bine, să se exprime mai bine, să rezolve conflictele mai bine şi să empatizeze mai bine – şi astfel îi ajutăm să devină oameni împliniți. Şcolile au programe speciale pentru a ajuta fetele la matematică şi ştiințe, astfel încât acestea să poată urma cariere în domeniu. Acum începem să vedem că ne putem ajuta băieții la limbă şi literatură, arte şi aşa mai departe, care le sunt de folos pentru a trăi mai bine în ziua de azi. (Pentru a descoperi care sunt căile cele mai bune de a-i ajuta, citiți capitolul referitor la şcoli, *O revoluție în învățământ*.)

Creierele noastre sunt mecanisme flexibile extraordinare, întotdeauna capabile să învețe. Părinții îşi pot învăța fiul cum să evite o dispută fizică, alegând să ia parte la jocuri sportive sau să rezolve neînțelegerile pe cale amiabilă. Ei îşi pot ajuta copilul:

- să descifreze sentimentele oamenilor după expresiile feței;
- să-şi facă prieteni, să se joace sau să facă conversație;
- să citească semnalele propriului său corp – de exemplu, să ştie când este furios şi trebuie să se retragă.

Dezvoltându-le aceste abilități fiilor lor, părinții le construiesc conexiuni dintr-o parte a creierului în cealaltă.

SFATURI PRACTICE

ÎNCEPEREA ȘCOLII: DE CE BĂIEȚII AR TREBUI SĂ ÎNCEAPĂ MAI TÂRZIU

Diferențele cerebrale au consecințe hotărâtoare, mai ales în privința momentului când băieții ar trebui să înceapă școala. Citiți aceste rânduri cu atenție dacă aveți copii mici: le pot schimba viața.

La vârsta de cinci sau șase ani, atunci când copiii încep școala, creierele băieților sunt cu șase-douăsprezece luni mai puțin dezvoltate decât ale fetelor, fiind mai întârziate în ceea ce se numește „coordonarea motorie" – capacitatea de a folosi degetele și de a ține un stilou sau o foarfecă. Și, din moment ce la această vârstă băieții sunt încă în stadiul incipient de dezvoltare, pe măsură ce li se vor dezvolta nervii brațului, piciorului și mușchilor, băieții vor simți întruna nevoia să se miște, astfel încât nu vor putea sta locului. De fapt, până când funcțiile motorii nu se vor dezvolta pe de-a-ntregul, ei nu vor dobândi abilitățile de care vorbeam. Pentru băieți, un lucru conduce la altul. (La fete e invers: creierul lor le coordonează perfect degetele, dar fetele au adesea nevoie să-și dezvolte forța fizică, iar asta se întâmplă prin sărituri la trambulină și baschet sau înot.)

O altă întârziere care apare la băieți este în vorbire. Acest lucru afectează capacitatea de a-i spune unui profesor de ce anume are nevoie, de a răspunde la întrebări în clasă și de a comunica verbal cu alți copii. Mulți băieți de cinci ani sunt încă foarte tineri social vorbind și nu sunt pregătiți pentru școală. Profesorii din școala primară, începând cu cei de la școlile din Australia și până la cei din școlile din Asia și Europa, spun același lucru: „Băieții ar trebui să mai rămână încă un an acasă".

Faptul că un calendar hotărăște, și în privința fetelor, și a băieților, cine trebuie să înceapă școala e îngrozitor. Copiii diferă atât de mult, și în fiecare an, unii vor fi mereu prea mici

pentru clasa lor. Noi studii din Marea Britanie arată că elevii care sunt prea mici pentru clasa lor sunt mai slabi la învățătură. Faptul că stau acasă încă un an, în aceste cazuri, poate fi un succes pentru următorii doisprezece ani. Este important să tratăm fiecare copil în parte și să ne gândim la fiecare, nu în termeni de „Ce vârstă are?", ci mai degrabă de „E pregătit?". La băieți, răspunsul este de multe ori: încă nu.

CÂND SĂ ÎNCEAPĂ

Este clar că toți copiii ar trebui să meargă la grădiniță sau la o școală cu program scurt de la patru ani, pentru că trebuie să socializeze și să capete experiență de viață (și pentru că părinții au nevoie de o pauză!). Spre deosebire de grădiniță, clasa pregătitoare are cadre didactice specializate care le pot oferi copiilor metode distractive, dar adecvate, de învățare mai apropiate de cele de la școală. (Programele grădinițelor vorbesc despre „învățarea timpurie", dar acest lucru este un truc de marketing: cum mi-a spus un cadru didactic: „Asta înseamnă că avem litere pe cartonașe".)

La grădiniță sau în clasa pregătitoare va fi limpede care băieți sunt gata pentru școală – cei cărora le place să stea și să se

uite pe cărți, să mestereasc㠄 și să stea de vorbă – și care încă vor să se zbenguie și nu pot mânui un creion colorat sau un pix. Cei mai mulți băieți vor ajunge în al doilea grup.

Bazându-vă pe propriile observații și discutând apoi cu învățătoarea și, probabil, văzând ce anume se așteaptă de la copiii care intră la școală, veți ști dacă băiatul dumneavoastră e copt sau nu. Dacă va mai face încă un an de grădiniță, va avea un an întreg la dispoziție ca să se pregătească pentru școala primară, unde astfel se va descurca mult mai bine. Pentru majoritatea băieților, acest lucru înseamnă că *vor fi cu un an mai mari decât fata din banca alăturată* – ceea ce înseamnă că sunt, intelectual vorbind, pe picior de egalitate cu ea. Mai târziu, în adolescență, băieții le vor prinde din urmă pe fete din punct de vedere intelectual, dar, în felul în care sunt școlile organizate acum, răul este deja făcut. Băieții simt că nu fac nimic bine, pierd noțiuni-cheie, deoarece nu sunt pregătiți, și se opresc din învățat.

Dacă îi ținem încă un an acasă dovedim înțelegere. Pentru băieței este de multe ori greu și dureros să stea liniștiți în bancă. În școala primară, băieții (ai căror centri nervoși încă se dezvoltă) primesc semnale de la corpul lor care le spune „Mișcă-te! Folosește-mă!". Pentru un dascăl stresat de la clasa I asta înseamnă comportament inadecvat.

Un băiat care va vedea că munca, desenele și scrisul lui nu sunt la fel de bune ca ale fetelor va crede că școala „nu-i de el!". Astfel, se va opri din învățat, mai ales dacă nu are un profesor de sex masculin în preajmă care să-i arate că învățarea este o treabă „de bărbați". „Școala-i pentru fete", își va spune el, în consecință.

Există mult mai multe lucruri pe care le putem face pentru ca școala să fie mai prietenoasă cu băieții. Acest lucru este descris în capitolul referitor la școli, *O revoluție în învățământ*. Dar prima întrebare – „E pregătit?" – este probabil cel mai important lucru și cel cu care ar trebui să începem.

La şcoală este nevoie de aceeaşi abordare. Cunosc o tânără profesoară de matematică ce aproape la fiecare lecție predă folosind exemple concrete – de multe ori iese cu elevii afară, în curtea şcolii pentru asta. Ea a constatat că cei mai puțin motivați elevi înțeleg conceptele dacă le văd materializate în fața ochilor. Astfel, copiii primesc informații pentru partea dreaptă a creierului şi fac legătura cu emisfera stângă a creierului, responsabilă pentru înțelegere – folosindu-şi deci punctele tari pentru a-şi depăşi punctele slabe. Elevilor acestei profesoare le plăcea să învețe de la ea, fiindcă era aventuroasă, pasionată şi ținea mult la ei.

Băieții nu sunt inferiori, sunt doar diferiți

Să ai partea dreaptă a creierului bine dezvoltată, aşa cum o au băieții, e un avantaj. Pe lângă faptul că au abilități matematice şi mecanice, bărbații sunt şi persoane de acțiune – în cazul în care văd o problemă, ei vor să o remedieze. Partea dreaptă a creierului se ocupă atât de sentimente, cât şi de acțiuni, aşa că bărbații sunt oameni de acțiune, în timp ce femeile au tendința de a despica firul în patru până la nebunie! Un bărbat trebuie să facă efort în plus ca să treacă în emisfera stângă şi să-şi găsească cuvintele pentru a explica sentimentele pe care le simte în emisfera dreaptă.

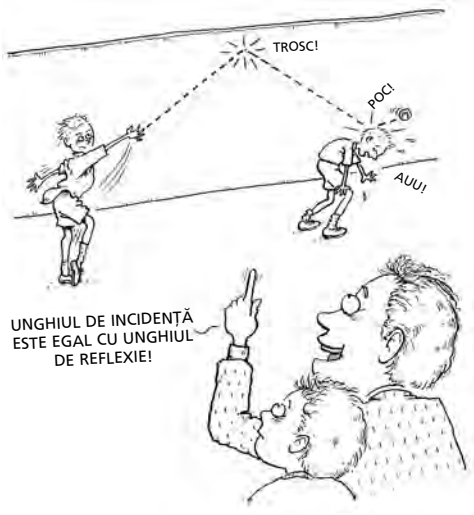

Germaine Greer a arătat că sunt mulți bărbați geniali în diferite domenii de activitate,

însă destui suferă un dezechilibru şi de aceea au nevoie de cineva care să aibă grijă de ei (de obicei, o femeie)!

Într-o epocă în care reclamele şi mass-media pun pe tapet imaginea bărbatului care face lucruri rele sau stupide, este important să ne amintim (şi să le arătăm şi băieților) de bărbații care au construit avioane, au excelat în arte plastice şi în muzică, au tăiat calea ferată, au inventat maşini, au ridicat spitale, au descoperit medicamente şi au navigat pe vapoare, făcându-ne lumea atât de minunată, sigură şi interesantă. Un proverb african spune „Femeile țin pe umeri jumătate de cer"; în mod evident, bărbații țin cealaltă jumătate.

Un nou tip de bărbat

Lumea nu mai are nevoie de bărbați care să se lupte cu bivolii sau să taie copacii cu toporul. În societatea modernă, unde munca manuală sau mecanică este mai puțină şi mai puțin necesară, trebuie să redirecționăm abilitățile masculine şi energia spre un alt fel de efort eroic. Acest lucru înseamnă să adăugăm abilităților masculine de a gândi şi a face capacitatea de a se exprima şi de a simți – să facem un fel de „super-băiat" care să se poată plia pe toate domeniile de activitate.

Dacă stați să vă gândiți, personalitățile istorice – Gandhi, Martin Luther King, Buddha, Iisus – cam aşa erau. Ei au fost curajoşi şi hotărâți, dar şi sensibili şi iubitori de oameni. Este un amestec imbatabil de care avem, cu siguranță, nevoie astăzi.

PE SCURT

Diferențele dintre sexe, date de hormonii masculini și genele feminine, trebuie privite dintr-o perspectivă practică. Tabelul de mai jos rezumă cum anume vă puteți ajuta fiul să ajungă un bărbat „de tip nou".

DEOARECE DE MULTE ORI BĂIEȚII:	**TREBUIE SĂ:**
…sunt predispuși la anxietate de separare…	…la arătați la fel de multă afecțiune ca și fetelor și să evitați să-i lăsați singuri; nu-i duceți la cămin înainte de trei ani.
…au puseuri de testosteron, ceea ce îi face, uneori, certăreți și neliniștiți – mai ales în jurul vârstei de paisprezece ani…	…le vorbiți cu calm – liniștiți-i făcând apel la rațiune, nu țipând sau atacându-i. Spuneți-le clar că trebuie să se poarte frumos și nu folosiți niciodată amenințările sau violența. Tații trebuie să fie modele și să insiste ca mamele să fie respectate.
…au momente de creștere bruscă, ceea ce îi face confuzi și dezorganizați, mai ales la vârsta de treisprezece ani (acest lucru este valabil și pentru fete)…	…le organizați viața, învățându-i să facă curat în cameră, menaj, să se ocupe de proiecte școlare, cu răbdare, după un program.
…au explozii de energie fizică, ce trebuie manifestate…	…vă asigurați că au mult spațiu și timp pentru exerciții fizice și mișcare.

DEOARECE DE MULTE ORI BĂIEȚII:	**TREBUIE SĂ:**
…au un ritm mai lent de dezvoltare a creierului, afectându-le abilitățile motorii, în școala primară…	…nu-l dați la școală până când nu se obișnuiește cu stiloul și hârtia, foarfeca, și așa mai departe.
…au mai puține legături între jumătatea creierului care se ocupă de vorbire și cea senzorială…	…le citiți, le spuneți povești și să le explicați lucruri, mai ales de la un an la opt ani.
…simt nevoia să trăiască după reguli clare și să știe cine este șeful …	…aveți grijă ca acasă și la școală atmosfera să fie calmă. Evitați școlile unde agresiunea este un lucru obișnuit și copiii nu sunt bine supravegheați.
…au mai multă masă musculară…	… îi învățați în mod special să nu-i lovească sau să-i rănească pe ceilalți. De asemenea, învățați-i să folosească cuvinte pentru a comunica (vedeți cartea noastră *Complete secrets of happy life* pentru metode de a disciplina care nu implică lovirea, rușinea sau vina).
… au tendința de a acționa fără să se gândească la consecințe…	…vorbiți cu ei prietenește despre opțiuni, alegeri, modalități de a rezolva problemele și ceea ce pot face în anumite situații din viața lor.

CAPITOLUL 5

CE POT FACE TAȚII

Fiica mea este acum domnișoară, dar îmi aduc aminte ziua când s-a născut de parcă a fost ieri. A fost de neuitat! Am planificat naşterea acasă, dar am avut şi un plan de rezervă ca să putem merge la spital, în caz de necesitate. Şi, bineînțeles, travaliul s-a încheiat cu o cezariană de urgență, pe la 3 noaptea – nu a fost deloc cum am sperat. Pactul pe care l-am făcut cu soția mea Shaaron a fost „Nimeni altcineva nu pune mâna pe acest copil". Aşa că am fost acolo în sala de operație, iar copilul nostru mi-a fost pus în brațe direct de pe cântar.

În zilele cât Shaaron s-a recuperat după operație, am dormit pe un pat pliant în camera ei de spital, cu copilul nostru învelit lângă mine, motiv de şoc pentru asistentele medicale care se împiedicau de mine când intrau la 2 dimineața în schimbul de tură. Era un sistem bun – Shaaron ştia că fiica noastră e aproape şi în siguranță, nu într-un incubator pe undeva, şi puteam sa i-o dau în brațe să o hrănească când era nevoie. Uneori, câte o asistentă medicală o întreba discret pe Shaaron dacă ea e de acord cu ce se întâmplă. Ea zâmbea şi spunea: „Da, bineînțeles!".

Cum să luptați ca să fiți tată

Experiența naşterii fiicei mele mi-a arătat într-un fel ce înseamnă să fii tată în zilele noastre – trebuie să fii ferm pe poziții, uneori chiar să te lupți ca să ți se permită să fii tată. Se

pare că lumea nu vrea să fii un părinte implicat: ar vrea mai degrabă să stai până seara târziu la birou. Altcineva îi va învăța pe copiii voştri să bată o minge, să cânte la pian şi să creadă în ei înşişi – voi doar plătiți facturile.

Din fericire, taţii luptă să îşi reia locul în viaţa de familie şi sunt bineveniți s-o facă. Paternitatea în secolul al XX-lea a fost un dezastru. Generația părinților noştri a avut câțiva taţi minunați, dar cei mai mulți bărbați din generațiile anterioare şi-au dovedit dragostea prin muncă, nu prin joacă, îmbrățişări, vorbind cu copiii sau învățându-i – lucruri care-i încântă pe cei mici. În vremurile acelea grele, de sărăcie şi război, unii taţi erau violenți, beau prea mult, iar copiilor le era frică de ei. Mulți bărbați au trăit experiențe traumatizante şi era greu să te apropii de ei. Unii, pur şi simplu, plecau de-acasă şi nu se mai întorceau niciodată. Aşa că, atunci când am ajuns la rândul nostru taţi, a fost cam ciudat, din moment ce ştiam atât de puține lucruri despre ceea ce înseamnă să fii un tată bun. Aveam doar câteva piese ale puzzle-ului.

Dar lucrurile s-au schimbat. Ştim din studiile din întreaga lume că taţii de acum petrec cu 400 la sută mai mult timp cu copiii față de cei din 1970. Tinerii taţi din ziua de azi sunt hotărâți să-şi petreacă mai mult timp cu copiii lor şi cei mai mulți chiar reuşesc. De fapt, n-ai cum să nu reuşeşti să fii tată,

atâta timp cât nu te dai bătut. Dacă sunteți dispuși să vă dați o șansă, veți obține întotdeauna mai mult decât v-ați fi așteptat. Nu fiți tentați să lăsați totul pe umerii partenerului vostru. După cum vom vedea în acest capitol, contribuția bărbaților la viața de familie diferă de cea a femeilor, fiind unică și de neînlocuit. Cu cât faceți mai multe cu copiii dumneavoastră, cu atât mai mult vă veți redescoperi talentul de a fi tată și propriul stil. Nu este nimic mai frumos decât să creșteți copii minunați.

Cum să reînviați o artă pierdută

Să fiți tată de băieți este simplu. Iată câteva sugestii:

- Celor mai mulți băieți le place sa fie activi, să se distreze împreună cu părinții lor. Le place să-și îmbrățișeze tatăl și să se ia la trântă cu el. (În cazul în care nu le place, sunteți, probabil, prea dur!)
- Le place să vă însoțească în aventuri și experiențe în lumea cea mare – se simt în siguranță cu tatăl lor care pare atât de mare și puternic (chiar dacă el, unul, nu se simte așa în cea mai mare parte a timpului).
- Le place să audă povești despre viața voastră, să se întâlnească cu prietenii voștri și să vadă unde lucrați.
- Le place să-i învățați lucruri – orice, de fapt. Dacă, de pildă, nu știți să pescuiți sau să meșteriți cine știe ce în magazie ori reparați triciclete sau calculatoare și așa mai departe, ei bine, puteți învăța împreună. Încercarea moarte n-are.

SFATURI PRACTICE

NEURONII-OGLINDĂ

În 2006 a fost făcută o descoperire incredibilă, și anume existența neuronilor-oglindă. Aceștia sunt o rețea de celule nervoase aflate de-a lungul nervilor motorii, având rolul unic de a oglindi sau imita tot ceea ce privim. Deci, dacă ne uităm la balet, sau fotbal, sau la cineva care se sărută pasional, neuronii noștri oglindă fac aceeași acțiune. Acțiunile-oglindă sunt stocate în creierul nostru, gata de a ușura imitarea a ceea ce am văzut. (Deci, orice puturos are în el un atlet, un star rock sau un iubit înfocat gata să iasă la lumină!) Acesta, știm acum, este motivul pentru care putem învăța anumite lucruri atât de repede. Aceasta este însă o sabie cu două tăișuri, pentru că asta înseamnă că celor mici li se întipărește în minte tot ceea ce văd și sunt gata să facă la fel. Consecințele sunt uriașe.

Acest lucru cu siguranță ne influențează alegerea a ceea ce ar trebui să le permitem copiilor să vadă la televizor și la calculator, și subliniază importanța faptului că nu trebuie să existe violență și abuzuri sexuale în mass-media. Dar, mai ales, ar trebui să influențeze felul în care ne comportăm în preajma copiilor noștri. Dacă ei ne văd tot timpul morocănoși, plângându-ne de milă, meschini, mințind și trișând, haini și răi, așa vor deveni. Ne imită comportamentul și, de asemenea, stările de spirit și concepțiile. Mulți bărbați au fost șocați să descopere că au aceleași gesturi, mișcări și expresii ca ale taților lor. Sau spun aceleași cuvinte sau zicale pe care obișnuia să le rostească bătrânul lor tată. Psihologii aud asta tot timpul în cabinetul lor: „Îl urăsc pe omul ăsta și acum am ajuns ca el". Nu este genetic, este rezultatul „învățării în oglindă". Este un motiv bun pentru a vă revizui comportamentul în preajma copiilor.

Copiii învață din comportamentul dumneavoastră

Copiii nu învață numai din ce le spuneți, ci vă copiază şi comportamentul. Un prieten de-al meu, veteran al războiului din Vietnam, era în maşină cu copiii lui şi a oprit la semafor. O familie asiatică trecea strada. Copilul de 4 ani al prietenului, legat cu centura în scaunul lui de pe bancheta din spate, a făcut deodată un comentariu rasist! Prietenul meu şi-a recunoscut cuvintele şi a fost şocat să le audă din gura unui copil: erau urâte şi nedrepte. A găsit un loc de parcare şi a oprit. I-a spus copilului că îi pare rău că a zis aşa ceva şi că nu mai vrea să-l audă repetând vreodată vorbele acelea.

Copiii învață să iubească privindu-vă

Tot astfel, copiii învață despre iubire privindu-vă. Le place când sunteți tandru cu mama lor, când îi faceți un compliment, când flirtați, când vă îmbrățișați sau vă sărutați. Cei mai mulți copii mici nu pot rezista să nu se strecoare şi ei de câte ori îşi văd părinții îmbrățişându-se. Le place să se afunde în sentimentele dintre voi doi. Când sunteți în intimitate şi închideți uşa dormitorului, copiii învață chiar şi din asta despre tainele dragostei.

E important să fiți respectuos cu mama lor. La fel, important este şi respectul de sine – nu dați prilejul la certuri urâte şi jignitoare. Fiul dumneavoastră trebuie să vadă nu numai că femeile nu trebuie să fie abuzate, ci şi că un bărbat se poate contrazice cu calm, fără să se certe sau să lovească – copilul poate asculta, dar de asemenea îşi poate spune punctul de vedere şi se poate face auzit.

Copiii învață să simtă privindu-vă

Băieții învață să-şi exteriorizeze sentimentele privindu-şi tații şi alți bărbați. Ei trebuie să vă vadă manifestându-vă cele patru sentimente de bază:

1. tristețea – când moare cineva sau când sunteți dezamăgit
2. furia – când ceva e nedrept sau greşit
3. fericirea – când lucrurile merg bine
4. frica – când e vorba de pericol.

Tații trebuie să fie foarte atenți când își exprimă sentimentele în preajma copiilor. Motivul este acela că tații și mamele sunt stâlpii de rezistență din viața lor. Copiii nu vor să vadă aceşti stâlpi năruindu-se. Aşa că, în timp ce ei trebuie să ştie şi să vadă când suntem supărați, când ne este frică, când suntem fericiți sau trişti, tot la fel trebuie să ştie că ne putem „stăpâni" aceste sentimente. Asta înseamnă că putem fi speriați, dar nu agitați; înnebuniți, dar nu periculoşi; fericiți, dar nu amețiți; şi trişti, dar nu copleşiți de durere sau buimaci. Copiii nu prea vor să ne vadă cum ne pierdem cu firea. Dar sunt mişcați şi ne sar în ajutor dacă vărsăm o lacrimă sau suntem cu adevărat supărați sau ne este teamă, pentru că ei au aceste sentimente tot timpul.

Adesea, când bărbații sunt copleşiți de un sentiment stânjenitor, îl vor transforma într-un sentiment de care nu se ruşinează. De obicei, furia este cel mai confortabil sentiment pentru bărbați. Când băiețelul dumneavoastră s-a pierdut în magazin sau când adolescentul dumneavoastră a făcut un lucru periculos, imaginea unui tată care poate spune „Mi-a fost frică" are un impact mai mare decât a unuia care țipă şi trânteşte uşi. Dacă bărbații sunt furioşi când sunt cu adevărat trişti, speriați sau chiar fericiți, asta poate fi destul de confuz pentru copii.

Băieții încearcă să-şi potrivească sentimentele cu manifestările şi au nevoie de noi să le arătăm cum se face.

Orice s-ar întâmpla în căsnicia dumneavoastră, nu divorțați de copii

Divorțul spulberă speranțele şi visurile unui tată pentru copiii lui. Unii bărbați sunt atât de îndurerați încât dau bir cu fugiții. Alții trebuie să se lupte cu sistemul ca să-şi poată vedea copiii. Este important – orice s-ar întâmpla în căsnicia dumneavoastră – *să rămâneți în viața copiilor*. Din ce în ce mai mulți tați îşi împart cu mamele responsabilitățile părinteşti în mod egal (sau mai mult) după divorț.

POVEȘTI DE SUFLET

CUM SĂ NE ARĂTĂM SENTIMENTELE

Acum câteva luni, s-a întâmplat ceva ce m-a făcut să plâng, dar m-am abținut știind că fiul meu de 12 ani era în camera de alături. Primisem la telefon vestea că un bun prieten de-al meu are cancer în fază terminală. Am fost șocat, am pus telefonul jos și am încercat să-mi înăbuș lacrimile. Am intrat în sufragerie, zicându-mi: „E oare în regulă? Vreau să mă vadă copilul meu așa?" Răspunsul a venit: „Desigur, e bine să mă vadă așa".

Am rugat-o pe soția mea să mă îmbrățișeze și am stat așa îmbrățișați și plângând. L-am simțit pe fiul meu apropiindu-se și apoi punându-mi mâna pe umăr – voia să mă liniștească! Am rămas acolo toți trei îmbrățișați. A fost minunat și incredibil că lucrurile luaseră turnura asta.

Poate că, dacă m-a văzut așa, atunci când va simți nevoia se va descărca plângând. Nu vreau să se agite și să mocnească precum un vulcan când va da de inevitabilele probleme ale vieții. Și nu cred că va face asta. (*Scrisoare de la Tony S.*)

La viața mea, am vorbit cu oameni care, după divorț, au hotărât că va fi mai simplu pentru copii dacă nu vor păstra legătura. Întotdeauna au regretat această decizie.

Au apărut peste tot o mulțime de organizații pentru tații separați care sunt constructive și de ajutor. De asemenea, tribunalele sunt mai conștiente că cei mici au nevoie de tați în viețile lor și au grijă ca legătura dintre ei să se păstreze și să se mențină.

De dragul copiilor, dacă mariajul dumneavoastră se sfârșește, învățați să fiți civilizați și drăguți cu fostul partener, chiar

dacă nu aveți mereu chef. Şi mai mult decât atât, încercați să vă întrețineți relația acordându-i timp şi atenție înainte să fie prea târziu.

Jocuri dure: ce se întâmplă de fapt?

Se pare că tații din toată lumea au un obicei. La fel ca fraților mai mari, unchilor şi bunicilor, le place să se lupte şi să se joace mai dur cu micuții. Abia dacă se pot abține. Bărbații şi băieții mai mari îi iau pe cei mici şi îi aruncă în toate părțile. Micuții vin înapoi alergând şi spun: „Încă o dată!“ Consilierul psihologic Paul Whyte din Sydney spunea scurt şi cuprinzător: „Dacă vreți să vă înțelegeți cu băieții, faceți wrestling!“

Multă vreme nimeni nu a înțeles acest obicei – mai ales mamele, care încearcă să liniştească spiritele, în timp ce tații sunt nerăbdători să le agite! Dar s-a descoperit că ceea ce

învață băieții prin jocurile dure e o lecție importantă: cum să te distrezi, să faci gălăgie, chiar să te enervezi şi, totodată, *să ştii când să te opreşti*. Pentru un bărbat, clocotind de testosteron, este vital. Dacă trăieşti într-un corp de bărbat, trebuie să înveți să-l manevrezi.

MAREA LECȚIE DE BĂRBĂȚIE: SĂ ȘTIE CÂND SĂ SE OPREASCĂ

Dacă v-ați luptat vreodată cu un băiețel de trei sau patru ani, să zicem, la început totul e foarte vesel. Dar adesea, după un minut sau două, puştiul se pierde cu firea. Se enervează. Îşi încleştează maxilarele lui mici! Se încruntă (dacă n-ați observat încă semnalele de alarmă), devine serios şi loveşte cu genunchii şi coatele. *Au!*

Un tată care ştie ce face se opreşte chiar atunci. „*Staaai! Opreşte-te!*“ Apoi are loc un mic discurs – fără țipete, doar explicații pe un ton calm. „Corpul tău este neprețuit [arătați spre băiat], şi corpul meu este neprețuit. Nu ne putem juca aşa fiindcă vreunul din noi s-ar putea răni. Aşa că avem nevoie de câteva reguli: *fără coate*, *fără genunchi*, *fără pumni!* Ai înțeles? Eşti în stare?“ (Iată un sfat: să-l întrebați „Eşti în stare?“ nu „O să respecți regulile?“ pentru că sună cam prostesc. Nici un băiat nu va spune „Nu“ la o întrebare ca „Eşti în stare?“.)

Apoi luați-o de la capăt. Băiatul învață o lecție importantă de viață – autocontrolul. Învață că poate fi puternic şi în vervă, dar poate, de asemenea, alege unde şi când să se oprească. Pentru bărbați asta e foarte important. La maturitate, bărbatul va fi, de obicei, mai puternic decât soția sau partenera lui. Trebuie să ştie când să nu se piardă cu firea, mai ales când e supărat, obosit şi frustrat.

Pentru ca o căsnicie să dureze, câteodată este necesar ca partenerii să stea față în față şi să-şi spună anumite lucruri serioase. Ăsta este numit „momentul adevărului" – momentul în care diferendele care s-au adunat sunt scoase la iveală şi clarificate. (Am scris o carte despre asta intitulată *The Making of Love*.)

O femeie nu poate discuta sincer şi serios cu un bărbat dacă nu se simte cu adevărat în siguranță cu el. Ea trebuie să ştie că nu va fi niciodată lovită şi el trebuie să fie convins că nu o va lovi. (În unele căsnicii, femeia e cea violentă, femeia trebuie să-şi ia acest angajament.)

Un *bărbat adevărat* este stăpân pe el şi pe comportamentul său. Un bărbat adevărat poate fi furios, şi totuşi te simți în siguranță când eşti lângă el. E o decizie grea. Dar începe cu paşi mărunți, făcând wrestling pe iarbă.

Tații pot face asta, dar şi unchii, prietenii, chiar şi mamele (deşi mamelor nu le place în mod deosebit).

POVEȘTI DE SUFLET

CE FAC TAȚII

(*de Jack Kammer*)

Poate fi periculos, m-am gândit. Suntem în Los Angeles, la începutul lui iunie 1992. Și, pe deasupra, se întunecă.

Debusolat și singur, cărând o valiză grea de-a lungul Washington Boulevard, la est de Lincoln Avenue, negăsind un telefon care să meargă sau un taxi, întârziam la aeroport. M-am hotărât că asta era șansa de care aveam nevoie, ba nu, riscul pe care doream să mi-l asum. Am abordat trei spanioli care stăteau lângă mașini în parcarea unui fast-food.

Dar să începem cu începutul. Tocmai ce petrecusem patru zile la munte, mai sus de Palm Springs, la o conferință pusă la cale de niște bărbați care voiau să dea națiunii speranțe pentru problemele vechi și noi. Eram câțiva dintre peștii mari din lacul mic pe care unii îl numiseră „Mișcarea bărbaților". Hotărâserăm că lucrul de care avea națiunea nevoie urgent acum era o infuzie de energie masculină puternică, nobilă, iubitoare, grijulie, sănătoasă care să contraatace starea proastă, neputința și problemele sociale patologice ale Americii. Am discutat multe despre importanța taților, atât ca o metaforă ideală, cât și ca o realitate practică.

Și acum revenim în prezent: în parcare, i-am abordat ezitant pe cei trei tineri cu părul negru și pielea măslinie.

— Salut, le-am spus calm. Încerc să ajung la aeroport, dar am întârziat. Nu găsesc nici taxiuri, nici telefoane. Cât vreți ca să mă duceți până acolo?

S-au uitat unii la alții. Unul dintre ei, într-un tricou alb, i-a spus celui care părea a fi șoferul:

— Du-te tu, băi.

Șoferul a ezitat.

Am zis:

— Spune cât vrei.

S-a uitat fix la mine:

— 10 dolari.

— Îți dau 20.

— Păi hai să mergem, a zis tânărul în tricou.

Șoferul a dat din cap și a deschis portbagajul:

— Vrei să-ți pui geanta aici?

— Nu, mersi, am răspuns.

Mă gândeam că o să mă dea jos din mașină și o să rămân fără lucruri.

— Lasă, c-o țin cu mine.

— OK, a spus tipul în tricou.

Deci, iată-mă, punându-mi viața în mâinile a ceea ce speram să fie „energie masculină pozitivă". Mă gândeam că ar trebui să mergem spre vest pe Lincoln Avenue. O luasem spre est. Deci, ce mă fac?

Dar apoi am luat-o spre sud și curând am ajuns pe autostradă. Știu că poate o fi fost o prostie, dar am scos 20 de dolari din portofel și i-am spus șoferului:

— Uite, vreau să-ți plătesc acum.

Șoferul i-a luat cu un simplu „Mulțumesc".

— Bine, băieți, am spus. Sper să aveți grijă de mine.

Tipul în tricou, care stătea pe bancheta din spate cu mine, cu geanta între noi, a zâmbit cu subînțeles și a spus:

— E-n regulă. Suntem băieți buni.

Am dat din cap și am ridicat din umeri.

— Chiar asta sper pentru că, dacă nu, am încurcat-o, este?

Toți au râs, și cel cu tricou m-a întrebat:

— Deci de unde ești?

— Din Baltimore, am spus.

— A, frate, cică e frumos la voi, în est. Așa zice lumea. Verde și așa mai departe.

Am zâmbit și am dat din cap.

— Este. Dar la noi, în est, credem că L.A. e raiul pe pământ.

— Neee, aici e greu, frate. E greu.

Cel cu tricou era clar purtătorul de cuvânt.

Toate problemele pe care noi, cei din Mișcarea bărbaților, le-am discutat în timpul conferinței din munți erau în această mașină. Era timpul pentru o doză de realitate.

— Câți ani aveți? am întrebat.

Aveau 16 și 17 ani. Erau toți la școală și lucrau cu jumătate de normă. Cel cu tricou și șoferul lucrau într-un restaurant. Tânărul tăcut de pe locul din dreapta șoferului nu mi-a răspuns.

— Povestiți-mi despre bande. Sunt bande în școala voastră?

— Sunt bande peste tot, frate. Peste tot. E demență.

— Voi sunteți în vreo bandă? am întrebat.

— În nici un caz, frate.

— De ce nu? m-am mirat.

— Pentru că n-ajungi nicăieri cu ele. Doar primești un glonț în cap.

— Da, dar ce șanse aveți s-ajungeți undeva fără o bandă?

— Habar n-am. Dar vreau să am un viitor. Să fac ceva.

— Care e diferența dintre voi și tipii din bande?

— Habar n-am, frate. Dar nu vrem să ne băgăm.

— Aha, dar de ce nu? Care-i diferența? am insistat.

— Nu știu, frate. Nu știu. Cred că am avut noroc.

Pentru moment, am lăsat deoparte întrebarea apoi am luat-o de la capăt.

— Și tații voștri ce fac? Ai un tată acasă? l-am întrebat pe tânărul de lângă mine.

— Am.

— Dar tu? l-am întrebat pe șofer.

— Da, am tată.

— Stă cu tine?

— Da.

S-a băgat în vorbă și băiatul de pe locul din dreapta:

— Și eu am tată.

— Dar băieții din bande? Au tați acasă?

— N-au, frate. Nici unul n-are.

— Deci, poate că asta-i diferența între voi și ei? am sugerat.

— Clar pe față, frate.

— De ce? am întrebat. Cât de mult contează un tată?

— Stă pe capul tău, frate, te împinge de la spate. Te ține din scurt.

— Da. Îți zice cum stau lucrurile, au fost de acord băieții din față.

Și am ajuns în siguranță la destinație. La timp. Fără probleme. Șoferul chiar m-a întrebat la ce terminal vreau să ajung.

Am întâlnit 18 oameni minunați la conferința din munți. Le sunt veșnic recunoscător pentru lucrurile înțelepte spuse și hotărârea lor de a salva națiunea. Dar cei mai tari bărbați pe care i-am întâlnit în călătoria mea au fost cei trei, Pablo, Juan și Richard – tari, pentru că, în ciuda tuturor, încercau să fie buni.

Dar cel mai recunoscător le sunt bărbaților pe care nu i-am întâlnit niciodată. Tații lor. Tații lor sunt cei care m-au dus la aeroport. Tații lor m-au făcut să mă simt în siguranță.

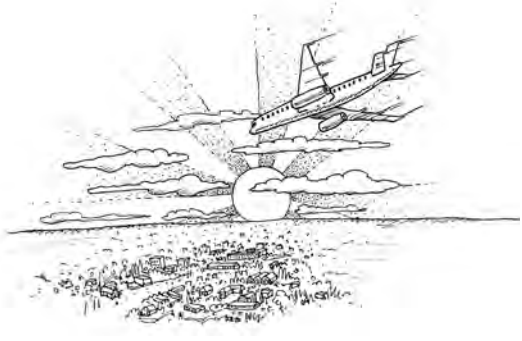

Cum să-i învățăm pe băieți să respecte femeile

Într-o bună zi, pe la mijlocul adolescenței, fiecare băiat face o descoperire crucială. I se aprinde un beculeț deasupra capului. Își dă seama dintr-odată că este *mai mare decât mama lui*! Chiar şi cel mai dulce şi mai drăguț băiat nu poate să nu-şi dea seama, mai devreme sau mai târziu: „Mama nu poate să mă oblige să fac treaba asta!“

Gândul conduce la fapte şi nu va trece mult până când băiatul va încerca să obțină ce-şi dorește de la ea mințind-o sau intimidând-o, chiar şi la modul subtil. Acesta este un moment important pentru a învăța o lecție. Nu intrați în panică, nu trebuie să vă îngrijorați sau să vă stresați.

Imaginați-vă următorul lucru: Sam, 14 ani, e în bucătărie. Treaba lui Sam în casă este să spele vasele – să arunce resturile, să le curețe, să le pună în maşina de spălat şi să o pornească. Nu e mare scofală – face asta de la 9 ani. Dar seara trecută nu şi-a terminat treaba. Aşa că, în seara asta, când mama se va duce să ia vasele din maşina de spălat (să pună masa cu mâncarea gătită de tatăl său!) le găseşte tot acolo, nespălate, cu mucegai pe ele.

Normal că mama lui Sam îl trage la răspundere. „Ce s-a întâmplat?“ Dar în seara asta Sam are 14 ani! Dă din umeri, trage de timp. Poate chiar că-i vorbeşte nepoliticos mamei, cu vocea scăzută.

Să ne imaginăm că familia asta e foarte norocoasă. În primul rând, există un tată. În al doilea rând, e acasă. În al treilea rând, ştie ce are de făcut!

Tatăl lui Sam este în sufragerie şi citeşte ziarul (ține pasul cu noutățile). Își dă seama de ce se întâmplă în bucătărie. E rândul lui! Aştepta acest moment. Împăturește ziarul, se duce la bucătărie şi se sprijină de frigider. Sam îl *simte* intrând – e o chestiune primitivă, hormonală. Tatăl se uită lung şi cu subînțeles la Sam şi spune vorbe onorabile altădată – vorbe pe care *dumneavoastră*, probabil, le-ați auzit când aveați 14 ani.

– Nu vorbi cu mama ta pe tonul ăsta…

Mama lui Sam este o femeie a secolului XXI şi este cât se poate de capabilă să rezolve problema cu Sam. Dar nu e singură. Sam își dă seama că sunt doi adulți în preajmă care se respectă şi se ajută unul pe celălalt şi care îl vor creşte cum trebuie. Secretul este să fiți „calm, dar ferm". E ca şi cum i-ar spune lui Sam: „Eşti un copil bun, dar nu eşti încă mare. O să încercăm împreună să te ajutăm să devii un bărbat cum trebuie".

Şi mai mult decât atât, mama lui Sam ştie că nu trebuie să se simtă intimidată în propria-i casă. Nu trebuie să fie o dispută fizică între tată şi fiu, ci numai o lecție puternică de morală. Dacă tatăl e serios, îşi respectă partenera şi are credibilitate, atunci va funcționa de fiecare dată, chiar dacă trebuie să aibă loc o discuție. Aceasta însă nu trebuie să fie despre vase, ci despre cum să fie respectuos şi atent. (Dacă o mamă îşi va creşte copilul de una singură, lucrurile stau un pic altfel – despre asta vorbim în capitolul *Mame şi fii*.)

POVEȘTI DE SUFLET

DEFICIT DE ATENȚIE SAU DEFICIT DE TATĂ?

Acum câțiva ani, un bărbat pe nume Don a venit la mine după o conferință și mi-a spus povestea lui. Don era șofer de camion și, cu un an în urmă, fiul lui de 8 ani fusese diagnosticat cu deficit de atenție. Don a citit diagnosticul și, neavând mai multe informații, a crezut că-i vorba despre faptul că fiul lui, Troy, nu primește destulă atenție. Cu siguranță asta însemna „deficit de atenție"!

Don s-a hotărât să se implice mai mult în viața lui Troy. Întotdeauna crezuse că un copil trebuie crescut de „doamna", în timp ce tatăl muncește ca să aibă cu ce plăti facturile. Acum totul se schimbase. În vacanțe, și de câte ori se putea după ore, Troy se plimba cu camionul cu tatăl său. În weekenduri, pe care Don și le petrecea departe, împreună cu amicii lui care colecționau motociclete clasice, îl lua și pe Troy.

„A trebuit să vorbim mai cu perdea și să ne comportăm mai frumos, dar amicii mei au înțeles și unii au început să-și aducă și ei copiii", mi-a spus Don zâmbind.

Din păcate, mulți tați nu înțeleg acest aspect. Am văzut tați care interveneau în discuție şi spuneau: „De ce te iei aşa de copil?“ sau „De ce faci aşa o tragedie din asta, dragă?“ sau „Hei, oameni buni, nu aud la televizor!“ Aceşti tați nu-şi apreciază soțiile. Dacă un tată îi taie craca de sub picioare unei mame care face treaba cea mai grea e un dezastru. Pe aceşti bărbați îi aşteaptă vremuri grele. Zeii şi femeile îşi arată fața zâmbitoare către bărbații care stau lângă ele şi le dau o mână de ajutor când se iveşte situația.

Vestea bună: Troy s-a calmat așa de mult în două luni, că a renunțat la Ritalin – nu mai avea deficit de atenție. Dar tatăl și fiul continuă să-și petreacă timpul împreună, pentru că le place.

Observație: Nu spunem că toate cazurile de deficit de atenție sunt de fapt deficiențe de tată, dar destule sunt. (Pentru mai multe informații despre ADD, ADHD și băieți, vedeți Capitolul 10).

POVEȘTI DE SUFLET

SCRISOAREA UNUI TATĂ

Dragă Steve,

Am avut multe de tras cu fiul nostru, și el cu noi! Sunt fericit să spun că lucrurile merg bine în ceea ce-l privește. Alți părinți de băieți poate ar vrea să cunoască lucrurile pe care le-am învățat.

Cea mai mare diferență dintre Matt și sora lui, Sophie, este aceea că el era foarte impulsiv și avea o energie debordantă. Când avea 8 ani, a fugit în fața unei mașini fără să se uite. Din fericire șoferul văzuse mingea lui Matt rostogolindu-se în stradă și a frânat cu putere. Mașina l-a ocolit. Băieții nu prea gândesc înainte să facă ceva.

În primii ani ai adolescenței chiar am greșit cu Matt. Pentru că ne înțeleseserăm așa ușor cu sora lui, am crezut că va fi la fel și cu el. Dar el nu făcea treabă prin casă, nu-și făcea temele și nu respecta ora la care zicea că va intra în casă. Nu ne puteam înțelege cu el – până când ne-am dat seama că avea nevoie de limite, a căror depășire să aibă și consecințe. Îl amenințaserăm, desigur, dar nu subliniaserăm consecințele. Când am început să facem asta (regretând câteodată), s-a schimbat în bine. Cred că unii băieți au nevoie de asta.

Ce l-a ajutat mult pe Matt a fost grupul de prieteni. În clasa a VI-a a avut grijă de un copil de la grădiniță pe care îl ajuta și proteja. Asta l-a făcut să se simtă important, și acasă ne povestea multe lucruri despre misiunea lui – cum învăța micuțul, ce a mai făcut. Apoi, în clasa a VII-a s-a împrietenit cu un băiat dintr-a XI-a, care l-a apărat într-o altercație, așa că era câștigat din ambele părți.

Pe la vârsta asta ne-am dat seama că, deși acasă era plin de toane, la școală profesorii spuneau că e un elev foarte bun! Deci

numai cu noi își ieșea din minți. Mulți părinți cu care am vorbit erau familiarizați cu situația „înger la școală/demon acasă"!

Pe la 14 și 15 ani am simțit că Matt se afundă într-o lume a lui – nu prea vorbea cu noi, mânca și dispărea, fără să ne povestească ce face la școală, despre prietenii lui și așa mai departe. Nu comunicam decât atunci când îi făceam observație. Din fericire, cinam mereu împreună, iar asta era singura ocazie să vorbim. Ne propuseserăm să petrecem mai mult timp împreună – să plecăm în weekenduri doar noi doi. Soția mea hotărâse să nu mai fie așa negativistă și îi făcea complimente lui Matt, nu îl mai critica doar. A răspuns cu căldură și el. Cred că pur și simplu ne blocaserăm într-o etapă negativă. Băieții vor să aibă prieteni, nu vor să trăiască în lumea lor, care e adesea destul de pustie.

Amândoi ne-am dus la un curs pentru părinți și rezultatele s-au văzut. Cele mai bune lucruri pe care le-am învățat au fost: folosiți exprimarea la persoana I (ca de pildă „M-am speriat când nu ai venit la ora stabilită. Vreau să încerci să-ți ții promisiunile".) în loc de învinuirile la persoana a II-a („Nu pot să mă bazez pe tine, nu ești bun de nimic! Ai face bine să vii acasă, că, dacă nu, vezi tu!"); de asemenea, am învățat cum să ascult problemele copiilor, ca să poată vorbi despre ele, nu să mă reped cu sfaturi.

Suntem mult mai fericiți acum, și Matt este un tânăr sociabil și agreabil, nu un alienat. E important să nu vă dați bătuți cu copiii voștri. Continuați să învățați și căutați ajutor dacă v-ați blocat. Lucrurile se vor îmbunătăți dacă încercați. Copiii au nevoie să vorbiți mereu cu ei.

Geoff H.

Nu-i obligatoriu să cunoașteți toate răspunsurile

Când eram tânăr, am făcut arte marțiale. Nu eram prea bun, dar îmi plăcea ideea de a mă putea apăra pe mine şi pe ceilalți. Poate aveam să am şansa de a salva o fată frumoasă. Singura dată când am fost jefuit totuşi, hoțul n-a folosit nici una dintre tehnicile de atac pe care le învățasem. Îmi amintesc că-mi spuneam: „La naiba, măcar să mă atace cum am învățat!“ Din fericire, coincidența a făcut ca poliția să apară de după colț şi să-l aresteze pe hoț în timpul jafului.

Să fii tată e aproape la fel. Noi, bărbații, credem că trebuie să fim complet pregătiți sau, mai rău, credem că, dacă nu ştim ce să facem, e ceva în neregulă cu noi. Dar a fi părinte înseamnă să te informezi. Aşa înveți. Copiii se schimbă, fiecare copil e unic şi numai dacă te informezi înveți. Şmecheria e să fii atent şi să vezi ce merge şi să schimbi ce nu merge.

Cum copiii noştri cresc şi apar noi provocări, inevitabil pierdem controlul câteodată. Pot sta la prietenii lor peste noapte? Cutare film e potrivit pentru vârsta lor? Ce pedeapsă se impune pentru comportament inadecvat? Uneori e greu să te decizi.

Ce-i de făcut? Dacă nu aveți răspunsul pe loc, atunci e în regulă să trageți de timp. Cel mai bun lucru e să stați de vorbă cu partenera sau cu un prieten. Dacă v-ați blocat amândoi, vorbiți cu alți părinți. Copiii mei ştiu că, dacă mă supără e posibil să iau o decizie în defavoarea lor, aşa că au devenit mai atenți. Dar dacă pur şi simplu nu ştiu ce să fac, răspund: „Ei bine, nu-mi face nici o plăcere, dar o să mă mai gândesc şi vom discuta mai multe mâine“. Dacă vă țineți *mereu* de cuvânt, acest răspuns e numai bun. Viața de familie e o muncă perpetuă. Dacă țineți morțiş „să aveți dreptate“ sau „să le arătați cine-i şeful“, n-o să aveți viață prea uşoară. Dacă vă comportați omeneşte, treaba merge mult mai bine.

E greu să găsiți echilibrul

E în regulă ca o dată sau de două ori pe zi să nu vă bucurați de popularitate printre copiii dumneavoastră! Dacă vă distrați din plin împreună şi aveți în spate ani buni în care v-ați implicat în viața lor şi ați avut grijă de ei, atunci se cheamă că aveți pusă deoparte destulă bunăvoință şi dragoste. Câteodată tații sunt în preajmă prea puțin şi vor ca lucrurile să decurgă bine când sunt acolo. Dar copiii trebuie să ştie când fac ceva rău. E dificil să găsiți calea de mijloc, dar poate că e nevoie nu atât să folosiți forța, cât să vă faceți limpede înțeles.

Am un prieten, Paul, care e foarte apropiat de copiii lui – îl admir şi îl invidiez pentru talentul lui înnăscut de a fi tată. Dar şi el mai greşeşte uneori. Mi-a povestit cum s-a pierdut cu firea în fața fiului său de doisprezece ani după o zi grea de muncă. A explodat pentru un lucru minor şi l-a trimis pe băiat în camera lui, țipând la el. Băiatul nu merita aşa ceva, Paul a ridicat vocea mult mai mult decât ar fi fost necesar, copilul tremura de frică – a fost un dezastru.

Paul a stat câteva minute, ruşinat şi roşu la față din pricina a ceea ce făcuse. Şi-a dat seama că trebuie să repare lucrurile. S-a dus în camera băiatului. Şi-a cerut scuze. Băiatul nu a spus nimic, a rămas cu fața în jos pe pat. Dar după zece minute, tatăl a intrat în baie. Băiatul s-a dus şi el să se spele pe dinți şi să se pregătească de culcare. Când a trecut pe lângă Paul, copilul i-a zis câteva cuvinte care i-au mers direct la inimă şi pe care nu le-a uitat niciodată: „De ce e aşa de greu să te urăsc?“

Tații contează

Chiar şi astăzi, după o întreagă revoluție în ceea ce priveşte rolul taților, oamenii se întreabă: Contează tații? Nu pot mamele să le facă pe toate?

Cercetările despre importanța taților sunt foarte clare. Băieții fără tați sau cu tați-problemă devin mai violenți, se rănesc, intră în bucluc, sunt slabi la şcoală, intră în fel de fel de găşti în adolescență. Nu mai merg la facultate şi nu au nici o carieră. Au căsnicii mai puțin reuşite şi nu sunt tați buni. O mamă bună poate acoperi lipsa tatălui, dar este o muncă foarte, foarte grea.

Fetele fără tați se subapreciază, îşi încep viața sexuală înainte să-şi dorească acest lucru, rămân însărcinate de tinere, sunt bătute sau abuzate şi nu-şi mai continuă studiile. Familiile fără bărbați sunt de obicei mai sărace, iar copiii din aceste familii merg în jos pe scara socio-economică. Este suficient ca să vă convingă?

A fi tată este cel mai bun lucru pe care-l puteți face – pentru propria satisfacție şi fericire şi pentru efectul pe care-l are asupra viitorului altei persoane. Şi e distractiv.

SFATURI PRACTICE

TAȚI ȘI FIICE

Nu e subiectul acestei cărți, dar în cazul în care e singura carte despre ce înseamnă să fii părinte pe care o citiți, iată câte ceva și despre fete. Mamele sunt piatra de temelie pentru fete, principalul sprijin, dar tații sunt cei care se ocupă de capitolul „stima de sine". Pentru multe fete sexul opus este important, așa că dumneavoastră reprezentați sexul opus.

Din acest motiv, dumneavoastră aveți o putere de cinci ori mai mare decât soția de a vă încuraja sau răni fiica. Gândiți-vă la asta ca la o sabie: puteți tăia cu ea sau dimpotrivă o puteți pune cu blândețe pe umărul ei zicând: „Ridică-te, prințesă!"

Așa că, orice ați face, să nu criticați niciodată felul în care arată, greutatea sau orice alt amănunt legat de aspectul fizic. Niciodată. Puteți să vă spuneți părerea despre hainele pe care le poartă dacă sunt prea sumare, dar chiar și atunci cereți ajutorul mamei.

Ce puteți dumneavoastră face e să vă petreceți timpul cu ea făcând sport, tot felul de activități, să o duceți cu mașina în unele locuri și, mai presus de orice, să stați de vorbă și să vă arătați interesați de viața ei. Mergeți la un film cu ea, opriți-vă să beți o cafea și discutați când faceți cumpărăturile. Un tată apropiat de fiica lui e un lucru bun pentru că el devine modelul după care ea își va alege partenerii. E ca și când ar ști că este interesantă, inteligentă și importantă. Băieții trebuie să se ridice la acest standard – ceea ce înseamnă că 80% dintre ei sunt eliminați din start! Asta trebuie să fie o investiție bună!

PE SCURT

- Faceți-vă timp să fiți tați. În ziua de azi, bărbații sunt adesea niște portofele umblătoare. Trebuie să învățați să fiți tați în carne și oase pentru copiii voștri.
- Fiți activi cu copiii – vorbiți, jucați-vă, faceți tot felul de lucruri, mergeți în excursii împreună. Nu pierdeți nici un prilej să interacționați.
- Câteodată deficitul de atenție înseamnă deficit de tată.
- Împărțiți educația cu partenera voastră. Adesea fiul vostru va reacționa mai prompt la dumneavoastră – nu de frică, ci din respect și din dorința de a vă face pe plac. Nu loviți și nu băgați frica în băieți – îi va face răi cu cei din jur.
- Un băiat vă va imita. Va copia felul în care vă comportați cu mama lui. Va copia felul în care gândiți (fie că sunteți rasist, o victimă permanentă, un optimist sau o persoană cu simțul dreptății și așa mai departe). Și va putea să-și exprime sentimentele numai dacă o faceți și dumneavoastră.
- Multor băieți le plac jocurile mai dure. Jucați-le ca să vă distrați, dar și ca să îl învățați ce înseamnă autocontrolul, oprindu-l și stabilind câteva reguli ori de câte ori jocul devine prea dur.
- Învățați-vă fiul să respecte femeile – și să se respecte pe el însuși.

CAPITOLUL 6

MAME ȘI FII

Acest capitol a fost scris în colaborare cu Shaaron Biddulph.

Vă mai amintiți prima clipă când v-ați ținut băiețelul în brațe şi v-ați uitat la el – la feţişoara şi la trupuşorul lui? Uneori, mamelor le ia ceva timp să înțeleagă că au un fiu. Majoritatea femeilor spun că se simt mai încrezătoare cu o fetiță. Consideră că ştiu din instinct de ce anume vor avea nevoie. Dar un băiat! La naşterea unui fiu, unele femei vor exclama îngrozite: „Nu ştiu ce să fac cu un băiat!“ Oricât de pregătiți rațional suntem, răspunsul emoțional e adesea: „Uau! Ăsta e un teritoriu necunoscut!“

Trecutul mamei

Chiar de la început, trecutul femeii – alcătuit din bărbații din viața ei – are urmări în felul în care îşi va creşte copiii. Noi, fără să vrem, inconştient, stabilim ce sex va avea copilul. Mulți oameni nici măcar nu se pot gândi la copil până ce nu întreabă ce este. Asta n-ar trebui să conteze, dar contează.

De fiecare dată când o mamă se uită la băiețelul ei, îl aude plângând după ea sau îi schimbă scutecul, este conştientă că este bărbat. Aşa că, orice a crezut ea despre bărbați iese acum la lumină.

O femeie îşi aminteşte de tatăl ei şi cum s-a comportat el cu ea. Are experiența fraților, verişorilor şi a băieților pe care

i-a cunoscut la şcoală. Şi apoi, a tuturor bărbaților pe care i-a cunoscut – iubiți, profesori, şefi, doctori, preoți, colegi de serviciu şi prieteni. Toți aceştia i-au croit percepția despre bărbați şi i-au conturat atitudinea față de acest băiețel.

Ideile ei despre „cum sunt bărbații", „cum s-au purtat bărbații cu mine" şi „ce aş vrea să fie altfel la bărbați" încep să contribuie la modul în care se va comporta cu copilul ei.

Ca şi cum asta nu ar fi de ajuns, sentimentele ei față de tatăl copilului, de asemenea, complică tabloul. Când va creşte, va semăna cu tatăl lui? Asta o va face să-l iubească mai mult? Dacă nu mai e împreună cu tatăl lui sau dacă sunt probleme, acestea îi pot schimba sentimentele. O femeie poate fi foarte conştientă de aceste sentimente, altfel tot acest proces ar avea loc inconştient.

Cum ne îngrijim băieții

Comportamentul nostru anterior şi sentimentele față de bărbați se vor reflecta în grija noastră zilnică pentru băieții noştri – de fiecare dată când vom sări să-i ajutăm sau de fiecare dată când îi lăsăm pe ei să se descurce; de fiecare dată cand îi încurajăm sau îi descurajăm; de fiecare dată când îi îmbrățișăm cu drag sau ne uităm urât la ei şi le întoarcem spatele. Toate sentimentele noastre ies la suprafață şi se răsfrâng asupra bebeluşului – care mai e şi *băiat*.

Este de mare ajutor dacă adoptați o atitudine curioasă – din dorința de a învăța şi de a înțelege lumea băieților. Ca femeie, nu puteți şti cum e să fiți în corpul unui bărbat. Dacă nu ați avut frați (sau un tată implicat), atunci trebuie să obțineți informații mai multe despre ce e normal la băieți. E bine să le cereți ajutor partenerului sau prietenilor. Uneori veți avea nevoie doar de nişte sfaturi practice.

Mamele îi ajută să învețe despre sexul opus

O mamă îşi învață fiul multe lucruri despre viață şi dragoste. Cu ajutorul ei neprețuit, băiatul va căpăta încredere în sine în fața sexului opus. Ea este „prima lui dragoste“ şi trebuie să-i arate bunătate, respect şi să fie jucăuşă, fără să-şi dorească să acapareze sau să domine lumea lui. Când va intra la şcoală, ea îl va încuraja, îl va ajuta să-şi facă prieteni şi îi va da sfaturi despre cum să se comporte cu fetele.

Mulți băieți şi fete întâmpină probleme în relația cu sexul opus, aşa cum se întâmplă în cazul multor bărbați şi femei. O mamă va avea grijă ca fiul ei să nu pățească una ca asta ajutându-l să se relaxeze în preajma fetelor şi a femeilor. Îl poate învăța ce le place fetelor – şi anume un băiat cu care să poată sta de vorbă, care are simțul umorului, care e grijuliu, care are propriile idei şi opinii, dar e interesat şi de ale celorlalți şi aşa

mai departe. Ea îl poate chiar avertiza că uneori fetele pot fi rele şi egoiste – că fetele nu sunt nici ele nişte sfinte.

Aşa cum am mai spus, părintele de sex opus deține adesea cheia către respectul de sine al unui copil în creştere. Tații trebuie să le facă pe fete să se vadă inteligente şi interesante. De asemenea, le poate învăța cum să schimbe o roată la maşină, să repare un calculator sau să pescuiască. Un fiu a cărui mamă adoră compania lui învață că poate fi prieten cu fetele între cinci şi cincisprezece ani. Stresul de a-şi găsi o parteneră şi a-şi demonstra sexualitatea se va risipi şi se va putea comporta normal cu o fată de-a lungul prieteniei care duce către o relație mai profundă, atunci când va fi pregătit.

Promovarea unei imagini de sine reușite

Mulți băieți nu se simt în largul lor când ajung la liceu. Par ruşinați că sunt bărbați, mari şi plini de hormoni. (Mass-media adesea descrie bărbații ca fiind violatori, criminali sau nebuni, aşa că un băiat e posibil să nu se simtă tocmai bine că face parte din sexul bărbătesc).

Mamele pot însă preîntâmpina această problemă. Le-am auzit pe multe spunându-le de pe la vârsta de zece ani vorbe frumoase fiilor lor: „Uau, esti un băiat tare frumos!“ când probează haine noi sau „Fata cu care te vei căsători va fi foarte norocoasă“ când fac treabă prin casă ori „Ce mult îmi place să stau cu tine“, „Spui lucruri foarte interesante“, „Eşti foarte simpatic“. De la aceste comentarii, băieții învață cum sunt fetele şi le vine mai uşor să le abordeze într-un mod mai relaxat.

POVEȘTI DE SUFLET

SCRISOAREA UNEI MAME

Dragă Steve,

Citind *Cum să ne creștem băieții*, am vrut să mai adaug câteva lucruri în care cred cu tărie. Și să le spun tuturor mamelor că băieții sunt diferiți. Așa că perseverați ca să-i înțelegeți și să-i cunoașteți. Orice ar fi, nu trebuie să vă dați bătute. Și nici să nu vă resemnați sau să vă alăturați grupurilor anti-băieți, cu glumele lor proaste, și poveștile triste, și atitudinea „Ce să-i fac?". Mamele și fiii se pot întâlni totuși la jumătatea drumului. Depinde de dumneavoastră. S-ar putea să nu fie chiar evident de la început, s-ar putea să dureze și să însemne mai multe încercări. Zbuciumul nu înseamnă eșec, ci că se naște ceva nou. Căutați partea bună din fiul dumneavoastră. O s-o găsiți.

Băieții sunt sentimentali, iar mamele au rolul esențial de a nu altera această trăsătură a copilului lor. Văzând cât de afectuoși pot fi uneori o să-i iubiți și mai mult. Dați-le șansa de a se juca, de a-i ajuta pe copiii mai mici, de a avea grijă de animale; veți vedea cât de iubitori pot fi.

Îmbrățișați pasiunile fiului dumneavoastră. Tom (fiul meu de nouă ani) și cu mine avem un ritual de iarnă. Sâmbăta după-amiaza mergem la a doua repriză de fotbal a echipei locale (mai mult nu ne trebuie) și intrăm gratis. De obicei stăm jos lângă mantinelă, suficient de aproape încât să simțim pământul și aerul mișcându-se în timp ce jucătorii trec pe lângă noi. Lui Tom îi face mare plăcere să-mi spună numele jucătorilor și care sunt regulile, și observ că adesea îmi spune detalii care crede el că m-ar interesa, precum viețile lor din afara fotbalului. Meciul este fantastic, plin de acțiune și energie. Atmosfera din tribune este prietenoasă și incandescentă, îți dă o senzație de căldură într-o după-amiază rece. E altceva decât ce vedeți la televizor! Este o aventură urbană!

Băieții au adesea nevoie de ajutor pentru a stabili o legătură cu lucrurile din jur – cu o lucrare la școală, cu mersul la bibliotecă, cu folosirea calculatorului, cu citirea ziarelor, a enciclopediilor. Ajutați-i să-și organizeze munca, împărțiți-le treaba în două, stabiliți ținte realiste și ajutați-i să ajungă acolo. Stabiliți-le sarcini mai mici, ca să le poată duce la îndeplinire și să nu se simtă copleșiți și să renunțe. În același timp, nu preluați frâiele – asigurați-vă că se bucură de propria realizare.

Dezvoltați-le băieților curiozitatea plimbându-vă, vorbind, observând lucruri, colecționând; uitați-vă la cum își schimbă un copac culorile în fiecare anotimp sau cum se construiește o clădire. Arătați-le cum se face mâncarea – de la lista de cumpărături, alegerea produselor, prepararea mâncării până la bucuria mesei împreună. Implicați-i în organizarea evenimentelor din familie și a vacanțelor. Arătați-le cum să combine ce-i interesează pe ei cu ce-i interesează pe ceilalți atunci când fac planuri.

Aveți grijă să doarmă suficient și să existe un echilibru între viața socială și timpul liber. E un lucru elementar, dar important. Bucurați-vă de ritualurile de seară, de povești, îmbrățișări, gâdilatul pe spate, orice, ca ei să se simtă în siguranță, iubiți și liniștiți. Ar fi nemaipomenit să aveți amândoi povești preferate.

În final, îi puteți ajuta pe fiii voștri încurajându-le relația cu tatăl lor. Tații nu prevăd și nu planifică lucrurile așa cum o faceți dumneavoastră, și asta ar însemna ca ei să piardă multe lucruri. Aluziile fine pot fi foarte apreciate. Aveți grijă ca fiul dumneavoastră să cunoască bărbați care-i pot sluji de model – un profesor de muzică cool, un meșter grozav, fratele unui prieten. Vorbiți-le despre bărbați buni, calitățile lor și ce ați observat că fac în diferite situații.

Povestiți-le despre trecut – spuneți-le ce bebeluși frumoși au fost, ce a însemnat nașterea lor pentru dumneavoastră, ce raze de soare sunt ei în viața voastră.

O armonie perfectă… un băiat minunat.

Cu drag,
J.T.

SFATURI PRACTICE

CORPUL BĂIEȚEILOR

Penisul și testiculele sunt un mister pentru mame. Iată răspunsurile unui doctor la întrebările frecvente ale mamelor.

Î: Fiului meu ar trebui să i se vadă ambele testicule?

R: La controlul de la șase luni pe care toți bebelușii ar trebui să-l facă la o asistentă sau un doctor, ambele testicule ar trebui să se vadă.

Î: E în regulă dacă-i ating penisul ca să-l spăl?

R: Desigur! Trebuie să-l spălați împrejurul penisului și al testiculelor când îi schimbați scutecul și la băiță. Odată ce nu mai poartă scutec, un băiețel își poate spăla singur penisul dacă este supravegheat.

Î: Trebuie să îi decalotez penisul ca să-l pot spăla cum trebuie?

R: Nu e necesar, de fapt nu e o idee bună deloc. La vârsta asta prepuțul este lipit de penis. Băieții își trag prepuțul din instinct, încetul cu încetul, și pe la trei, patru ani veți vedea că a devenit retractabil. La 4 ani, îi puteți spune din când în când la baie să și-l tragă înapoi și să se spele. Arătați-i cum să tragă prepuțul înapoi după baie ca să se usuce și, la fel, când urinează, astfel încât urina să nu stea sub el.

Î: Fiul meu se trage de penis sau își bagă degetul înăuntru. E în regulă?

R: De obicei copiii nu își fac rău singuri, pentru că, dacă îi doare se vor opri imediat! Penisurile sunt fascinante pentru proprietarii lor, sunt plăcute la atingere și asta e în regulă. Nu faceți mare caz!

Î: Băiatul meu își strânge adesea penisul ca să nu facă pipi. Este dăunător?

R: Majoritatea băieților fac asta. Fetele au mușchii pelvieni puternici și se pot abține fără ca cineva să știe acest

lucru. Băieții nu pot face același lucru. Așa că, dacă vor să urineze, dar sunt prea prinși cu joaca, de cele mai multe ori se vor abține cum pot! Încurajați-i să ia o pauză pentru a merge la toaletă!

Î: Ce cuvânt ar trebui să folosim când vorbim despre penisul copilului nostru?

R: Numiți penisul penis. Nu inventați cuvinte prostești.

Î: Când băieții cresc, adesea se lovesc la testicule când se joacă. Ce trebuie să facem?

R: Testiculele sunt foarte sensibile, de aceea bărbații se chircesc cu toții dacă unul dintre ei e lovit în testicule în timpul unui meci de cricket. Dar de obicei pagubele nu sunt de durată. Mergeți cu băiatul într-un loc mai retras și controlați-l cu blândețe. Dacă îl doare foarte tare, s-a umflat, sângerează, s-a învinețit sau dacă durerea îl face să plângă neîncetat ori dacă vomită, duceți-l direct la doctor. Dacă nu, lăsați-l să stea liniștit ca să-și revină. Dacă sensibilitatea continuă și după câteva ore, mergeți cu el la doctor.

Dacă aveți dubii în legătură cu aceste întrebări, vorbiți cu doctorul dumneavoastră. E mai bine să fiți precauți.

Încurajați-vă mereu copiii să fie atenți cu corpurile lor. Certați-vă fiul sau fiica dacă au impresia că a lovi alți copii este o joacă sau ceva de râs. Interziceți-le jocurile în care oamenii se apucă sau se lovesc în zona genitală. Unele emisiuni TV tratează aceste lovituri ca pe o glumă, ceea ce nu e cazul. Să fii lovit în zona genitală este la fel de distractiv ca atunci când ești lovită la sâni, iar testiculele sunt mult mai sensibile.

(Îi mulțumim doctorului Nick Cooling pentru aceste informații.)

POVEȘTI DE SUFLET

LA MAGAZIN

Julie si fiul ei Ben, de opt ani, erau în oraș la cumpărături. În fața magazinului au văzut două fete din clasă cu Ben, stând pe bancă. Ben le-a salutat voios, dar în loc să îi răspundă la salut, ambele fete s-au uitat în pământ și au chicotit.

Julie si Ben și-au terminat cumpărăturile și au plecat. Julie a observat că Ben era destul de tăcut și l-a întrebat ce e cu el.

— N-am nimic, a spus Ben, care, la urma urmei, este băiat și australian pe deasupra, și este obligat să spună asta!

Julie nu a renunțat.

— Te-au supărat fetele care au râs și nu ți-au răspuns la salut?

— Ăăă… da, a recunoscut Ben.

Julie s-a gândit un pic și apoi a continuat:

— Hmm, ei bine, nu știu dacă te ajută, dar îmi amintesc când eram eu în clasa a III-a. Nouă, tuturor fetelor, ne plăcea de câte un băiat. Dar era cam jenant. Dacă vorbea cu tine, mai ales dacă erau prieteni în preajmă, te rușinai. Așa că chicoteai ca să maschezi asta. Nu știu dacă despre asta-i vorba acum.

Ben nu a spus nimic, dar părea să meargă mai drept dintr-odată!

— Oricum, cred că ai noroc, a continuat Julie, pentru că am uitat să cumpărăm lapte! Așa că trebuie să ne întoarcem!

Și înainte ca Ben să mai poată spune ceva s-au întors la supermarket.

— Ai încă o șansă! a adăugat ea.

Fetele erau încă acolo. De data asta au salutat ele cu veselie și au vorbit în timp ce mama lui a căutat laptele – a durat ceva timp până să-l găsească!

Cum să vă adaptați ca mamă

Pe măsură ce un băiat se schimbă dintr-un bebeluş neajutorat un adolescent înalt, stilul dumneavoastră ca părinte trebuie să se plieze pe transformările copilului. Pentru început, dumneavoastră sunteți şefa, cea care e întotdeauna la cârmă. În anii de şcoală, îl învățați, îl monitorizați şi îi impuneți limite. Mai târziu, îl sfătuiți şi îi sunteți prietenă, în timp ce el îşi croieşte propriul drum. Treptat, îi dați din ce în ce mai multe responsabilități şi libertate! Totul depinde de cum le plănuiți. Iată câteva sugestii în această privință.

ANII DE ȘCOALĂ PRIMARĂ

În şcoala primară băieții au nevoie să fie călăuziți şi ajutați. Mamele urmăresc activitatea fiilor lor din cauza pericolelor sau a lipsei de măsură care îi pândesc. Stabilesc cât timp să stea la televizor sau la computer, astfel încât băieții să iasă afară şi să facă puțină mişcare. (Multe şcoli au interzis joaca pe calculator în timpul pauzelor de prânz deoarece unii băieți nu învață niciodată să socializeze sau să interacționeze – abilități de care chiar au nevoie.)

Încurajați-vă fiul să invite prieteni pe la el şi fiți drăguță şi discutați cu ei. Dacă le dați de mâncare e întotdeauna un lucru bun! Întrebați-i ce păreri au despre şcoală şi viețile lor.

E în regulă şi e important să monitorizați şi să verificați cine va fi acolo când fiul vostru va merge în vizită la un prieten. Sunt supravegheați? Băieții pot face multe năzdrăvănii dacă nu le poartă nimeni de grijă la vârsta asta. Nu ar trebui lăsați

singuri în casă mult timp dacă au mai puțin de zece ani (depinde mult unde locuiesc). Nu e bine să meargă cu bicicleta după lăsarea serii. Sub zece ani, băieții nu sunt pregătiți pentru traficul de pe străzile principale. Atenția lor distributivă nu este încă pe deplin dezvoltată pentru a aprecia viteza în trafic.

ÎN GIMNAZIU

În gimnaziu, viața alături de un băiat e mai mult un fel de liber schimb – „Te duc cu mașina dacă mă ajuți", „Dacă faci tu de mâncare, spăl eu vasele". Un băiat înțelege ce aveți dumneavoastră de făcut și ce are el. Dar fiți prietenoși și disponibili ca să puteți comunica. Asigurați-vă că încă mai aveți momente numai ale voastre. Opriți-vă să beți ceva și să stați de vorbă când mergeți la cumpărături. Duceți-vă împreună la film și discutați după.

MECIUL E MÂINE!

Unor băieți încă le place să fie îmbrățișați la vârsta asta, în timp ce altora li se pare destul de nepotrivit. Găsiți căi de a vă arăta dragostea care să respecte dorințele lor. Stați lângă fiul dumneavoastră pe canapea, mângâiați-l pe cap la culcare, gâdilați-l – faceți în așa fel încât să nu se simtă stânjenit.

La un moment dat poate chiar va trebui să luați atitudine și să îl scutiți o zi de la școală sau de la antrenament, dacă acestea au ajuns să-i umple prea mult viața. (Vedeți capitolul „Nesuferitele teme pentru acasă" de la p. 179). Lăsați-vă fiul să aibă o zi sau două „de relaxare" pe semestru – nu pentru că ar fi bolnav, ci doar ca să stea liniștit, cu el însuși.

Pe la sfârșitul liceului, în preajma examenelor importante, ajutați-vă fiul să învețe, dar gândiți-vă că nu ăsta e cel mai important lucru din viață, ci și distracția și liniștea sufletească

sunt de asemenea esențiale. Spuneți-i că valoarea lui nu se măsoară în rezultatele de la examene.

În Australia, în ultimul an de liceu e o competiție nebunească. E cunoscut drept anul „câştigi sau pierzi" din viața unui om. Putem să găsim o cale de mijloc, încurajându-i pe copii să facă tot ce le stă în putință la şcoală (pe tot parcursul şcolii gimnaziale), dar să nu uite de țelurile realiste ale adolescenței – şi anume ce meserie ar vrea să facă şi să se dezvolte social şi intelectual.

Iată câteva lucruri de luat în considerare:

- Copiii care ajung în clasa a XII-a renunță la facultate pentru că nu sunt motivați de materiile care li se predau.
- Facultățile de medicină încep să caute studenți mai echilibrați care au studiat alte domenii la început sau au avut alte experiențe de viață. Rezultatele bune la examene nu te fac doctor bun.
- Tinerii echilibrați sunt mai fericiți, mai sănătoşi, mai atractivi pentru angajatori şi au mai multe şanse la o carieră de succes.
- Alte cursuri şi cariere (precum învățământul, asistența medicală şi ecologia) pot oferi un stil de viață mai fericit şi mai satisfăcător pe plan personal decât domeniile de activitate mai competitive precum avocatura, medicina sau economia.

Din greșeli înveți

Adolescența este vârsta la care tinerii trebuie să devină responsabili – iar asta se învață din greşeli. De exemplu, când începe liceul, ajutați-vă fiul să-şi facă ordine în cărți, să prindă autobuzul sau trenul. Dar odată ce învață asta, după un timp, depinde de el dacă nu ia cartea care trebuie sau pierde mijlocul de transport şi întârzie. În curând va învăța!

Disciplina dă rezultate prin cooperare. Consecințele faptelor adolescentului şi corectitudinea cu care îl tratați sunt uneltele dumneavoastră. Negociați cu el. Nu puteți forța un tânăr să facă anumite lucruri – dar aveți atâtea de oferit la schimb, încât poziția dumneavoastră în jocul negocierii este infinit superioară!

Mamele singure: cum să evitați conflictele care fac rău

Pentru o mamă singură, adolescența este o ocazie bună de a reevalua lucrurile. La vârsta asta băieții doresc să-şi testeze forțele şi să-şi câştige independența. Pentru un cuplu asta e mai uşor – un băiat se poate certa cu tatăl lui, dar ştie că mama încă îl iubeşte (şi viceversa). Dar dacă mama este unica lui sursă de dragoste şi disciplină, e nevoie de multă muncă.

Multe mame ne-au spus „Trebuie să fiu când aşa, când aşa – ba dură, ba bună. E foarte obositor". (Şi totuşi e mai bine decât să aveți un partener care să vă contrazică şi să vă submineze autoritatea.) *Este important să nu lăsați lucrurile să ajungă prea departe cu fiul dumneavoastră, ca de exemplu la țipete sau bătăi.* La vârsta asta, în timp ce învață să-şi controleze propriile energii şi sentimente, s-ar putea să vă rănească şi să se simtă oribil după aceea. Dacă vedeți că o discuție se transformă într-un meci de țipete sau de lupte, faceți următoarele lucruri:

1. Spuneți-i că trebuie să *vă* calmați! Dacă puteți discuta amândoi rațional, atunci faceți asta.
2. Dacă sunteți prea nervoasă sau supărată, spuneți-i că veți reveni asupra problemei mai târziu, când o să vă mai treacă.
3. Mergeți şi stați jos sau duceți-vă în altă cameră.
4. Încercați să acționați înainte să fiți cu adevărat „supărată" – dacă aşteptați până începeți să plângeți sau sunteți foarte supărată, el se va simți vinovat şi confuz.

SFATURI PRACTICE

CÂND ÎI FACEȚI CUNOȘTINȚĂ CU NOUL DUMNEAVOASTRĂ PARTENER

Divorțul e dur pentru un băiat și, dacă mama lui găsește un nou partener, asta înseamnă o mare schimbare. Trebuie avută multă grijă ca durerea pe care i-o pricinuiți să fie cât mai mică și noul aranjament să funcționeze. În cartea sa *The Wonder of Boys*, Michael Gurian le dă câteva sfaturi mamelor care se recăsătoresc după divorț. Chiar dacă sunteți sau nu de acord cu asta, iată câteva lucruri bune de luat în considerare:

1. ***Aveți grijă cum vă comportați la întâlniri***. O mamă nu ar trebui să-și lase fiul să vadă prea mulți bărbați în preajmă. Dacă e într-o relație, ar trebui să se întâlnească cu respectivul când băiatul e la tatăl său. Ar trebui să aducă un nou bărbat în viața fiului ei numai când ea (și bărbatul cel nou) sunt cu adevărat pregătiți să investească într-o relație pe termen lung.
2. ***Nu-l înlocuiți pe Tata***. Noul partener n-ar trebui văzut ca un substitut pentru Tata. Rolul său este diferit. Disciplina și treburile casei de zi cu zi impuse de tatăl vitreg trebuie explicate clar fiului și impuse ca fiind complementare, și nu ca un substitut pentru regulile și treburile de zi cu zi impuse de părinți.

5. Discutați mai târziu cu el. Lăsați problema principală deoparte. Vorbiți despre faptul că ar trebui să vă înțelegeți în casă şi cât de important este acest lucru. Întrebați-l dacă şi el vrea să vă împăcați bine. Explicați-i că asta implică uneori şi compromisuri. Lucrurile asupra cărora nu veți face concesii sunt cele care se referă la siguranță, îndeplinirea promisiunilor pe care le face şi respectarea drepturilor tuturor membrilor familiei.

3. ***Reparați relația cu tatăl***. Cu forțe noi datorită noii relații, o mamă trebuie să-și asume rolul în despărțire, să se împace cu tatăl copilului și să-l includă în planuri și aranjamente. Atât mama, cât și tatăl ar trebui să depășească situațiile dificile dintre ei doi de dragul băiatului. (Cu excepția cazurilor în care există pericole sau când tatăl natural nu vrea să aibă nimic de-a face cu copilul.)
4. ***Încurajați-l să stea cu tatăl***. Mama poate, când fiul i-o cere, să îl lase să locuiască cu tatăl său. Când băiatul crește, ea va trebui să se conformeze pentru ca băiatul să simtă că e în regulă să o roage acest lucru.
5. ***Asigurați-vă că noul bărbat nu este un rival***. O mamă trebuie să-și asigure băiatul că este de neînlocuit în viața ei. Ea trebuie să facă acest lucru dedicându-i o parte din timpul ei în exclusivitate, cu ajutorul vorbelor și faptelor, iar nu cumpărându-i aprobarea cu cadouri și tratamente speciale.

Regulile de aur sunt: comunicați mereu, păstrați ritualurile familiei cu strășnicie și petreceți timpul împreună ca părinte și copil. Cel mai de preț cadou pe care un părinte i-l poate face copilului său în această situație este stabilitatea.

Întrebați-l dacă va fi dispus întotdeauna să se oprească şi să se calmeze dacă-l veți ruga. Apoi fie puteți lua o pauză ca să sărbătoriți, fie puteți vorbi despre problema inițială.

Făcând aşa, transmiteți, de fapt, mesajul că „o mamă şi fiul ei adolescent trebuie să ajungă la o înțelegere deoarece situația este delicată".

Dacă fiul dumneavoastră vă loveşte sau vă intimidează, cereți ajutorul unui consilier şi/sau poliției. O mamă singură

este sursa principală de dragoste a unui băiat sau a unei fete, şi dacă vă rănesc sau vă fac să suferiți, şi unii, şi alții, vă veți simți foarte rău. Totuşi maturizarea înseamnă testarea limitelor. Ideal ar fi ca unchii şi prietenii dumneavoastră în care băiatul are încredere să vorbească cu el despre faptul că trebuie să vă trateze cu respect. Dacă reuşesc fără să-l facă să se simtă vinovat e minunat. În cazurile fericite, aceasta este o etapă în care unchii şi bunicii petrec mult timp cu el, aşa că e posibil să aibă deja încredere în ei şi să-i respecte.

Cum să împărțiți drepturile asupra băiatului cu tatăl său

Multe mame descoperă că ele pot ajuta sau periclita relația băiatului cu tatăl lor. La pagina 136 veți găsi minunata scrisoare a unei mame care şi-a dat seama că „încurcă", aşa încât i-a permis soțului ei să ia parte la povara de a fi părinte – dar şi la realizări –, ceea ce i-a făcut viața mult mai uşoară.

Egalitate între sexe

Multe femei vor să îşi crească fiii şi fiicele la fel. Mamele din ziua de azi aparțin unei generații care a fost trezită de şovinismul bărbaților şi egalitatea în drepturi. Ne enervăm teribil dacă vedem că fiii noştri se poartă urât cu o fată şi suntem oripilați dacă sunt aroganți sau insensibili. Dar vedem, de asemenea, şi cealaltă față a medaliei – o durere adâncă dacă fiul nostru este ignorat în curtea şcolii sau dacă vine acasă supărat că a fost umilit de fetele din clasă sau (peste câțiva ani) de femeile din viața lui.

Aşa că acționăm cu precauție – îi recunoaştem meritele, dar nu-i permitem să fie prea mândru.

SFATURI PRACTICE

BĂIEȚII ÎN BUCĂTĂRIE

E ușor să le stârniți copiilor interesul pentru gătit, pentru că natura e de partea dumneavoastră. Copiilor le place să mănânce. Le plac aromele, culorile, gusturile și chiar mizeria de după.

Bebelușii pot sta pe jos în bucătărie și se pot juca cu portocale sau pot curăța păstăi într-un bol de plastic. Copiii vă pot ajuta să faceți aluat (nu să-l mănânce!), să-l amestece și să-l frământe, adăugând aromele. Apoi se pot juca ore în șir cu ce a rezultat.

Pentru copiii de patru, cinci ani, Crăciunul și petrecerile sunt cele mai motivante ocazii pentru a găti (pentru că mănânci ce-ai preparat!). Să faceți fursecuri și biscuiți sau să glazurați un tort sunt activități numai bune pentru copii. Nu le dați totuși voie lângă aragaz și nu lăsați în preajmă preparate fierbinți.

Băieții pot amesteca, turna, măsura sau cântări, curăța porumb dulce, păstăi și spăla cartofi și morcovi într-un bol de plastic. (Creșterea legumelor în grădină e o altă responsabilitate minunată! Ridichile cresc cel mai repede. Păstăile, roșiile cherry și căpșunile sunt de asemenea bune pentru că se pot culege des.) Băieților le place să facă figurine pe feliile de pâine cu bucățele de morcov, țelină, roșii sau brânză. Le place, de asemenea, să înghețe sucul pentru a-și face propria înghețată pe băț. Când sunt mai mari, pot da legumele prin răzătoare pentru a ajuta cu cina.

Copiii trebuie să aibă cam zece ani ca să aibă voie să folosească cuțite ascuțite, lichide clocotite sau să umble la aragaz. Ar trebui să-i învățați, să-i urmăriți ce fac și apoi să verificați dacă sunt atenți. Când vine vorba de preparate sau vase fierbinți să nu lăsați în bucătărie mai mult de un copil.

Ce le place băieților să gătească:

- Pizza – cumpărați sau faceți aluatul și lăsați-i pe ei să pună deasupra ingredientele
- Grătar – baghete de pește, pui, cârnați, cotlete sau tofu
- Clătite sau omlete
- Salate mixte
- Hamburgeri sau sendvișuri cu carne și salată
- Pește și sosuri la borcan
- Miel fript sau pui (niște instrucțiuni pentru asta ar putea fi de ajutor)
- Orez cu legume
- Pastă de pește din conservă cu morcovi sau țelină.

Nu uitați să le arătați ce mândre sunteți de munca lor și cât de bine vă pare că v-au ajutat în bucătărie. Arătați-le cum pot face un cadou – de exemplu un tort sau un baton de biscuiți cuiva de care le place. Și nu uitați că trebuie să-și vadă tatăl muncind în bucătărie.

GĂTIȚI ÎN SIGURANȚĂ

Învățați-vă băieții:

- să fie atenți la ce e fierbinte și rămâne așa în timpul gătitului (și să folosească o mănușă pentru a apuca lucrurile fierbinți)
- să folosească cuțitele cu mare grijă
- să strângă imediat mâncarea care a căzut pe jos (ca să nu alunece pe ea!)
- să întoarcă cratița cu mânerele pe aragaz astfel încât să nu dea cineva peste ea sau s-o apuce un copil mic
- să își suflece mânecile și să-și pună un șorț (sau haine care să nu ia foc dacă se ating de o farfurie fierbinte)
- să se spele pe mâini înainte să înceapă!

(Vedeți în „Notele autorului" cărți de bucate pentru copii.)

SFATURI PRACTICE

CUM SĂ-I DETERMINAȚI PE BĂIEȚI SĂ FACĂ TREABĂ ÎN CASĂ

Sunt câteva motive pentru care e bine ca băieții să facă treabă în casă:

ÎI PREGĂTEȘTE PENTRU VIAȚA PE CONT PROPRIU

Nu e sănătos ca un băiat să plece de la mama lui la o parteneră dintr-o singură mișcare. Să locuiască singuri o perioadă este recomandat cu tărie. În acest timp, el va trebui uneori să calce, să aspire și să gătească! Toate acestea ar trebui deprinse în perioada de formare, când sunt mici, altfel ajung „bucătărofobi" sau „curățenofobi".

Mai târziu aceste abilități vor juca un rol important în viața lor: priceperea la treburile casnice este alături de mașina sport un „magnet pentru fete". Ca o regulă generală, gătiți-i, faceți-i curat și ordine fiului, dacă doriți să locuiască cu dumneavoastră pentru tot restul vieții!

Nici măcar căsătoria nu poate să-l ajute pe fiul dumneavoastră să-și rezolve problemele legate de treburile casei. Femeia (sau bărbatul) cu care va avea o relație în această lume modernă s-ar putea să nu vrea să-i fie slugă. Există și posibilitatea înspăimântătoare că va trebui să facă și el partea lui de treabă.

Adevăratul respect de sine

Din momentul în care vedeți un televizor sau un panou publicitar, sănătatea dumneavoastră mintală este atacată.

Cu toții vedem cam 3000 de anunțuri publicitare pe zi și toate ne spun că nu suntem destul de buni și că nu ar trebui să fim mulțumiți de cum arătăm și de viața noastră. Reclamele atacă mintea copiilor voștri: îi învață că respectul de sine depinde de cum arăți și ce ai.

Sportivii și manechinele pe care copiii noștri îi admiră sunt, de fapt, cu moralul la pământ – ei știu că faima poate dispărea peste noapte. Așadar, cum îi putem face pe copiii noștri să se simtă bine în pielea lor? Secretul este simplu: învățați-i să se simtă utili.

E important să le spuneți copiilor că sunt minunați, deștepți și că pot gândi și pot desluși singuri anumite lucruri.

Dar acesta e doar primul pas. Faptul că pot găti, călca o cămașă, avea grijă de un animal de companie, tunde destule peluze cât să-și cumpere calculator, că pot avea o slujbă cu jumătate de normă sunt toate surse de mândrie nemăsurată. Ar trebui să le oferim copiilor noștri multe șanse să-și dovedească abilitățile.

Ca o sugestie, vă recomandăm să vă învățați fiul să gătească o cină completă în fiecare săptămână de la vârsta de zece ani. Începeți cu paste cu sos și un desert simplu. (Nu-l lăsați să folosească

apa clocotită mai devreme de nouă ani, pentru că nu-și coordonează bine mișcările. Până la nouă ani atenția unui băiat e la fel ca a unui border collie. Sub nouă ani, vă pot ajuta în bucătărie la mărunțișuri și pot strânge masa și spăla vasele, dar gătiți dumneavoastră.) De pe la cinci ani băieței ar trebui să învețe să pună masa și să-și împăturească hainele din mormanul de rufe spălate. Cei de șapte ani pot strânge masa și așa mai departe.

Un lucru remarcabil se întâmplă în familiile în care băieților le este dată șansa de a fi folositori în bucătărie. Când un adolescent trăiește mândria de a fi de ajutor familiei, și mai apoi rudelor și altor persoane care îl plac și îl respectă, gustă din plăcerea de a-și câștiga respectul prin muncă. După aceea, nu va vrea să piardă niciodată respectul celorlalți.

Dacă băiatului îi va plăcea să fie de ajutor, aceasta îi va schimba viziunea asupra valorilor vieții și a tot ceea ce e legat de asta – ce prieteni și ce materii să aleagă la școală, prietenele și mai târziu soția și cariera. Deci vedeți cât de importantă va fi acea primă porție de paste cu sos!

Prilejuri de a fi împreună

Mai există un motiv pentru care să-i învățați pe băieți să facă diverse treburi prin casă cu regularitate – conversația.

Băieții arareori discută cu franchețe și onestitate despre școală, certurile cu prietenii sau viața lor amoroasă în clipa în care intră pe ușă. Asta a fost mereu o sursă de frustrare pentru mamele și tații care au vrut să știe care mai e viața fiului lor. Motivul este acela că bărbaților le place să vorbească „pe ocolite", și nu față în față. Le place să se angajeze într-o activitate folositoare, care le captează atenția, în timp ce vorbesc cu cineva. Asta le dă timp să-și caute cuvintele potrivite și să evite să se uite în ochii celuilalt așa cum le place femeilor.

Dacă doriți să vă apropiați de fiul dumneavoastră și să-l ajutați să-și spună temerile sau să-și împărtășească bucuriile, trebuie

să faceți anumite lucruri împreună. În ziua de azi, asta înseamnă de obicei treburi prin casă. Fie că vă ajutați fiul să facă un sufleu delicios pentru cină, fie că îi arătați cum să curețe cabina de duș mai spre seară, acestea sunt momentele când vă va povesti despre problemele lui la matematică sau despre fata care îl place. (Noi cunoaștem o familie care nu vrea să-și cumpere mașină de spălat vasele pentru că adoră discuțiile la chiuvetă. Ni se pare o nebunie și un lucru admirabil în același timp.)

Serios vorbind, dacă faceți treabă împreună cu fiul dumneavoastră – învățându-l toate trucurile ca să îi iasă totul bine, cum să fie rapid și eficient și fericit trăind într-un mediu curat și ordonat –, vă veți bucura unul de compania celuilalt, veți avea discuții lungi și folositoare și îi veți putea împărtăși din experiența dumneavoastră. Dacă veți face toată treaba în locul lui, atunci veți avea de pierdut amândoi.

POVEȘTI DE SUFLET

CUM SĂ FACEȚI LOC UNUI TATĂ

Dragă Steve,
Îți scriu deoarece cred că te-ar bucura să știi ce impact a avut cartea ta, *Manhood*, asupra familiei noastre. Totul se poate rezuma la o singură idee, care mi-e și acum foarte clară în minte.

Stăteam împreună cu soțul meu, Joe, la o masă pe terasa restaurantului la care mergem de obicei pe Coasta de Sud. Fiindcă nu locuim în oraș, ne place să mergem la plajă câte două săptămâni cu cei patru băieți ai noștri care au între 4 și 17 ani.

În timp ce ne beam cafeaua, m-am uitat peste drum și i-am văzut pe cei doi băieți mai mari furișându-se într-un magazin de băuturi! Când m-am ridicat ca să le cer socoteală, soțul meu s-a ridicat și el și, cu o hotărâre nemaivăzută până atunci, a spus „Mă ocup eu de asta". Am fost atât de șocată, că nu am mai putut zice nimic. M-am așezat și m-am uitat la el cum pleacă.

Trebuie să spun că Joe a fost mulți ani „omul din umbră" care susținea familia. Dar eu am fost cea care s-a ocupat de educația–creșterea băieților. Câteodată mi se părea ușor, iar alteori greu.

Știam că Joe tocmai terminase de citit cartea ta, *Manhood*, pe care o luasem în vacanță ca să o citesc și eu. M-am întrebat dacă asta avea vreo legătură cu schimbarea atitudinii lui. Când s-a întors, l-am întrebat cum i s-a părut cartea. (În speranța că a învățat tot ceea ce aș fi vrut eu să învețe!) Cuvintele lui îmi sună și acum în cap: „Ei bine, mi-am dat seama că te-am lăsat să stai între mine și băieți, și nu mai vreau să se întâmple una ca asta".

Următoarea mea reacție (prima a fost „La naiba, la naiba, nu asta trebuia să înveți!") a fost să mă apăr. Dar imediat mi-am dat seama că avea dreptate. În efortul meu de a-i crește pe băieți niște bărbați așa cum îmi doream eu să ajungă, am

reușit să-i protejez de ceea ce credeam că le va face rău. Din păcate, acum 17 ani aveam dreptate, dar nu mi-am dat seama că tatăl lor se transformase în bărbatul în care voiam ca ei să ajungă – nu am observat asta. Ce revelație!

După ce am învățat această lecție, le-am împărtășit-o și altor femei. Acum cred că e o capcană în care cad multe soții. Ne convingem că suntem o punte de legătură între soț și copii, când de fapt suntem o barieră.

Asta m-a făcut să mă dau la o parte și să las relația lor să se dezvolte, și așa s-a și întâmplat. Băieții noștri cei mai mici, în special, au beneficiat de acest lucru. Acum îl las pe Joe când ajungem în fundături de genul „Nu mă poți obliga să fac asta" și încă sunt uimită de ce roade dă intervenția lui. Nu numai că relația lui Joe cu copiii s-a îmbunătățit, dar a apărut și respectul unuia față de celălalt pentru ceea ce putem să le oferim noi ca părinți.

Nu mi-a fost ușor să mă dau la o parte, și la nervi am revenit adesea la vechiul comportament. Diferența este că încrederea lui Joe a crescut și acum îmi ține piept!

PE SCURT

- Nașterea unui băiat scoate la suprafață sentimentele voastre față de bărbați în general. Aveți grijă să nu faceți din acest băiat nevinovat victima prejudecăților.
- Dacă nu ați trăit în preajma bărbaților (exemplu, dacă nu ați avut frați), atunci întrebați-i pe bărbații din preajma dumneavoastră cum e să fii bărbat! Nu vă temeți de corpurile băieților!
- Băieții învață să iubească de la mama lor. Fiți blânde și calme și bucurați-vă de ei.
- Învățați-vă băiatul despre fete și cum să se înțeleagă cu ele.
- Lăudați-i băiatului înfățișarea ca să se simtă bine în pielea lui.
- Adaptați-vă modul de a-l educa pe măsură ce crește. Aveți grijă să simtă că e în siguranță, că totul decurge normal, dându-vă mai mult la o parte în adolescență, dar nu pierdeți niciodată legătura cu lumea lui, interesați-vă de nevoile sau problemele sale.
- În adolescență, lăsați-l să învețe mai mult din greșeli (ceea ce face sau nu face are consecințe), cum ar fi întârzierea la școală din cauza lenevelii. Asta e vârsta când se învață mai multe despre responsabilitate.
- Încurajați-l de mic să gătească și să se bucure de rezultate. Dacă e de folos, va avea mai multă încredere în el însuși.
- Aveți grijă să nu vă certați la cuțite când e adolescent, mai ales dacă sunteți mamă singură. Calmați-vă, apoi discutați rațional.
- Dacă sunteți o mamă puternică și capabilă, aveți grijă să nu vă îndepărtați soțul de copii și de rolul lui de părinte. Dumneavoastră și băieții aveți nevoie de el. Încurajați-vă băieții și soțul să fie mai apropiați.

CAPITOLUL 7

CUM SĂ AIBĂ O VIAȚĂ SEXUALĂ SĂNĂTOASĂ

Toți vrem ca băieții noştri să se simtă confortabil cu sexualitatea lor şi să se bucure de ea. Dar vrem, de asemenea, să fie atenți la problemele care pot apărea dacă nu sunt precauți. Pe lângă riscurile permanente ale unei sarcini şi ale bolilor cu transmitere sexuală, există şi problema fatală a sindromului HIV/SIDA. Acestea sunt motive întemeiate să nu vrem ca fiii noştri să-şi piardă capul odată cu hainele!

Iubirea este puternică şi adesea foarte confuză. Cel mai simplu şi util lucru pe care tinerii trebuie să-l înțeleagă este acela că există trei feluri de atracție:

SIMPATIA	este o scânteie a minții, împărtășirea ideilor și a preferințelor, și scânteia unei alte minți.
IUBIREA	este tandră, caldă și te topește, o emoție care pornește din inimă. Are o dimensiune sacră.
DORINȚA	este picantă, fierbinte, lacomă, dureroasă, te furnică – să mai continuăm?

Dragostea la tinerețe are de-a face cu încercarea de a vedea despre ce e vorba. Greşelile sunt inevitabile; ideea e să o luați încet ca să vă dați seama care e natura atracției. Părinții pot ajuta lăsându-le adolescenților o oarecare libertate de a gândi singuri. Dacă tinerii sunt nesiguri sau nu pot discuta cu adulții despre alegerile lor, pot foarte uşor să se arunce cu capul înainte din cauza sentimentelor. Nu e vorba să-i opriți să

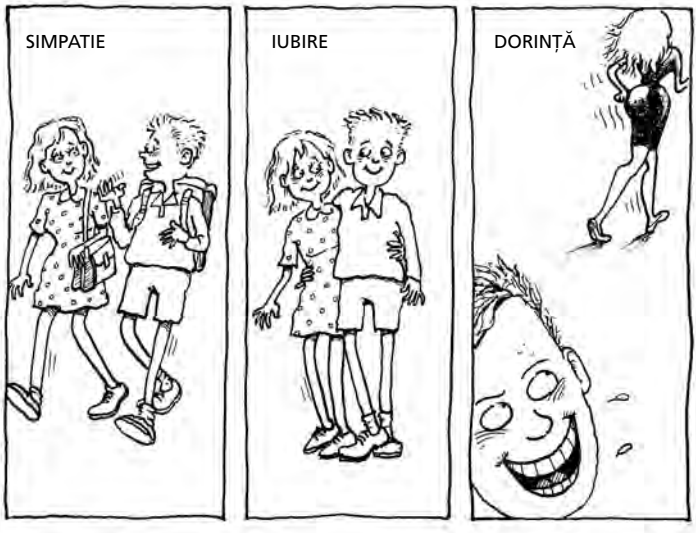

iubească, ci să-i ajutați să fie stăpâni pe situație, atunci când sunt presiuni din afară și când propriul corp pare să îi trădeze.

Adesea, conținutul de natură pronunțat sexuală pe care îl oferă industria media, televiziunea, videoclipurile, Internetul, panourile publicitare, revistele exercită o presiune asupra tinerilor de a fi activi sexual când nu se simt tocmai pregătiți. Relațiile de durată sunt au nevoie de timp să se dezvolte.

Adolescenții (și adulții care nu învață din greșeli!) se îndrăgostesc repede. În adolescență suntem așa de nerăbdători să ne îndrăgostim, încât zugrăvim pe oricine în cele mai luminoase culori. Suntem „îndrăgostiți de ideea de a fi îndrăgostiți" la fel de mult ca de persoana respectivă. Cu timpul, omul din spatele culorilor iese la iveală și fantezia întâlnește realitatea – ceea ce ar putea fi un lucru bun, pentru că oamenii sunt mult mai interesanți. Sau ar putea fi un lucru rău – dar cel puțin v-ați dumirit!

SFATURI PRACTICE

RITUAL DE TRECERE

O CEREMONIE ÎN ONOAREA ÎNCEPUTULUI ADOLESCENȚEI ȘI AL VIEȚII SEXUALE

Autorii Don și Jeanne Elium descriu un ritual pe care îl considerăm o idee bună, așa că l-am adoptat și noi în familia noastră. Familia Elium era supărată că băieții lor aflau fel de fel de crâmpeie de informații de natură sexuală în curtea școlii și că aceste informații îi puteau influența. Ei au simțit că trebuie să ia măsuri.

Familia Elium a sugerat să avem o zi în care să sărbătorim intrarea în adolescență – pe la 10 ani e numai bine. (Poate părea un pic cam devreme, dar în ziua de azi, acesta e momentul când încep presiunile din partea celorlalți. E momentul când au loc discuții despre sex între copii la școală, și adesea aceștia își formează păreri greșite.) Spuneți-i fiului că aveți de gând să petreceți o seară cu el. Punctul culminant va fi o masă la un restaurant pe care să îl aleagă el – un reastaurant pentru adulți, nu un fast-food.

Când vine ziua respectivă, aranjați ca ambii părinți să vorbească cu el. (Dacă sunteți părinte singur, treaba aceasta tot va funcționa – de fapt, s-ar putea să fie mai ușor.) Este o idee bună să vă faceți planuri și să vă fie limpede ce veți spune. (Nu e momentul pentru o ceartă!)

Când veți sta de vorbă cu fiul dumneavoastră, discutați despre sex și ce înseamnă pentru voi – nu povestea cu „barza" (pe care ar trebui să o știe) – cum decurge și unde își are locul în viața voastră. Fiți cât puteți de sinceri și de personali. (Știm că e o mare provocare. Fiul nostru a fost puțin jenat și disperat să se termine odată, lucru valabil în cazul oricărei experiențe inițiatice, dar asta nu înseamnă că e o idee rea.)

Fiecare partener își poate spune părerea despre sex. Ei pot vorbi despre faptul că sexul este minunat și că fiului lor le va plăcea, începând cu masturbarea și continuând mai târziu (mult mai târziu, tind mamele să sublinieze!) să se bucure de el cu o parteneră, într-o relație. (E bine de menționat aici că la vârsta asta nu veți ști dacă copilul dumneavoastră va fi heterosexual, așa că nu ar fi rău să subliniați și lucrul acesta ca să acoperiți toate aspectele!)

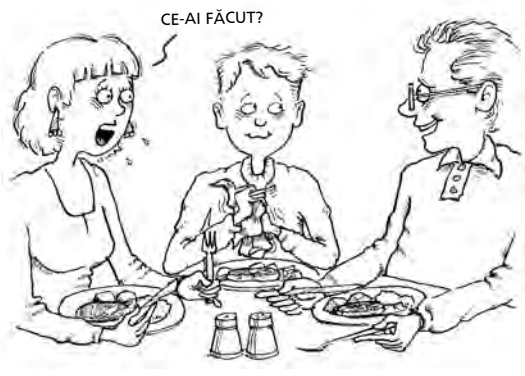

Apoi urmează să sărbătoriți intrarea în adolescență. Părinții și acest copil (nu și alți copii) merg să ia masa în oraș. E posibil ca fiul dumneavoastră să vrea să invite niște adulți speciali din viața lui – prieteni sau rude – cărora le-ar plăcea să vă însoțească. Discutați în partea a doua a cinei despre cât de minunat e faptul că el crește (dar fără vreo tentă sexuală) și amintiți-vă despre viața lui când era mic și momentele hazlii și de neuitat de atunci. Ați putea aduce și poze. E la urma urmei o seară distractivă. Asta îl face pe fiul vostru să se simtă special și gata să-și asume noi responsabilități; într-un fel sărbătorește faptul că nu mai e copil. (În alte culturi acest lucru se întâmplă la prima menstruație, și fete care au trecut prin acest „ritual" mi-au spus că, deși li se pare jenant, și ele îl consideră un moment special.)

POVEȘTI DE SUFLET

CÂND SEXUL IA O ÎNTORSĂTURĂ NEPLĂCUTĂ: NEMERNICII

Într-un atelier auto suburban, trei bărbați în vârstă se înghesuie într-un birou mic și închid ușa. Recepționista de 18 ani se uită nervoasă la ei pentru că asta s-a mai întâmplat. Bărbații o înconjoară și încep să facă comentarii despre hainele ei și o iau la întrebări, folosind un limbaj vulgar, despre viața ei sexuală. Când, în sfârșit, pleacă, ea izbucnește în plâns.

Un tânăr student postează o poveste pe Internet în care își imaginează cum prinde, agresează sexual și apoi omoară o femeie. Poliția primește o informație confidențială și îl interoghează pe tânăr, dar nu știe cum să procedeze mai departe.

Un grup de studenți la medicină stau la cămin. Ei au o listă pe ușa de la bucătărie cu numele asistentelor care lucrează la dispensarul din apropiere și le bifează de câte ori unul din ei reușește să se culce cu una din ele.

Toți acești bărbați se comportă ca niște nemernici. „Nemernic" e cuvântul pe care i-l atribuim cuiva al cărui comportament sexual nu ține cont de ceilalți. Ei văd femeile ca pe niște obiecte. În preajma unei astfel de persoane ți se face pielea de găină.

Ați dori ca nemernicia să fie un lucru rar, și totuși acest tip de comportament este destul de răspândit în rândul băieților și bărbaților din unele medii sociale. Cei care lucrează cu tineri au descoperit că, dacă psihopații adevărați sunt rari, presiunea celor de aceeași vârstă duce la un limbaj și un comportament față de femei care ajunge la un fel de nebunie în grup în rândul bărbaților normali, de altfel. Se dezvoltă astfel o ciudată mentalitate de cazarmă, de vreme ce majoritatea băieților sunt, luat fiecare în parte, atenți și respectuoși cu femeile din viața lor. Desigur, vorbele reflectă o atitudine

de macho, dar pot da naștere la atitudini și comportamente ce scapă de sub control.

De aceea ar fi bine să vorbiți deschis cu băieții despre sex, despre alegeri, despre ce înseamnă și ce responsabilități presupune. Dacă le vorbesc deslușit, dar cu căldură despre ce e rău și ce e bine, mamele, tații și mentorii pot evita dezastre. Nu strică să le spunem copiilor noștri – băieți și fete – că un anume tip de comportament sexual poate răni și că sexul este mult mai bun dacă există dragoste și egalitate.

Dacă dumneavoastră procedați astfel, jumătate din problemă e rezolvată. Dacă vorbiți și despre motive, atunci e rezolvată și cealaltă jumătate.

Vorbiți clar cu fiul dumneavoastră despre regula supremă într-o relație: să nu rănească sau să abuzeze intenționat pe cineva. Tinerii au nevoie de multă iubire, susținere şi informații practice, şi şansa de a creşte înainte de a fi activi sexual.

Partea bună a vieții sexuale

Ne dorim ca băieții noştri să se simtă bine că sunt bărbați şi că îşi dezvoltă sexualitatea. Dar mass-media, în special emisiunile de ştiri, ne copleşesc cu mesaje negative. Un tânăr poate vedea la televizor ştiri despre un viol în Darfur sau despre pedofili din rândul clerului. Poate citi în ziar despre abuzuri sexuale oribile. Pentru un adolescent mesajele de genul acesta sunt tulburătoare. Pe la 13 sau 14 ani majoritatea băieților au impulsuri sexuale puternice şi sunt fascinați de imaginile cu femei pe care le văd peste tot în jurul lor. Testosteronul din corpul lor este acum în creştere, ceea ce le dă furnicături în zona pelviană. La vârsta asta băieții se masturbează măcar o dată pe zi. Energia sexuală pe care o au este enormă. Şi totuşi nu se face nimic pozitiv în privința acestei perioade a vieții lor. Adesea nici măcar nu se discută despre asta. Astfel că băieții sunt copleşiți de tot felul de îndoieli. Se întreabă dacă o fată va fi vreodată interesată de ei, dacă intențiile lor sunt onorabile sau dacă sunt violatori gata de atac!

Informațiile despre sex cuprind două părți: detaliile fizice despre cum să faci dragoste şi mult mai importantele întrebări despre atitudine şi semnificație. Aspectele practice legate de sex ar trebui convertite în discuții şi explicații pe care să le dați copiilor încă de mici. Cu adevărat importantă în acest caz este atitudinea dumneavoastră față de sex. Deci informațiile trebuie să vină de la părinți şi de la adulții din jurul copiilor. Dacă nu vorbiți despre sex (şi despre partea bună, şi despre cea rea), băieții îşi vor lua toate aceste informații de la prieteni şi de la TV. Lămuriți-vă băieții că sexul poate fi o experiență frumoasă (când intră în joc respectul, fericirea, apropierea, grija să nu apară o sarcină sau infectarea cu HIV/SIDA) sau urâtă (atunci când îi foloseşti pe ceilalți în mod egoist).

Cum suferă oamenii dacă sexul nu este onorat

Când eram la liceu, la mine în clasă (ca în orice altă clasă de liceu de când lumea şi pământul!) era o fată căreia îi crescuseră sânii mai repede decât celorlalte fete. Doi băieți un pic mai mari decât noi stăteau în spatele clasei şi fluierau de câte ori Jeannie intra în clasă. Făcuseră o adevărată obsesie din asta şi cred că toți ne doream să termine odată. Jeannie se ținuse destul de tare până la un punct, dar se putea vedea cum încrederea în ea îi dispărea pe zi ce trece – îi făceau viața un calvar. Îmi doresc să fi avut destulă putere să-i oprim, să le spunem să înceteze, să înfruntăm prostia şi răutatea lor.

Un alt exemplu este legat de un prieten de-al meu de la şcoală, Joseph, care era maltez. Pentru că era mai mic de înălțime, sau poate pentru că era emigrant, unii băieți îl porecliseră „fetița“ şi se ascundeau de el pe terenul de joacă. Era, chipurile, o glumă, dar a ținut prea mult şi s-a întâmplat prea des. Joe a devenit din ce în ce mai retras şi, în cele din urmă, a abandonat şcoala.

Când mă uit în urmă la acele vremuri, îmi pare rău, mi-e ruşine că nu le-am ținut piept. Vorbiți cu copiii despre asta şi, când folosesc cuvinte disprețuitoare sau insulte, certați-i. Aceste vorbe sunt prea dure ca să fie considerate glume.

Comportamentul josnic al multor băieți e pricinuit de ignoranță sau de faptul că nu se gândesc îndeajuns la ce spun – este cu adevărat oribil. Adulții sau băieții mai înțelepți trebuie, pur şi simplu, să le spună pe un ton relaxat ceva bine simțit şi să oprească abuzul. Adolescenții sunt gata să ia exemplu de la cei mai în vârstă sau de la bărbați, şi lucrurile se vor opri. În universul adolescentin din ziua de azi, un fel de țara orbilor unde chiorul e împărat, de cele mai multe ori comportamentul se degradează spre un fel de „cel mai mic numitor comun“. Robert Bly numeşte asta „sat fără câini“.

Presiunea colegilor poate funcționa şi în bine, şi în rău. De câteva ori în tinerețe am văzut tineri susținându-şi punctul de

vedere şi prevenind violuri. Câțiva medici veterinari vietnamezi mi-au spus că, în timpul războiului, şi-au convins prietenii să nu comită atrocități când erau copleşiți de supărare şi furie. Masacrul scandalos de la My Lai din 1968 a fost oprit de alți soldați americani aterizați cu elicopterele pentru a da piept cu criminalii, salvând, probabil, de la moarte, sute de alți oameni nevinovați. Bărbații se ajută între ei încercând să se ferească unul pe celălalt de necazuri.

E nevoie de pricepere ca să cârmeşti lucrurile în direcția bună într-un grup. Copiii pot învăța aceste lucruri doar dacă au văzut pe cineva făcând asta într-o situație similară. Cât am lucrat în şcoli, am observat mereu că, dacă un copil era rănit din greşeală la sport, unul din băieții mai mari era foarte atent şi se oferea să-l ajute. Alteori, dacă nu era nici un băiat cu aceste calități în preajmă, grupul de copii pur şi simplu râdea şi îşi bătea joc sau, ciudat, se uitau în altă parte dacă un copil mai mic avea o problemă. Băieții care ajutau veneau adesea din familii numeroase unde aveau surori şi frați mai mici. Aceştia sunt oameni de nădejde şi e bine să-i ai în preajmă.

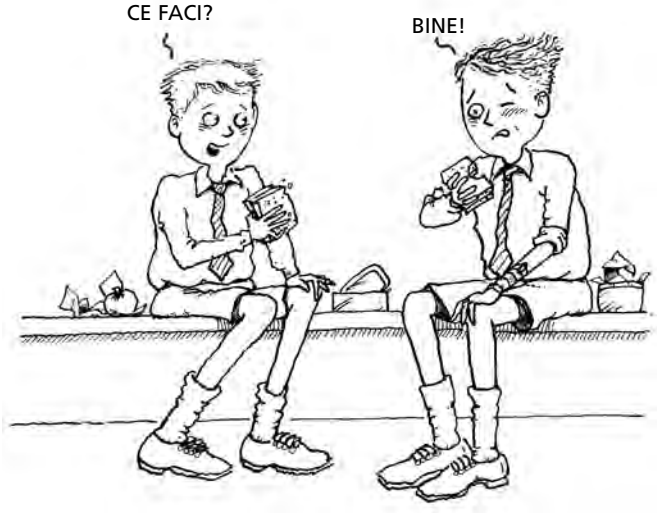

CINEVA CU CARE SĂ VORBEȘTI

O mare problemă pentru băieți este să vorbească despre probleme personale cu prietenii lor. Din această pricină, nu au parte de sprijinul, lămurirea şi uşurarea pe care numai o discuție mai profundă ți le poate aduce. Când eram copil, nici o conversație nu era personală, totul se rezuma la ultimul episod din *Misiune imposibilă*. Fetele, pe de altă parte, discutau la nesfârşit. Erau multe probleme pe care şi noi, băieții, le-am fi putut discuta. De pildă un coleg din clasă lua adesea bătaie de la tatăl său alcoolic. Părinții altuia divorțaseră cu scandal în timpul examenului de sfârşit de an. Am aflat aceste lucruri după multă-multă vreme, deşi petrecusem mii de ore cu aceşti băieți.

Dacă părinții – dar şi, unchii şi bunicii – discută deschis cu băieții lor şi le ascultă problemele, există mai multe şanse ca aceştia să ducă mai departe informațiile în grupul lor. Ce lucru bun ar fi!

Ce cred băieții despre fete

Când sunt adolescenți băieții cred că fetele sunt minunate. Le invidiază uşurința cu care râd şi vorbesc cu prietenele lor, ingeniozitatea şi înfățişarea grațioasă. Dar, mai presus de orice, sunt conştienți de promisiunea ispititoare a sexualității. Pe lângă această impetuozitate de nestăpânit există mulți băieți care au o latură romantică. Pot pune mult suflet în idealizarea unei fete văzând-o ca pe întruchiparea a tot ceea ce e mai nobil şi pur.

Dar în calea relației cu o fată apare întotdeauna o anume piedică. Fetele întrețin o conversație mult mai uşor decât băieții, iar acestora le e greu să-şi dea seama ce să le spună. Şi în liceu, fetele sunt mult mai mature din punct de vedere fizic decât băieții de aceeaşi vârstă. Băieții, care sunt tot nişte boboci cu pieptul scobit şi picioare scurte, le văd ca pe nişte zeițe.

Fetele par a avea toți aşii în mânecă. Mulți băieți (în special cei mai plăpânzi sau mai prost îmbrăcați, cei cu nasul mare sau cei mai dolofani ori cu picioare mai subțiri) sunt convinşi că nu vor avea niciodată o relație cu o fată. Simt că destinul lor e să fie perdanți la capitolul dragoste. Iar asta îi apasă cumplit.

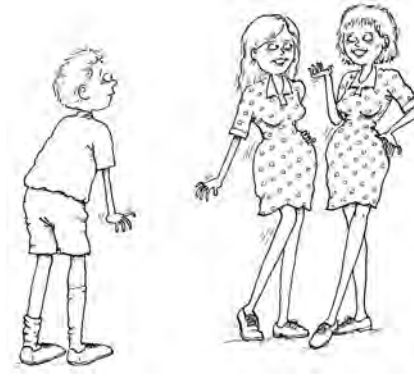

Desigur, deşi băieții nu ştiu asta, şi fetele sunt nesigure şi confuze. Le-ar plăcea să vorbească, să-şi împărtăşească sentimentele cu băieții. Dacă băieții s-ar pricepe să socializeze sau ar fi mai îndrăzneți, relația dintre cele două sexe ar fi mult mai bună.

În schimb, fetele vorbesc pe şoptite şi fac glume pe seama băieților, băieții le chinuie şi le jignesc, şi cei tăcuți stau pe margine şi privesc îngânduraţi.

Pentru mulți copii, lucrul ăsta este supărător şi trist. În cele din urmă, încep să capete încredere în ei şi lucrurile se schimbă. Dar pentru unii adolescenți acum se instalează „nemernicia" despre care tocmai am vorbit, printr-o atitudine de genul: „Dacă nu pot avea o relație cu o fată de la egal la egal, va trebui să o domin psihologic". În acest caz, Internetul şi revistele porno degradante sau videoclipurile muzicale de pe MTV cu fete ispititoare care să vândă cântecele nu ajută. Să-i arăți cuiva ceea ce nu poate avea e crud şi abuziv. Aceasta le alimentează băieților o puternică furie sexuală de înțeles, din moment ce nu prea pot vorbi şi avea relații cu fete reale şi dacă nu le pot face pe acestea să îi placă şi să îi respecte; e deci cu atât mai probabil că vor începe să fantasmeze despre cum le controlează şi le domină. Atitudinea față de femei şi capacitatea de a se apropia de o fată se înrăutățesc.

Mişcarea bărbaților şi Mişcarea femeilor împărtăşesc aceeaşi atitudine negativă față de faptul că reclamele publicitare

fac tot ce pot ca să îi ațâțe pe băieții noştri. Acum câțiva ani un model faimos lansa o colecție de lenjerie intimă într-un magazin din Adelaide. Un tânăr a sărit pe scenă în timpul paradei de modă şi a țipat „Curvo!“ înainte să fie dat afară de autorități. Apoi s-a aruncat de pe o clădire.

Inima unui adolescent nu este separată de zona pelviană, dar, cum zicea cineva, „fotografiile nu te iubesc la rândul lor“. Punctul final al acestui înspăimântător proces de „nemernicire“ este tânărul care violează o fată sau adultul care-şi agresează sexual propiii copii.

Părinții sunt enervați de faptul că copiii le sunt manipulați. Părinții copiilor mai mici le închid televizorul, nu le cumpără reviste şi sunt supărați pe campaniile care închiriază spațiile publicitare.

Mulți bărbați au încă din copilărie un complex de inferioritate față de sex şi relațiile amoroase. Asta îi face amanți jalnici, iar soțiile lor îşi pierd curând interesul. Din această pricină un bărbat poate ajunge disperat după sex; fiind disperat, nu mai e iubit, iar faptul că nu mai e iubit îi sporeşte disperarea. Asta poate fi una dintre cauzele multor divorțuri. Copilăria e momentul în care câteva cuvinte de încurajare, dragoste şi puțină sinceritate din partea prietenilor şi a părinților pot contribui la fericirea pe termen lung a unui bărbat.

Cum își ascund băieții corpul

Ați observat cum își ascund băieții sentimentele când ajung la școală? Micuții sunt plini de trăiri și energie. Dar în jungla din curtea școlii se rușinează curând de sentimente sănătoase și folositoare precum tristețea, frica sau dragostea. Ca să poată rezista, un băiat își reprimă sentimentele și își încordează corpul. Dacă puneți mâna pe umerii unui puști de 10 ani, veți vedea cât de încordați îi sunt mușchii.

Apoi, într-o zi, apare pubertatea. Băiatul este conștient deodată de un sentiment frumos de „trezire la viață", de excitare – localizat într-un singur punct! Nu e de mirare că va începe să pună sentimentele de apropiere (și tot ce înseamnă viață și stare de bine) pe seama activităților din zona penisului.

Băieții vor să simtă că trăiesc în corpurile lor. De aceea le place muzica cu ritm puternic, activitatea, viteza și pericolul. Știu din instinct că asta îi poate ajuta să intre în lumea adulților. Un băiat căruia îi place corpul său și poate să își îmbrățișeze mama, tatăl și surorile găsește adesea multe feluri de a se simți bine – dansează, bate tobele sau joacă ceva doar de dragul jocului. Pentru acești băieți sexul nu e așa o corvoadă – e mai degrabă o plăcere decât o obsesie.

Cum să fiți deschiși și optimiști

Părinții trebuie să fie atenți să nu discute despre sex ridiculizând viața amoroasă a fiului lor și relația lui cu fetele. Când sunt scene de sex în filme sau la TV vorbiți despre asta. Când băieții trec de 10 ani folosiți relaxați în conversații cuvinte desemnând activități sexuale – „masturbare", „a face dragoste", „orgasm", precum și cuvinte sumbre ca de pildă „viol", „incest". Ei trebuie să știe despre aceste aspecte ale vieții, de aceea fiți

SFATURI PRACTICE

BĂIEȚII CARE VOR SĂ FIE FETE

Una dintre întrebările pe care mi le pun părinții cel mai des este despre fiii care vor să se îmbrace ca fetele sau chiar spun că vor să fie fete. Alison Soutter, psiholog la Ministerul Învățământului din New South Wales, a făcut un studiu de 15 ani despre trei băieți din Anglia cu „probleme de identitate" – și veștile sunt bune.

Alison crede că dorința de a fi fată – să se îmbrace ca o fată și să facă activități normale pentru o fată – e un lucru obișnuit la băieți. Ea vede acest aspect ca pe o întârziere în dezvoltare – și nu ca pe o problemă permanentă – ce trebuie tratată de părinți cu toleranță și înțelegere. Nu are legătură cu homosexualitatea, iar băieții pe care i-a studiat au depășit problema spre sfârșitul adolescenței.

Un băiat care să vrea să fie fată nu e în nici un caz pe placul amicilor, așa că dorința care îl mână e foarte puternică. Să reprimi această dorință pare o cruzime și îl supune pe copil la tensiuni teribile.

De fapt, când Alison Soutter a vorbit la un radio britanic despre studiul ei, mai mulți bărbați travestiți (bărbați care se

mai deschişi în legătură cu sexul, care e o etapă minunată şi emoționantă a vieții.

Cereți maturitate – cu mult umor. Dacă vedeți că fiul dumneavoastră chicoteşte sau reacționează prosteşte la o scenă de la TV sau la o conversație, nu treceți cu vederea – întrebați-l despre asta şi încercați să-l înțelegeți. Dar sfârşiți printr-o glumă sau râdeți – dați lucrurilor o întorsătură pozitivă. Antidotul pentru „nemernicie" e o explozie de căldură, umor şi sinceritate.

îmbracă în femeie) au sunat să spună că atunci când erau tineri li s-a interzis să se îmbrace ca fetele și asta i-a întărâtat și mai mult. Se poate ca tocmai opoziția pe care au întâmpinat-o să-i fi condus la ideea fixă de a se travesti la maturitate.

Tachinarea e o experiență dureroasă și poate duce la alte complicații – băieții cu probleme de identitate au nevoie de ajutor și protecție față de cei care îi iau în râs. De exemplu, o școală „alternativă", mai deschisă și mai tolerantă ar fi de preferat unei școli rigide sau uneia unde sunt abuzați. Ar fi bine ca toți copiii să cunoască strategii de autoapărare împotriva abuzurilor.

Alison Soutter s-a abținut să stabilească o relație de cauzalitate, dar cei trei băieți din studiu au tați cu dizabilități sau boli care i-au făcut mai puțin activi în familie. Poate că implicarea binevoitoare și plină de căldură a tatălui în viața de familie e un mijloc de prevenire, care le permite băieților să-și depășească problemele de identitate și în cele din urmă să-și îmbrățișeze cu plăcere statutul de bărbat.

Mamele au aici un rol important. Dacă mama e afectuoasă, îi laudă fiului aspectul fizic (fără să flirteze cu el) şi dacă tatăl îi arată respect mamei (şi îşi exprimă atracția într-un mod frumos, şi nu dezgustător), atunci băiatul învață cum să-şi manifeste atracția față de fete şi să relaționeze cu ele de la egal la egal. Dacă băieții şi fetele sunt încurajați la şcoală sau în grupurile de prieteni să vorbească şi să se împrietenească fără alte implicații de natură sentimentală sau fizică, pot învăța mai multe despre sexul opus fără să se gândească la o „relație". Se pot angaja în relații de prietenie mai întâi şi în relații romantice mai târziu.

Tandrețea se învață

În anii '60 antropologul James Prescott a condus un studiu exhaustiv despre creşterea copilului şi despre violență de-a lungul timpului. A descoperit că în acele societăți în care copiii erau arareori mângâiați şi tratați cu afecțiune, violența în rândul adulților este foarte des întâlnită. E limpede aşadar că, cu cât viețile copiilor sunt mai pline de dragoste şi căldură, cu atât vor avea mai multe şanse să ajungă adulți prevenitori şi afectuoşi. Dacă vă creşteți copiii cu căldură şi dragoste, le veți înăbuşi dorința sau nevoia de a-i răni pe ceilalți.

Fiul dumneavoastră și pornografia online

Când eram tineri, nu se prea ştia de pornografie. Desigur, mulți băieți reuşeau să pună mâna pe nişte reviste cu femei aproape dezbrăcate, care erau adesea numite „studente", probabil pentru a le scoate în evidență statutul educațional. Altminteri, renumitul poster cu Raquel Welch într-o pereche de bikini cu codiță pufoasă de iepuraş din filmul *One Million Years B.C.* înfrumusețea pereții dormitoarelor şi asta era tot. Părinții fie nu observau, fie credeau că nu merită să comenteze.

Ca psiholog, aş fi privit asta – interesul băieților şi indiferența părinților – ca pe un lucru sănătos şi normal, atâta timp cât era discret şi intim, precum sexul însuşi. Respectul este important în relațiile dintre noi, mai ales în ceea ce priveşte acea parte a vieții care include apropierea emoțională şi vulnerabilitatea.

Apariția pornografiei online a distrus această latură. În ziua de azi, psihologii şi oamenii legii sunt alarmați şi încearcă să găsească o cale de mijloc. Părinții trebuie să ştie despre asta pentru că băieților le dăunează în mod evident.

În 2012 renumita clinică Tavistock din Londra a tras un semnal de alarmă pentru părinții de pretutindeni vorbind despre creşterea numărului de băieți dependenți de pornografia online. Un băiat care făcea lucrul ăsta de la 10 ani i-a spus unui consilier: „Nu ştiam că oamenii pot face astfel de lucruri. Site-urile m-au dus către alte site-uri şi în curând am început să văd chestii pe care nu mi le-aş fi imaginat vreodată – animale, copii, înjunghieri şi strangulări“. Timp de trei ani, fără ca părinții să ştie, acest băiat se uita la pornografie ore întregi pe zi. „Încă mă gândesc că s-ar putea să nu pot să-mi fac o prietenă – imaginile încă îmi vin în minte câteodată. Îmi vine să urlu: Stop! Stop!“

Dependența de pornografie online s-a concretizat în violuri şi agresiuni în lumea reală. Printre pacienții de la Tavistock era un băiat de 13 ani care îşi abuza sora de 5 ani. Altul de 12 ani se dezbrăca în fața profesorilor şi a colegilor la şcoală.

Terapeutul John Woods a spus în ziarul *Daily Mail* din Anglia că pentru fiecare copil care ajunge în fața poliției sau a consilierilor, alte mii de copii rămân necunoscuți.

Un raport din 2012 al parlamentului britanic a descoperit cu stupoare că 80% dintre băieții de 16 ani accesează cu regularitate site-urile porno. Şi unul din trei copii de 10 ani a văzut materiale explicite. Aceşti tineri trebuie să ne preocupe pentru că sexualitatea lor este încă în formare şi poate fi direcționată cu uşurință către cruzime şi sex neconsimțit. Trebuie să

ne întrebăm unde erau în vremea asta părinții acestor copii, nu ştiau ce fac băieții lor online?

Cercetătorii au descoperit că, cu cât băieții şi bărbații se uită mai mult la pornografie, cu atât mai mult denigrează şi umilesc femeile şi îşi pierd respectul pentru ele ca oameni, fiind de părere că merită să fie maltratate. De asemenea, s-a schimbat şi natura autosatisfacerii sexuale: ceea ce odată satisfăcea acum nu mai e suficient, iar privitorul caută materiale şi mai senzaționale. Site-urile porno sunt făcute anume să te prindă în cursă, câteodată se folosesc de desene animate sau se insinuează printre site-urile cu jocuri pentru copii pentru ca aceştia să le acceseze.

Neuropsihologul Susan Greenfield a scris multe despre cum Internetul modelează creierul şi face din satisfacția imediată o dependență în sine. Băieții care devin dependenți de site-urile porno petrec adesea ore întregi pe zi (şi noapte) navigând pe net când ar trebui să doarmă sau să-şi facă temele. Mulți le spun consilierilor că îşi găsesc greu prietene cu care să fie pe aceeaşi lungime de undă şi că preferă „sexul“ online.

Având în vedere numărul mare de smartphone-uri şi de dispozitive wireless conectate la net, prietenii îi pot arăta diverse lucruri fiului dumneavoastră. Chiar dacă o să vi se pară greu, e important să discutați calm şi cu simț de răspundere despre asta: că sunt lucruri ciudate care le dăunează şi că nu doriți ca el să ia contact cu ele. (Trebuie să opriți expunerea prelungită a copilului la aceste lucruri.) Puneți filtre la computere şi îngrădiți accesul la Internet în alte încăperi ale casei în afara celor în care se adună întreaga familie. Dacă copiii dumneavoastră au smartphone-uri, nu le dați voie să stea cu ele peste noapte – spuneți-le să le lase în bucătărie. Nu-l faceți pe fiul vostru să se simtă prost pentru că e curios sau atras de poze cu femei – asta e normal. Dar explicați-i că nu vreți să devină dependent. Pornografia este tentantă şi unii îl vor îndemna, probabil, să „se uite la asta“. Un băiat care poate spune: „Nu, mulțumesc,

chestiile astea nu ne fac bine“ e cel care va reuşi să-şi dea seama că relațiile reale sunt mult mai bune şi te fac fericit.

În final, aşa cum avem legi care le restricționează copiilor accesul la alte lucruri dăunătoare, precum alcoolul şi țigările, tot aşa este esențial să-i facem pe administratorii de site-uri porno să le restricționeze, astfel încât să nu mai poată fi accesate decât în mod deliberat şi prin identificarea utilizatorului. Pornografia este o industrie mai mare decât sportul, valorează miliarde de dolari, aşa că e un grup puternic. Va dura ceva până se va găsi o rezolvare.

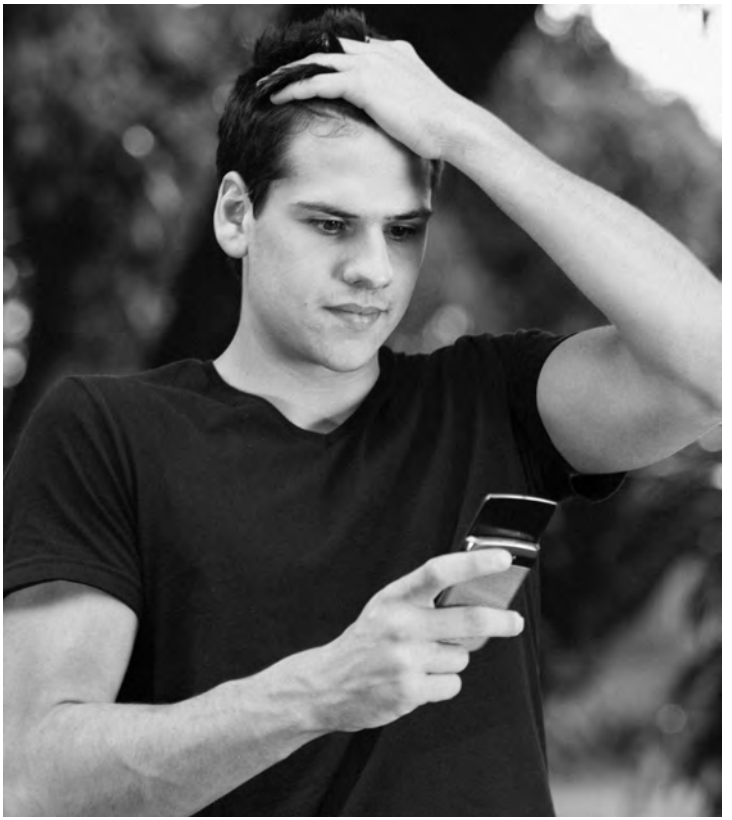

Dar dacă fiul dumneavoastră este gay?

Psihologii au făcut o observație remarcabilă despre ființa noastră lăuntrică: mulți ne imaginăm o familie cu mult înainte de a o avea. Ne imaginăm „o familie de vis", ne imaginăm cum va arăta, cum se va comporta. Chiar înainte să avem copii, deja le-am trasat viața! Şi ce vise conservatoare avem de cele mai multe ori – o carieră de succes, o căsătorie fericită şi nepoți care să ne stea pe genunchi! Când familia reală apare, încercăm inconştient să o modelăm după speranțele şi visurile noastre.

Când aflăm că băiatul nostru este gay, câteva dintre aceste speranțe se năruie şi imagini tulburătoare le iau locul. E normal să fiți supărați şi îngrijorați, şi o parte a problemei sunt stereotipurile. În timp ce Mişcarea Homosexualilor şi Lesbienelor de la Mardi Gras a făcut lucruri minunate pentru drepturile acestora, n-a ajutat mamele şi tații din suburbii! Şi nu e tocmai o descriere realistă a vieții gay.

La final, după ce furtuna a trecut, grijile părinților unui băiat homosexual sunt aceleaşi ca ale oricărui alt părinte. Vreți ca băiatul vostru să aibă o viață fericită. Sperați că va şti să facă față sexualității într-un mod responsabil şi având respect față de sine. Şi sperați să nu păşească în lumi care sunt dincolo de puterea dumneavoastră de înțelegere.

Adolescenții homosexuali au nevoie de sprijinul nostru. Nu există nici un dubiu că sunt îm primejdie – fiindcă îi respingem şi fiindcă lumea e dură. S-a ajuns la concluzia că multe dintre sinuciderile în rândul tinerilor se întâmplă atunci când o parte dintre aceştia descoperă că sunt gay. Copiii homosexuali au nevoie de părinți care să-i asculte, să-i înțeleagă şi să-i protejeze de abuzuri şi persecuții. Dacă biserica, rudele, grupurile sportive sau cercul de prieteni includ bărbați şi femei gay fericiți atunci e un lucru bun pentru toată lumea.

Dacă un băiat începe să-şi dea seama că e gay, nu e tocmai indicat să începeți cu „De ce?" sau „Unde am greşit?". Cerce-

tările arată că unii bebeluşi se nasc cu o serie de hormoni care apar încă din pântec şi care stabilesc dacă sunt gay, bisexuali sau heterosexuali (cel puțin unul din zece bărbați este din ultimele două categorii). Uneori şi ceea ce se petrece într-o familie poate juca un rol – cu siguranță unii bărbați homosexuali au avut tați reci şi critici, şi caută afecțiunea tatălui în persoana unui iubit. Dar numai lucrul ăsta nu este de-ajuns pentru a determina orientarea sexuală. Dacă încercați să convingeți un tânăr să renunțe la identitatea lui sexuală o să-l faceți să se simtă mai respins şi mai disperat.

Viața gay, ca oricare alta, are cu siguranță părțile ei dure, adesea născute din singurătate şi ură. Dar, dacă vă iubiți şi vă sprijiniți fiul, acesta va avea mai puține motive să se urască şi să dispere, şi se va respecta mai mult şi va fi mai atent la o viață sexuală sănătoasă, de exemplu. Viața va fi mai bună pentru tinerii homosexuali dacă au adulți gay în preajmă. Poate că într-o zi şcolile vor avea angajați gay astfel încât tânărul să poată vedea că oamenii normali, iubitori şi fericiți pot fi, la rândul lor, lesbiene şi homosexuali.

Dacă sunteți părintele unui băiat homosexual, e o idee bună să vă întăriți şi să învățați cât puteți. Un excelent film australian cu Jack Thompson şi Russel Crow, *The Sum of Us*, pune în lumină atitudinea unui tată față de fiul său gay, ceea ce e un lucru pozitiv. Şi filmul britanic de răsunet *Priest* zugrăveşte, de asemenea, pericolele, dar şi posibilitățile vieții gay.

Cel mai greu lucru atunci când aveți un fiu homosexual este faptul că vă face diferiți de ceilalți părinți. Erați ca ei şi deodată nu mai sunteți. Cel mai bun lucru pe care îl puteți face este să discutați cu alți părinți ai căror copii sunt gay (Grupuri precum PPLH – Părinți şi prieteni ai lesbienelor şi homosexualilor – există peste tot în lume şi vă ajută). Un fiu homosexual poate să vă introducă într-o lume interesantă cu oameni minunați!

PE SCURT

- Învățați-i pe băieți diferența dintre a plăcea, a iubi și a dori pe cineva. Toate sunt OK, dar n-ar trebui să le amestece.
- Faceți un mic ritual atunci când împlinește 10 ani și spuneți-i câteva lucruri pozitive despre sex.
- Feriți-l de lucruri urâte învățându-l să respecte oamenii. Ajutați-l să aibă diverse activități și să meargă în locuri unde să cunoască fete cu care să se împrietenească.
- Descurajați tendința de a sexualiza relațiile dintre băieți și fete sub 16 ani.
- Amintiți-vă că și băieții vor să fie iubiți. Încurajați-le latura romantică.
- Ajutați-i să se mențină alerți prin dans, cântatul la tobe, muzică, masaj și așa mai departe. Continuați să vă îmbrățișați fiul și să-i arătați afecțiune atâta timp cât lucrul acesta nu-l stânjenește.
- Tandrețea se învață dacă este primită încă din copilărie. Adevăratele lecții de iubire se învață pe la 3 ani.
- Masturbarea nu este dăunătoare, chiar face bine.
- Descurajați pornografia; discutați despre ea și despre ce transmite. Nu-l faceți pe băiatul vostru să se simtă rușinat că e interesat de așa ceva, ci discutați despre ce înseamnă erotismul adevărat, și anume o relație fericită, bazată pe respect, și ajutați-l să găsească o astfel de relație.
- Mamele își pot ajuta fiii să înțeleagă ce vor fetele de la ei – blândețe, conversație și simțul umorului.

CAPITOLUL 8
REVOLUȚIE ÎN ȘCOALĂ

Multe şcoli din ziua de azi sunt adevărate câmpuri de luptă. Profesorii sunt foarte stresați şi prost plătiți, copiii au din ce în ce mai puțin parte de socializare acasă (bune maniere, influență pozitivă, nu se mai simt doriți şi iubiți). Numărul bărbaților angajați în şcoli a scăzut; din ce în ce mai multe femei trebuie să se ocupe de băieții bătăuşi şi fără bun-simț. Sala de clasă este locul unde se dau lupte pentru supraviețuire şi are doar două țeluri – să determine fetele să învețe şi băieții să se poarte frumos.

Deci băieții creează tensiune, dar tot ei sunt cei care suferă. Fetele îi întrec pe băieți aproape la toate materiile. Ceva trebuie făcut pentru a-i motiva pe cei din urmă, pentru binele tuturor.

Din ce am vorbit aici despre diferențele creierelor, hormoni şi nevoia de a avea modele bărbați, e clar că şcolile pot şi trebuie să se schimbe dacă vor să devină locuri bune pentru băieți. Iată câteva propuneri:

1. Băieții trebuie să înceapă școala mai târziu

(Am vorbit despre această problemă ceva mai înainte; o reiau pe scurt aici pentru binele şcolilor.)

Faptul că băieții îşi dezvoltă abilitățile motorii şi cele cognitive mai greu sugerează că mulți dintre ei ar avea de câştigat dacă ar începe şcoala un an mai târziu – adică dacă ar fi înscrişi la şcoală cu un an după fetele de aceeaşi vârstă. Acest

lucru este valabil mai ales pentru băieții care sunt mai mici în grupa lor de vârstă, dar ține seama şi de ritmul de dezvoltare al copilului. Unii băieți foarte deştepți şi capabili (precum Albert Einstein, de exemplu) şi-au dat drumul mai greu.

Fiecare copil ar trebui privit individual. O decizie poate fi luată după o evaluare a abilităților motorii şi o discuție cu părinții şi învățătorul. Ideal ar fi ca orice copil de 4 ani să meargă la grădiniță, unde aptitudinile şcolare se văd cu uşurință. Multe şcoli încearcă în ziua de azi să îi convingă pe părinți să nu mai vadă şcoala ca pe o competiție şi să nu-şi mai înscrie copiii din ce în ce mai devreme la şcoală, fiindcă startul mai devreme nu te face obligatoriu câştigător al cursei!

Părinții cu capul pe umeri vor înțelege ce beneficii poate avea un băiat care începe şcoala mai târziu, dacă acestea le sunt explicate. Cum zilele de naştere sunt pe toată perioada anului, vârsta de înscriere în clasa I este o problemă de flexibilitate şi poate fi şi mai flexibilă dacă e să ne gândim la abilitățile copilului – aceasta este o abordare mult mai rațională. Chiar şi nişte fete care se dezvoltă mai greu pot beneficia de pe urma întârzierii cu un an. Şi, desigur, unii băieți încep la 5 ani şi le merge foarte bine.

2. Mai mulți bărbați buni în școli

Din cauza divorțurilor, mulți copii rămân în grija mamelor, astfel că o treime dintre băieți nu au tată acasă. Băieții între 6 şi 14 ani au nevoie de încurajarea şi exemplul dat de un băr-

bat. Aşa că e vital să avem mai mulți profesori bărbați în şcoala primară.

Am rugat mulți profesori să descrie care ar fi bărbații potriviți să lucreze cu băieți. Două calități apar de fiecare dată:

1. O combinație de fermitate şi căldură. Cineva care iubeşte copiii şi îi laudă atunci când e cazul. Un bărbat care nu este musai să fie „de gaşcă" şi nu le dă nas copiilor! Dar care trebuie să fie o persoană caldă şi cu simțul umorului. Asta înseamnă că va domni disciplina şi băieții îşi vor putea face lecțiile, vor putea merge în excursii, vor face sport sau orice altceva.
2. Stăpân pe el. Un bărbat care nu numai că deține controlul, dar o face în aşa fel încât să nu îi stârnească pe băieții plini de testosteron din clasă. Nu are nimic de dovedit şi nici nu se simte amenințat de exuberanța tinerilor.

O doamnă profesoară înțeleaptă a zis aşa: „Fiecare băiat care a fost exmatriculat cât am fost eu în această şcoală a procedat astfel: a intrat în conflict cu un profesor, care trimitea după alt profesor, care îl enerva pe băiat şi mai mult. Totul se reducea la înfruntarea voințelor, o luptă care pe care, unde nimeni nu voia să cedeze."

SFATURI PRACTICE

CUM SĂ VĂ DAȚI SEAMA DACĂ UN COPIL DIN ȘCOALĂ ARE TATĂ ABUZIV

Există patru mari semne că un copil este abuzat de tatăl său:

1. are un stil agresiv de a socializa
2. are interese și un comportament hipermasculin (arme, mușchi, camioane – moarte!)
3. nu știe cum să se comporte (e încruntat, urlă și e „cool")
4. denigrează și disprețuiește femeile, homosexualii și alte minorități.

Aceste aspecte le sunt cunoscute tuturor profesorilor din școlile occidentale. Să le examinăm cauzele.

Un băiat se comportă agresiv pentru a ascunde faptul că nu e sigur pe el. Pentru că îi lipsesc laudele și respectul unui bărbat, face pe durul. Trăiesc după regula: mănâncă să nu fii mâncat! Dacă un băiat nu are în preajmă un tată sau alți bărbați, atunci nu știe cum să fie, la rândul lui, bărbat. Nu are cuvintele potrivite, discernământ și control asupra sentimentelor. Pentru că n-a văzut niciodată, n-are de unde să știe cum:

- să aplaneze un conflict cu umor
- să vorbească cu femeile fără să fie sexist
- să fie sincer, trist, să spună că îi pare rău și așa mai departe.

Un astfel de băiat nu are decât două surse de inspirație pentru a-și construi imaginea de bărbat: bărbații din filme sau amicii din grupul lui de prieteni. Dacă eroul său este Vin Diesel, asta nu-i va fi de mare ajutor în viața reală. Și amicii lui sunt la fel de neștiutori ca el – nu știu decât să urle și să vorbească monosilabic: „Bă!", „De cacao!", „Marfă!" și „Hai să ne cărăm!".

Una dintre amintirile mele din copilărie, și ale altor bărbați cu care am stat de vorbă, e frica de a nu mă face de râs sau de a nu lua bătaie de la alți băieți. Băieții urăsc să se facă de râs –

oricât de tare se țin. Se simt jenați dacă citesc cu dificultate în fața clasei sau arată aiurea. Nu suportă să fie dați drept exemplu de profesor. Băieții care sunt deștepți, în schimb, urăsc să li se spună „tocilari", „preferatul profului", se tem că se fac de râs sau că vor fi excluși. Dacă sunt creativi sau diferiți, riscă să fie porecliți „fetița" sau mai rău!

Băieții încurajați de părinți, rude și așa mai departe se descurcă mai bine pentru că nu simt că li se pune la îndoială masculinitatea. Dar un băiat care nu se simte sigur pe propria-i masculinitate trebuie să mascheze asta cumva. Cea mai bună apărare este să atace, să fie agresiv, astfel încât nimeni să nu creadă că îi e frică. Iese în față și-i pune primul la pământ pe ceilalți. În acest fel se simte în siguranță.

La fel se întâmplă și cu lucrurile care îl interesează. Unui tip tare îi plac lucrurile tari. Băieții care nu au un bărbat de nădejde în preajmă cu ajutorul căruia să-și lărgească aria intereselor spre sport sau muzică, sau care să-i implice în activități creative în atelier sau în grădină gravitează în jurul lucrurilor care îi fac să se simtă masculini – eroi de acțiune cu mușchi, arme, camioane și altele.

Lauda este antidotul

Dacă un tată, un unchi sau un prieten mai vechi laudă un copil, asta cu siguranță îl face să se simtă mai bine în pielea lui. Imaginați-vă o familie care vine acasă de la un grătar cu prietenii. Tatăl spune degajat: „Te-ai purtat foarte bine cu cei mici organizând meciul de cricket. Le-a plăcut la nebunie!!" Complimentul îi merge băiatului la inimă. Mama ar fi putut spune același lucru, dar la adolescenți acest lucru nu ar fi contat atât de mult.

Un profesor sau un prieten vede un băiat bătând în masă ritmat: „Ce ritm îndrăcit! Ai putea fi tobar într-o trupă". Fiecare dintre aceste complimente îi ridică moralul. Va fi mai puțin dependent de aprobarea grupului de prieteni și mai interesat să încerce lucruri noi.

Ce ești tu, fată?

Dacă nu știi ce ești, există un mod de a-ți afirma mai cu forță identitatea: declarând ceea ce nu ești. Doctorul Rex Stoessiger a observat în cartea sa despre băieți că băieții care nu au o părere bună despre ei spun că nu sunt fete. Nu sunt tot ceea ce își dau seama că sunt fetele: delicați, vorbăreți, sensibili, cooperanți, grijulii și afectuoși. Resping orice calitate delicată și le resping și pe fete. În Australia, blândețea aborigenilor, căldura europenilor din sud sau hărnicia multor asiatici sunt respinse tocmai de adolescenții din grupurile etnice purtătoare

ale acestor calități, ca să nu fie ostracizați de grupul de prieteni care au toți aceeași atitudine de „huligani". Faptul că urăsc pe cineva sau îl resping îi face să se simtă mai puternici, mai valoroși.

Respectul de sine al băieților este astfel cheia pentru a pune capăt rasismului și discriminării sexuale – probleme sociale semnificative în ziua de azi.

- O profesoară cu care am discutat recent a ilustrat foarte frumos efectul modelului de urmat. În liceul unde preda artele, acest curs era frecventat mai ales de fete. Cu toate acestea, de la un moment dat încolo, au început să se înscrie și băieți, numai fiindcă în școală apăruse și un profesor la această materie, un bărbat cu o personalitate foarte deschisă. Avea și el copii, era cordial, optimist, dar și un pic sever. Avea preocupări pe care copiii le respectau. Organiza concursuri de surf, era surfer pasionat el însuși, și îi plăceau drumețiile. Rezultatul: numărul mare de băieți la pictură, sculptură și creație, care s-a menținut constant mulți ani după ce profesorul respectiv a plecat din școală.
- „Să fii *cool*" e un lucru subtil pentru că adolescenții nu se lasă păcăliți de aparențe. Când eram în liceu ne-a venit un profesor de matematică tânăr, domnul Clayfoote, care avea blugi și un cercel (în 1965) și conducea un Camaro cu două dungi (o mașină tare în acele vremuri). A avut parte de o scurtă perioadă de adulație, înconjurat de băieți din școală și fiind visul oricărei fete. Dar curând totul s-a terminat pentru că elevii nu erau interesați de cineva care voia doar să fie admirat. Cuvântul cu „o" („onanist") a început să apară în conversațiile despre el. Copiii au nevoie de adulți care să fie interesați de ei. Pe la începutul semestrului al doilea, domnului Clayfoote i-a fost luat carnetul pentru că se suise la volan în stare de ebrietate și a trebuit să vină la școală pe jos. Imaginea sa de model demn de urmat a avut de suferit.

3. Problemele de comportament necesită implicarea noastră

Băieții fac prostii ca să fie băgați în seamă. Peste tot la şcolile la care am fost consilier există o regulă demonstrată: un băiat fără tată înseamnă probleme de comportament în şcoală. Băieții fără tată vor, inconştient, bărbați care să se implice în viața lor şi cu care să-şi discute problemele, dar nu ştiu cum să spună. Fetele *cer* ajutorul, dar, de cele mai multe ori, *faptele* băieților sunt strigăte de ajutor.

Dacă bărbații profesori s-ar implica în viața băieților fără tată (ideal ar fi înainte să facă probleme), aceasta le-ar putea schimba viața. Şi dacă băieții fac probleme, bărbații profesori ar trebui să fie alături de ei şi să îi ajute.

Studiile arată că băieții care se comportă la şcoală ca şi cum nu le pasă *chiar* vor să aibă succes şi să fie observați. Doar că noi le-am săpat groapa şi mai adânc. Îi pedepsim, dar nu le oferim sfaturi. Sfaturile nu sunt doar ceva ce se predică de la catedră; trebuie să fie personale.

Adesea dinamismul băieților este văzut ca o amenințare care trebuie înăbuşită. „Înăbuşirea“ consta altădată în bătaie sau exploatare; acum se face prin exmatriculare sau note. Un profesor mi-a zis că notele la purtare sunt ceva „obositor, neconcludent şi impersonal“. Totul se bazează pe excludere, iar nu pe includere: „Dacă eşti obraznic, te vom izola“. Ar trebui spus: „Dacă ai nevoie atât de mare de ajutor, ne vom ocupa de tine“. Şcoala ar trebui să fie un loc plin de căldură, implicare şi dragoste. Cu cât băiatul are mai multă nevoie de ajutor, cu atât va trebui să primească mai mult.

Nu văd nici un motiv ca o şcoală să nu fie plină de căldură, voie bună, grijă, aşa cum este o familie, iar profesorii să nu fie „unchii“ şi „mătuşile“ copiilor. Băieții învață mai bine când li se acordă atenție şi se simt în siguranță şi apreciați.

Abuzul

E păcat că abuzul face parte din viața multor băieți. Un studiu pe 20 000 de copii de şcoală primară şi gimnazială din Australia a arătat că unul din cinci elevi a fost brutalizat măcar o dată pe săptămână. Doctorii Ken Rigby şi Phillip Slee, experți în chestiunea intimidării, cred că şcolile joacă un rol important în crearea problemei şi în rezolvarea ei – dar şi părinții pot ajuta.

Ken Rigby a spus la o conferință pe această temă că prea multe ore se bazează pe competiție, ceea ce face ca anumiți elevi să se simtă excluşi şi revoltați. Aşa că brutalitatea este modul prin care unii dintre ei încearcă să îşi recupereze o parte din demnitate. Doctorul Rigby crede că multe şcoli îi terorizează pe băieți subapreciindu-i, făcând-i să se simtă inutili şi neajutându-i într-un mod demn să învețe şi să se schimbe.

Părerea mea este că mulți bătăuşi sunt adesea loviți acasă şi nu se mai pot abține să nu le facă rău altora. Le fac altora ceea ce li se face lor. Abuzul face parte dintr-o altă eră, în care bărbații îşi loveau soțiile, soțiile şi soții îşi loveau copiii şi aşa mai departe. Din fericire, violența domestică este din ce în ce mai puțin acceptată astăzi.

Ken Rigby sugerează că, în timp ce şcolile trebuie să aibă reguli în privința brutalizării (şi câteodată elevii trebuie să fie exmatriculați pentru binele celorlalți), o nouă politică în învățământ este cea mai bună soluție. Aceasta înseamnă discuții în grup şi la ore despre intimidare, despre ce reprezintă şi despre faptul că e un lucru rău. De asemenea, include personal adecvat în curtea şcolii care să intervină mereu când copiii sunt brutalizați în vreun fel. Cea mai bună metodă nu este să „abuzezi abuzatorii", ci să lucrezi cu ei şi copiii afectați ca să înțeleagă durerea pe care o provoacă şi astfel problema să fie împărtăşită grupului.

Aceste abordări au adesea destul de mult succes. Discuțiile au un avantaj mai mare decât pedeapsa pentru că problema nu

va trece neobservată şi nici nu va fi considerată mai mare decât e făcându-l pe derbedeu să se simtă exclus şi ratat.

Ce pot face părinții

Pentru părinți cele de mai jos sunt semnale de alarmă că băiatul vostru este terorizat la şcoală:

- semne fizice – vânătăi inexplicabile, tăieturi, haine rupte sau lucruri stricate
- maladii cauzate de stres – dureri de cap şi de stomac inexplicabile;
- frica – frică să meargă la şcoală, pe diferite rute, doreşte să-l ducă cineva;
- nu mai învață la fel;
- vine acasă flămând (poate că prânzul sau banii de prânz i-au fost furați);
- cere sau fură bani (să plătească bătăuşul);
- are puțini prieteni;
- nu prea este invitat la petreceri;
- schimbări de comportament – e retras, se bâlbâie, e prost dispus, irascibil, supărăcios, trist, plângăcios;
- nu mănâncă;
- încearcă să se sinucidă sau face aluzii la sinucidere;
- anxietate – se vede dacă face în pat, îşi roade unghiile, e speriat, are ticuri, nu doarme sau plânge în somn;
- refuză să spună ce se întâmplă;
- are scuze neverosimile pentru toate acestea.

Desigur, sunt şi alte motive pentru multe dintre cele de mai sus şi trebuie dus la doctor ca să aflați dacă acele răni nu au alte cauze. Un doctor bun îl poate cerceta cu blândețe pe copil să vadă dacă nu cumva a fost bătut.

Deşi cele menționate sunt oarecum evidente, ideea este că băieții nu vor vorbi din prima despre intimidare pentru că pare o laşitate. De asemenea, e posibil să fi fost amenințați că vor avea de suferit dacă spun sau se tem să nu înrăutățească lucrurile.

Dacă copilul vostru este brutalizat, vorbiți la şcoală, fiți calmi şi aflați detalii despre ce s-a întâmplat. E posibil să mergeți de două, trei ori la şcoală pentru ca aceasta să aibă timp să investigheze şi să hotărască ce e de făcut. Nu le „pasați mingea" şi lăsați totul pe umerii lor. Va trebui să fie un efort comun. Fie dumneavoastră, fie un consilier al şcolii poate să-l ajute pe copil să fie curajos, să dea replici haioase la porecle, să le spună bătăuşilor „lasă-mă-n pace" şi să fie stăpân pe el. În şcoala primară, un băiat care ştie să-şi facă prieteni şi să evite problemele şi care poate să se apere e, în general, evitat de bătăuşi. Rigby şi Slee le recomandă adesea copiilor bătuți cursuri de arte marțiale ca mijloc de a avea încredere în propriul corp şi de a prinde curaj.

Evitați şcolile prea mari şi impersonale. Limita la care poate funcționa o şcoală căreia îi pasă este de patru sute de elevi la ciclul primar şi şase sute la ciclul gimnazial. Ce e mai mare de atât devine o „uzină" ineficientă. Copiii vor intra în bande pentru a se proteja şi bătăile vor fi consecința acestui fapt.

Şcolile unde competiția nu este atât de mare, precum la Steiner sau alte şcoli alternative, se bucură, în general, de o atmosferă mai caldă, copiii şi profesorii sunt mai apropiați şi mai implicați nu înregistrează abuzuri. Un copil sensibil poate avea de câştigat dacă va fi mutat la o astfel de şcoală.

Aproape toți copiii, băieți sau fete, vor trece la un moment dat prin experiența unui abuz şi, dacă vor fi ajutați să se apere, vor reuşi să depăşească momentul. Majoritatea şcolilor din țară introduc metodele descrise aici, dar probabil ale dumneavoastră au nevoie de încurajări. Toți – familii, şcoli, societate – trebuie să învățăm să trăim fără să ne intimidăm unul pe celălalt.

4. Educația cu energie

Învățarea în şcoli pare concepută pentru a educa oamenii în vârstă, nu tinerii energici. Toată lumea trebuie să fie tăcută, drăguță şi supusă. Agitația nu pare să-şi aibă locul în acest sistem de învățământ (deşi mulți profesori reuşesc să aducă un strop de veselie şi energie la orele lor şi mulți copii se molipsesc şi se comportă ca atare).

Calmul cerut în şcoli contrazice tot ceea ce ştiu despre copii, mai ales despre adolescenți. Adolescența este vârsta pasiunilor. Băieții (şi fetele) râvnesc şi se angajează în experiențe de învățare intense cu bărbați şi femei care îi provoacă şi ajung să îi cunoască personal – şi după ce le cunosc nevoile lucrează cu ei pentru a le forma şi dezvolta intelectul, sufletul şi abilitățile. Dacă adolescenții nu se trezesc dimineața spunând „Uau, azi merg la şcoală!“ atunci ceva nu este în regulă.

Unii copii sunt mai pasionați decât alții. Pasiunile şi talentele lor (nu doar nivelul de testosteron) îi determină pe copii să facă ceva semnificativ, adevărat şi folositor sau ceva de-a dreptul creativ. Dacă această vitalitate nu este canalizată cumva se transformă în comportament urât şi problematic.

Pasiunea care zace în copii trebuie valorificată de către părinți, profesori sau alți mentori. În vechile ritualuri de inițiere, adulții nu erau indiferenți şi nici nu se dădeau la o parte – mergeau cu băieții în deşert şi îi învățau lucruri despre viață şi moarte. Ceremoniile lor de absolvire erau evenimente răsunătoare şi importante pentru tineri. În alte culturi, băieții dansau non-stop toată seara sau mergeau trei sute de kilometri ca să aducă materiale pentru inițierea lor. Aceste societăți au înțeles câte ceva despre energia adolescenților.

5. Directorul este cheia

Un director sau un profesor cu vechime este o figură importantă, simbolică în mintea copiilor – ceva între tată şi Dumnezeu! Ştiind aceste lucruri, el trebuie să facă în aşa fel încât să-şi cunoască copiii, mai ales băieții şi fetele cu probleme înainte ca aceştia să ajungă să facă necazuri. Astfel, dacă se iveşte o situație problematică, relația este deja stabilită şi e mai uşor să stea de vorbă.

Directorul este, de asemenea, cel care ar trebui să-i motiveze pe băieți să-şi asume un rol de lider, rol pe care în ziua de astăzi aceştia îl refuză adesea. Directorul Peter Ireland a scris în *Boys in Schools* despre o strategie pe care a implementat-o la MacKillop Senior College din New South Wales. Peter se întâlnea adesea cu băieții pentru a le întări sentimentul de apartenență şi participare la viața şcolii. Întâlnirile se concentrau asupra înțelegerii părerii lor despre şcoală, a obstacolelor în calea implicării lor şi a găsirii unei rezolvări. Băieții care au participat la aceste întâlniri au devenit mult mai implicați atât în studiu, cât şi în viața şcolii. Au avut doar nevoie de încurajări.

6. Cum pot fi ajutați băieții vulnerabili

Limbajul şi exprimarea sunt două zone sensibile pentru băieți. Aşa cum am explicat mai devreme, creierele băieților sunt construite în aşa fel încât le e foarte greu să ia sentimentele şi părerile din lobul drept şi să le exprime în cuvinte în lobul stâng. Au nevoie de ajutor pentru a ajunge să controleze limba scrisă, să se exprime oral şi să le placă să citească. Băieții au nevoie urgentă de cursuri speciale de limbă şi literatură, citire şi teatru încă de la grădiniță. Iată cum a abordat o şcoală această problemă cu rezultate spectaculoase.

POVEȘTI DE SUFLET

EXPERIMENTUL COTSWOLD

Două mari probleme apar în sistemul de educație și ajung chiar și în paginile ziarelor.

Prima se referă la școala numai pentru fete sau numai pentru băieți versus școala mixtă. E mai bine ca fetele și băieții să fie separați? Băieții nu numai că sunt mai slabi la învățătură, dar comportamentul lor îi împiedică pe fetele și băieții mai cuminți să învețe. Părinții fetelor rezolvă această problemă înscriindu-și fetele la școli numai pentru fete. Dar băieții unde pot fugi?

A doua problemă este cea referitoare la rezultatele slabe ale băieților și implicarea lor redusă la școală, care s-au observat în cele mai multe țări industrializate. Băieții se descurcă prost în comparație cu fetele, mai ales la materii precum literatură, arte, limbi și alte umanioare.

Această problemă i-a pus mintea la încercare lui Marion Cox, profesor de engleză la școala Cotswold, o școală gimnazială din Anglia. Marion a hotărât să facă un experiment. A separat băieții și fetele din clasa a opta la orele de engleză pentru doi ani (la alte materii au studiat împreună, cum era normal). Când au început cursurile, profesorii au adoptat programa (ca de exemplu, alegerea cărților și a poeziilor) pentru a face orele mai interesante atât pentru băieții, cât și pentru fetele din clasă. Nu mai era nevoie să se ajungă la o cale de mijloc între ceea ce doreau și unii, și alții. Se simțea amprenta băieților și a fetelor.

În clase erau câte 21 de copii – mai puțin decât înainte de începerea experimentului. Pe lângă asta, au fost introduse cursuri intensive de scris și citit (încurajarea și supravegherea cititului în ore) pentru băieți.

REZULTATELE?

Rezultatele au fost impresionante. După datele statistice din Marea Britanie, doar 9 la sută dintre băieții de 14 ani au luat note de la A la C la engleză (engleza nu este o materie care să le placă băieților și la care să învețe bine!).

La școala din Cotswold, după doi ani de separare, 34 la sută dintre băieți au obținut note între A și C la examenele finale. Numărul băieților cu note bune a crescut cu aproape 400 la sută.

Și fetele s-au descurcat bine: 75 la sută dintre fete au obținut note de la A la C, față de 46 la sută cu un an în urmă. (Observați că notele fetelor sunt încă mult mai mari decât ale băieților.)

Efectul în urma separării copiilor a făcut senzație în Marea Britanie. Marion Cox a spus ziarului *The Times* că rezultatele pozitive s-au văzut nu numai la orele de engleză. „Comportamentul, concentrarea și abilitățile la citit, toate s-au îmbunătățit semnificativ. Bănuiesc că, dacă am face asta mai devreme de 14 ani, chiar înainte să lase cărțile pentru televizor și calculator, și modelele de anti-eroi să fie urmate, am avea și mai multe șanse de succes."

O alternativă bună pentru școlile separate pe sexe

Când am vorbit cu Marion Cox la telefon, mi-a explicat că băieții de la școală și-au dat seama că se pot relaxa și exprima mai mult dacă nu sunt fete în preajmă, iar fetele au spus același lucru. Cox crede că separarea „doar la ora de literatură" e o alternativă bună pentru soluția extremă a școlilor separate pe sexe: „Cele mai multe observații făcute de vizitatori au fost acelea că în clase atmosfera e mai relaxată și mai calmă. Băieților a început să le placă să citească – în multe cazuri, citeau pentru prima oară".

Experimentul Cotswold a făcut două lucruri:

1. A demonstrat că băieții învață mai greu o limbă și i-a ajutat în acest sens.
2. Le-a pus la dispoziție băieților un mediu propice unde să nu se simtă prost în fața fetelor, care se exprimă mult mai bine. Băieții nu au mai fost nevoiți să se ferească de greșeli, și au început să-și asume „riscuri", citind și scriind poezii, jucând în piese de teatru și așa mai departe.

Abilitățile esențiale pentru băieți

Să fii bun la literatură e vital. Raționamentul și comunicarea te fac un tată, un partener sau un coleg de serviciu bun. Exteriorizarea este modul prin care băieții și bărbații pot ieși din carapacea singurătății care poate duce la alcoolism, violență domestică sau chiar sinucidere.

Separarea claselor și a lecțiilor nu este fără risc. Există pericolul reintroducerii clișeelor: băieții studiază despre război, fetele studiază despre dragoste! Multe depind de atitudinea profesorului. Rezultatele de la Cotswold sunt însă încurajatoare: când au fost separați, fetele și băieții s-au putut relaxa și comporta altfel. Băieții au devenit mai comunicativi și mai deschiși, fetele mai hotărâte. Se pare că e o abordare din care toată lumea are de câștigat.

POVEȘTI DE SUFLET

BUNĂ ZIUA, DOMNULE DIRECTOR!

(Incidentul s-a întâmplat într-o școală prestigioasă din Australia. Povestea mi-a fost trimisă de un părinte după ce am vizitat școala.)

Băiețelul intră agitat pe poarta școlii. Vine la școală de câteva luni. A căpătat mai multă încredere în el, dar încă are ezitări în destule situații. Îl vede pe director apropiindu-se. Directorul este rege în școala lui! Un rege este un model demn de urmat pentru un tânăr. Băiețelul își face curaj, ridică privirea, sus de tot, pentru că regele este foarte înalt.

„Bună dimineața, domnule", spune el.

Regele se uită la el și zice: „Trebuie să-ți dai șapca jos când saluți!" și pleacă mai departe.

A fost de-ajuns un simplu incident. Și cât de diferit ar fi putut decurge conversația! Dacă directorul ar fi spus: „Bună dimineața! Cum te numești?" sau „În ce clasă ești?" sau „Cum îți place la școală?" sau „Domnul Scully sau doamna Plaine sunt profesorii tăi?". Ar fi putut schimba două vorbe și la final, dacă chiar era important, ar fi putut spune „Mi-a făcut plăcere să vorbim. Data viitoare când te întâlnești cu un director să-ți dai șapca jos, OK?"

Acel minut în plus ar fi făcut conversația mai plăcută și de fiecare dată când micuțul s-ar fi întâlnit cu domnul director și-ar fi dat șapca jos. I-ar fi câștigat respectul și încrederea copilului! L-ar fi încurajat să salute orice profesor de pe domeniul regelui. L-ar fi făcut pe băiețel să se simtă bine – să se simtă „cineva", nu doar un oarecare cu șosete gri.

Băiețelul va crește. Într-o zi ar putea fi prefect, un canotor premiant sau director de școală sau va fi un bărbat minunat care, prin felul lui de a fi, va fi plăcut de toată

lumea. Acest singur minut l-ar fi făcut pe acest director să cunoască un elev din școala lui, și pe băiat să știe că este parte integrantă în această școală. Este posibil să fi căpătat încredere în școală și în viitor.

Dar șansa a trecut.

POVEȘTI DE SUFLET

NESUFERITELE TEME PENTRU ACASĂ

De fiecare dată când vorbesc cu părinți, cineva întreabă ce școală să aleagă pentru fiul său.

Chestionarul pe care-l veți vedea mai încolo (numit „Cum să vă dați seama dacă o școală e potrivită pentru băieți" de la pagina 187) este de mare ajutor, dar mai există și un alt factor.

Adesea școlile cu cele mai multe dotări și mai renumite sunt și cele mai nefericite din cauza unui singur cuvânt: tensiune. Tensiunea care distruge plăcerea copiilor de a învăța. Și nimic nu o arată mai evident decât temele pentru acasă. Mulți psihologi și consilieri cred că temele, în afara unei simple responsabilități, fac mai mult rău decât bine. Explicațiile sunt în această scrisoare trimisă de o mamă supărată și foarte coerentă…

Dragă Steve,

Școala fiului meu este minunată. Are multe facilități, laboratoare, săli de artă, săli de spectacole, terenuri de sport și așa mai departe. Are profesori excepționali. Băieții din această școală câștigă competiții sportive, iau note mari, premii – pentru muzică, arte și teatru.

Totuși, ceva urât se întâmplă în școală și îi stresează pe băieți, făcându-i să nu-și mai poată urmări țelul în viață. Un accent pus greșit, un dezechilibru. Mă refer, bineînțeles, la presiunea academică și una dintre materializările ei – tema pentru acasă.

Școala cere cu îndârjire ca băieții începând de la 8 ani să facă teme extrem de grele seară de seară, fără să țină cont de ce se întâmplă în viață (în familia) fiecăruia. E descurajant pentru un părinte să audă de la copilul său că are o mulțime de teme de făcut și să-l vadă abătut și obosit când ar putea

să fie fericit într-o seară acasă. E cumplit să vezi un copil de 14 ani (care a crescut trei centimetri în ultimele 10 săptămâni) că vine obosit acasă și plânge că pur și simplu nu-și poate face temele diseară. Că adoarme îmbrăcat, deși știe că a doua zi va fi pedepsit. Sunt așteptările productive? Numai o oră pe seară pentru făcut temele în clasa a noua poate da aceleași rezultate ca o muncă de trei ore?

Părinții ajung să-și urmărească și să-și hărțuiască copiii – care lucrează înainte de cină și pe urmă până seara târziu. Are mai mult sens să dai teme mai puține și să-i înveți pe băieți să muncească pe cont propriu; munca făcută cu drag sigur este mai valoroasă decât cea făcută la nervi și supărare. Dar oare băiatul care a încercat din răsputeri să muncească trei ore pe noapte nu se va da bătut, va dispera și va jura să nu urmeze o carieră unde să aibă nevoie de o facultate? Și mai rău, nu va urî apoi munca intelectuală?

Mai sunt și alte efecte negative ale temei pentru acasă, care se răsfrâng nu doar asupra băiatului, ci și asupra familiei. Un băiat se trezește la 6.30 ca să plece de acasă la 7.30, și trei după-amieze din patru ajunge acasă la 18 sau 18.30. Trebuie să aibă timp să mănânce. Apoi vin temele. N-ar trebui oare ca un băiat să se ocupe și de treburile casei în care locuiește? Dar când? Mamele sunt cele care îl liniștesc când e disperat că nu va reuși să se ridice vreodată la nivelul așteptărilor. Școala stabilește un șablon pentru mulți băieți – acela că nu vor lua nici un premiu pentru efortul depus – și se așteaptă ca familia să îi dea băiatului haine, mâncare, mașină, totul pentru a sprijini efortul supraomenesc de învățat. Asta îi determină pe băieți să aibă aceleași așteptări de la viitoarele lor soții – ceea ce nu se va întâmpla în secolul XXI.

Când mai apucă băieții să se joace? Ar trebui să aibă timp să se joace cum vor, să-și urmeze visurile, să se relaxeze și să stea de vorbă în afara școlii.

O școală trebuie, cu siguranță, să le ridice tinerilor moralul, să le stabilească țeluri care pot fi atinse și să le dea șansa să se distreze. Iar asta se va întâmpla numai dacă e relaxat și se simte în siguranță.

Ar fi în avantajul școlilor dacă ar lua inițiativă și ar ține piept valorilor distructive pe care le-a adoptat societatea. Afirmați cu hotărâre că muzica e o plăcere și sportul o distracție – și asta îi va învăța școala pe băieți, astfel încât atunci când vor fi adulți vor cânta la instrumente muzicale, vor practica sporturile preferate, vor participa la dezbateri, vor juca în piese de teatru, pentru că la școală a fost frumos și e ceva ce vor să ia cu ei la maturitate.

Are școala fiului meu curajul să ia atitudine? Nu prea cred.

7. Dacă îi ajutați pe băieți, le ajutați și pe fete

Întreaga dezbatere despre nevoile băieților îi îngrijorează câteodată pe cei care s-au străduit din răsputeri să ridice nivelul social al fetelor.

Se tem că fetele vor fi „împinse înapoi în cutie". După părerea mea, nimic nu le mai oprește pe fete acum, deși încă trebuie să le ajutăm activ şi organizat, pentru că noi abuzuri în lumea lor vin din partea mediei şi din neglijența părinților care nu le sprijină cu adevărat.

Dar cea mai mare dorință a fetelor este ca băieții să se schimbe. În aşteptarea unui mediu educațional bun şi a unei lumi sigure, nevoile fetelor şi ale băieților se intersectează.

Dezbaterea băieți *versus* fete este chiar inutilă. Experimentul Cotswold arată că toată lumea are de câştigat dacă facem programe pentru fiecare grup cu „nevoi speciale" din şcoală. Băieții, fetele, grupurile de copii din familii cu venituri mici, grupurile etnice şi aşa mai departe. Toți suntem oameni, toți suntem speciali şi fiecare merită să fie tratat conform nevoilor sale. Acesta este viitorul în şcoli.

8. Oamenii învață având modele de urmat

Despre conceptul de model de urmat nu se vorbeşte niciodată suficient şi continuă să se modifice cu fiecare profesor cu care vorbiți. Calitatea de a fi un model demn de urmat e înnăscută. Suntem o specie cu puține instincte şi trebuie să deprindem abilități complexe ca să supraviețuim. Dacă urmărim o persoană care ne place în acțiune, creierul nostru asimilează o mulțime de aptitudini, atitudini şi valori. Modelele noastre nu trebuie să fie mari eroi – într-un fel e de preferat să fie oameni accesibili şi care să ne placă. Un adolescent e în continuă căutare de modele înainte să adune suficient material cât să-şi formeze propria imagine.

Un model trebuie să fie văzut de un tânăr ca fiind „cineva ca mine“ sau „omul care aş putea deveni“. Fetele au şi ele nevoie de modele la fel de mult ca băieții, dar fetele au mai multe modele la şcoală, şi acele profesoare par să împărtăşească din abilitățile lor. Astfel că fetele absorb mai multe informații despre ce înseamnă să fii femeie decât o fac băieții despre ce înseamnă să fii bărbat.

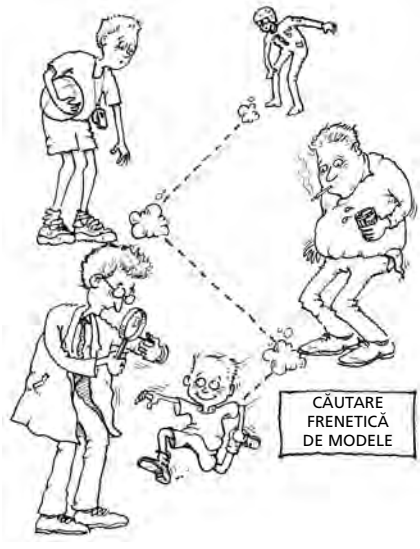

Modelele pot fi surprinzătoare şi variate. Şi trebuie de asemenea să-i provoace şi să le dezvolte imaginația tinerilor. În liceul din suburbia destul de nevoiaşă pe care l-am urmat în anii 1960, anumiți bărbați au avut un impact pozitiv asupra mea:

- Un profesor de matematică, ce a fost şi profesorul grupului nostru de studiu de acasă: vizita fiecare familie (ceea ce presupunea renovarea şi cumpărarea altei mobile pe parcursul anului). Scopul vizitelor era să ne convingă părinții să rămânem cât mai mult în sistemul de învățământ (pe vremea aceea, să faci douăsprezece clase era un lucru îndrăzneț). Deşi ne chinuia în timpul orelor, omul ăsta ne-a luat pentru prima dată într-o excursie – o experiență minunată. Mai târziu a devenit un renumit profesor de ştiințele educației.
- Un bărbat mai în vârstă, un fost soldat care venea la şcoală pe bicicletă, ne-a învățat să iubim poezia. Ne-a vorbit despre Shakespeare, deşi nu era în manual, şi ne-a luat cu el în drumeții prin pădure, ne-a învățat yoga şi a renunțat la multe weekenduri ca să ne ducă în excursii cu cortul.
- Un profesor de engleză comunist care ne-a povestit despre Războiul din Vietnam; ne-a vorbit despre mişcarea socialistă din Rusia şi ne-a pus să citim *Să ucizi o pasăre cântătoare* şi *Shane*.
- Un specialist în electronică ce stătea la prânz cu copiii care voiau să învețe să facă şi să repare radiouri.

Pe lângă profesori de sport veseli şi multe profesoare minunate, şcoala chiar ne lărgea orizontul, învățându-ne ce înseamnă să fii bărbat.

POVEȘTI DE SUFLET

UN LICEU CARE SE PREOCUPĂ DE BĂIEȚI

Personalul de la liceul de băieți Ashfield, în vestul orașului Sydney, a dorit să facă învățarea mai personală, crezând că o relație mai apropiată între profesor și elev va fi mai eficientă.

„Am încercat să vedem ce nu mergea bine. Băieții nu învățau așa cum trebuie și nu aveau parte de reușite așa cum ar fi fost firesc", i-a spus Ann King, directoarea liceului, lui Jane Figgs în *The Sydney Morning Herald*.

Așa că liceul Ashfield a reorganizat radical clasele a șaptea și a opta. „În loc să avem zece, treisprezece profesori, băieții au acum un grup de cinci profesori care nu numai că le predau, dar îi și învață să fie mai disciplinați și mai fericiți țin cu părinții."

Ședințele de studiu au fost mărite de la patruzeci de minute la optzeci, apoi la o sută de minute, după ce și-au dat seama că elevii aveau bucăți mici de învățat fără să aibă vreo legătură una cu alta.

„Ne-am dat seama că funcționează de minune", a spus doamna King. „După multe măsuri luate, am observat că băieții sunt mai activi și mai angajați în studiu. Adevărata valoare a echipelor de profesori și elevi care studiază împreună de-a lungul unei zile sau al unui an școlar vine din faptul că aceștia dezvoltă relații de colaborare mult mai solide."

Relațiile sunt cheia succesului în clasele a șaptea, a opta și a noua. „Elevii și profesorii trebuie să învețe să se asculte unii pe ceilalți, să aibă încredere unii în alții, să se placă. Trebuie să se provoace între ei, dar asta se poate întâmpla numai dacă se simt în largul lor și în siguranță în această relație", a spus doamna King.

POVEȘTI DE SUFLET

O ȘCOALĂ PRIMARĂ CARE SE OCUPĂ DE MINUNE DE BĂIEȚI

Școala din Darley, din vestul Victoriei, este o rază de lumină în comunitatea sătească. Mulți copii au parte de greutăți în viață, dar școala este receptivă la asta. Este, de asemenea, un loc luminos și frumos, cu picturi murale pe zidurile de la intrare și poza fiecărui copil pe pereții holului, cu tot cu premiile pe care le-a luat pentru diferite activități. Melanie Hughes, profesoară la clasa a șasea, mi-a povestit despre Camera cu șopârle, o inovație care mi-a întrecut așteptările. Școala și-a dat seama că o încăpere numai pentru băieți e exact ce le lipsește puștilor de unsprezece-doisprezece ani, vârstă la care fetele se împrietenesc trup și suflet, iar băieților nu le mai stă capul la carte și nu mai pot să țină pasul cu ele. A apărut astfel încăperea băieților de clasa a șasea, o inovație pe care o consider – mai ales spre finalul anului școlii primare – cât se poate de folositoare. Melanie și directoarea Anne Runnals și-au dat seama că băieții nu numai că au nevoie de o clasă doar a lor, ci și de niște ore care să le pună mintea la contribuție și să îi facă mai grijulii. O colecție de reptile era răspunsul. Fiecare copil a studiat și s-a calificat în funcția de îngrijitor de reptile și a primit o șopârlă, un șarpe sau un amfibian. Azi, alte școli vin să viziteze școala din Darley ca să admire șopârlele și să vadă cum le îngrijesc băieții, care astfel învață lucruri noi și motivante.

SFATURI PRACTICE

CUM SĂ VĂ DAȚI SEAMA DACĂ O ȘCOALĂ E POTRIVITĂ PENTRU BĂIEȚI

Să spunem că vreți să alegeți o școală pentru fiul dumneavoastră. De unde știți care e cea mai potrivită? În afară de lucrurile evidente – copii fericiți, politicoși și veseli în curtea școlii și personal fericit și politicos în clădire –, sunt câteva întrebări pe care trebuie să le puneți. S-ar putea să nu aveți nevoie de toate, dar alcătuiesc împreună un ghid bun. Și ca să puteți evalua o școală sunt vitale…

1. Școala știe ce face în legătură cu băieții și vă poate spune.

Școala ține evidența a ceea ce fac băieții, fiecare în parte și în colectiv, judecându-le performanțele după o serie de criterii, de la implicarea fiecăruia în activitățile școlare, eforturile academice, progresul și rezultatele, comportamentul și relațiile, sportul și viața socială, și asumarea unor roluri de conducere.

Întrebarea-cheie: Ce statistici publică școala despre progresul băieților?

2. Școala are politici și practici bazate pe o abordare pozitivă a masculinității.

Școala pune preț pe băieții și bărbații colectivului și se preocupă să-i pună în valoare cu ajutorul părinților, profesorilor, fetelor și băieților înșiși, onorându-le potențialul.

Întrebarea-cheie: Are școala o regulă declarată care stabilește ce calități apreciază, prețuiește și dorește să aibă băieții?

3. Metodele de predare și evaluare țin cont de abilitățile băieților.

Asta înseamnă că școala recunoaște și înțelege diferențele mentale, fizice și sociale dintre băieți și fete, și are o abordare pozitivă a procesului educațional în funcție de acestea – de exemplu, amânarea înscrierii în clasa I pentru băieți, metode de învățare și evaluare bazate pe exemple concrete și activități

fizice la toate clasele și materiile, preocupare pentru dezvoltarea inteligenței chinestezice, vizuale și muzicale, precum și a celei logice și lingvistice.

Întrebarea-cheie: Cum gestionează școala nevoile specifice de dezvoltare fizică și socială, și de învățare ale băieților în procesele de predare și de evaluare?

4. Are politici clare în ceea ce privește comportamentul băieților și metode de a-i ajuta să-și construiască o identitate pozitivă și relații bune cu ceilalți.

Asta înseamnă că disciplina și regulile pentru un comportament adecvat se bazează pe un set de valori agreat de toate părțile implicate, care au ca scop stabilirea de relații oneste, echitabile și de prietenie între toți elevii. Bărbații și femeile din corpul profesoral ar trebui să fie modele demne de urmat pentru aceste relații.

Întrebarea-cheie: Profesorii țipă la copii în această școală?

5. Are o structură organizatorică potrivită pentru băieți.

Asta înseamnă un orar flexibil care să permită:

- Clase unisex la anumite materii și vârste (șapte, opt ani și gimnaziul);
- Program de pregătire profesională;
- Orele mai lungi în prima parte a zilei;
- Profesorii să se schimbe cât mai puțin;
- Doi ani la rând să aibă același profesor.

Întrebarea-cheie: Cum se organizează programul pentru nevoile speciale ale băieților, astfel încât aceștia să aibă parte de stabilitate (în materie de profesori) și câteodată ore numai pentru ei?

6. Se asigură că băieții au mentori și modele de urmat.

Asta înseamnă că bărbații angajați și voluntarii care desfășoară activități în școală au un rol special în viața băieților. De asemenea, se pune întrebarea ce calități caută școala la bărbați (altele în afară de a fi bărbați).

Întrebarea-cheie: După ce criterii sunt aleși bărbații care sunt angajați în școală?

7. Este democratică.

Asta înseamnă că toți elevii, inclusiv băieții, trebuie să aibă un cuvânt de spus despre cum ar trebui să fie condusă școala – nu doar în ceea ce privește uniformele, ci în chestiuni cu adevărat importante, precum învățatul și ce are școala de oferit.

Întrebarea-cheie: Cum se implică băieții în luarea deciziilor?

8. Există mai multe căi de a recunoaște meritele elevilor.

Nu toți băieții sunt buni la matematică și fotbal. Trebuie să existe mai multe căi prin care tuturor băieților să le fie recunoscute meritele. Un mediu competitiv cu premii doar pentru câțiva dintre cei mai buni elevi nu e potrivit pentru băieți.

Întrebarea-cheie: Cum reușesc băieții timizi, supraponderali, cu înclinații artistice sau pur și simplu obișnuiți să ajungă să fie apreciați în această școală?

9. Implică tați și alți bărbați din comunitate.

În majoritatea școlilor, proporția între femeile voluntare și bărbații voluntari este de șase la unu. Este un mit faptul că tații ar fi prea ocupați, sau că nu le-ar păsa, sau că nu sunt pricepuți la activitățile școlare. Nu se vor implica însă fără ceva efort din partea școlii.

Întrebarea-cheie: Ce strategii abordează pentru a implica mai mulți tați și alți bărbați din comunitate?

10. Caută permanent noi modalități prin care să ajungă la rezultate din ce în ce mai bune cu băieții.

Profesorii și profesoarele pot învăța unii de la alții despre ceea ce funcționează și de ce. Pentru că noi aspecte ale educării băieților ies la lumină, ar trebui să existe cursuri de perfecționare continuă, cercetări și estimări despre educarea eficientă a acestora.

Întrebarea-cheie: Are angajați care se interesează permanent cu privire la ceea ce li se potrivește băieților din școală ca să se dezvolte?

Lista a fost concepută de Deborah Hartman și Richard Fletcher, Boys to Fine Men Program, Universitatea Newcastle, NSW. Vedeți *Notele autorului* pentru detalii.

Ce sunt „dificultățile de învățare"?

Aproape toată lumea are leziuni pe creier. Mici leziuni pot apărea la naştere, sau sunt cauzate de lovituri, sau sunt genetice, sau apar de la mercurul şi plumbul din mediul înconjurător, sau apar pentru că părinții fumează sau beau în timpul sarcinii. Băieții sunt mai predispuşi să facă leziuni pe creier, deşi nu se ştie prea bine de ce.

Leziunile minore nu sunt o problemă decât dacă copilul dumneavoastră are dificultăți la învățat. În trecut, multe probleme de învățare treceau neobservate pentru că ştiința de carte nu era aşa importantă. În ziua de azi, acestea pot fi un dezavantaj, dar, din fericire, se pot face multe pentru a ameliora situația.

Sunt patru tipuri mari de probleme de învățare şi au legătură cu modul în care este procesată informația. Pentru ca un copil să învețe, informația trebuie să facă patru lucruri: trebuie să ajungă la creierul lui prin nervii senzoriali, să se organizeze pentru a avea logică, să fie înmagazinată în memorie şi apoi să fie scoasă la suprafață, când va fi nevoie. Să vedem aceste etape.

1. INTRAREA Asta înseamnă să îl audă limpede pe profesor, să înțeleagă ce i se arată într-o carte sau să urmeze instrucțiuni. Câteodată un părinte se enervează dacă un copil pur şi simplu „nu pricepe" – şi totuşi e posibil să nu fie vina copilului. Uneori copiii literalmente nu aud sau nu văd ce auzim şi vedem noi. Ascultați-l pe acest băiat cum îşi descrie problemele senzoriale:

Uram magazinele mici pentru că ochii mei le făceau să pară şi mai mici decât erau. Un alt renghi pe care mi-l juca urechea era să schimbe volumul sunetelor din preajmă. Câteodată, când alți copii vorbeau, abia îi auzeam, iar alte dăți parcă vorbeau prea tare. Am crezut că surzesc. (Darren, 12 ani)

2. ORGANIZAREA Asta înseamnă că băiatul adaugă încă o informație (deci organizează) la cele pe care le are deja, face un rezumat al informațiilor, ca să nu vadă, de pildă, numărul 231 şi să îl stocheze ca 213.

3. MEMORIA Toată lumea ştie despre asta! Când copilul vrea să scoată informația, e tot acolo! Memoria poate fi pe termen scurt şi pe termen lung şi câteodată una din ele se defectează.

4. IEŞIREA Poate copilul să spună, să scrie sau să deseneze lucruri inteligibile? Informațiile sunt acolo – dar le poate exprima?

Desigur, este înțelept să cereți ajutorul specialiştilor dacă aveți impresia că copilul dumneavoastră are probleme. Multe dificultăți de învățare pot fi depăşite sau măcar diminuate. Cu cât acționați mai devreme, cu atât mai uşor va fi.

DIFICULTĂȚI DE ÎNȚELEGERE

Ergoterapia

Iată cum depăşeşte un băiat o problemă de comunicare, şi anume scrisul.

David, în vârstă de 8 ani, a avut probleme cu scrisul. Problemele de scriere nu sunt neobişnuite la băieți la vârsta asta, dar părinții lui s-au îngrijorat pentru că nu şi-a îmbunătățit situația timp de doi ani. Ştiau că David e un copil inteligent, dar s-au temut că profesorii o să-l creadă prost din cauza problemei cu scrisul.

Calea obişnuită de a-ți îmbunătăți scrisul este exersând – făcând cârlige şi bastonaşe mari, apoi mai mici, învățând literele şi apoi încet-încet scriind lucruri simple. Dar părinții lui David au vorbit cu cineva care le-a sugerat să încerce altceva – ergoterapia.

Kerry Anne Brown, ergoterapeut cu experiență în dificultăți de învățare la copii, a fost de acord să-l evalueze pe David. Kerry Anne a observat că David nu-şi coordona cum trebuie mişcările părții superioare a corpului, nu doar ale mâinilor. De fapt, îi venea greu să scrie pentru că avea o poziție defectuoasă şi nici nu-şi ținea mâinile ferm, hotărât.

David a început să facă exerciții (pentru echilibru, se învârtea şi sărea la trambulină) pentru a-şi întări muşchii spatelui şi a-şi coordona mai bine spatele, umerii şi brațele. Asta a însemnat un program de şase luni, jumătate de oră pe zi. Din fericire, aceste exerciții i-au folosit, iar părinții făceau exercițiile cu el. Câteodată, David se enerva din cauza exercițiilor mai grele, dar depăşirea frustrării face parte din învățare. Părinții îl răsfățau şi îi făceau toate mofturile ca să meargă mai departe. După şase luni programul a dat rezultate bune şi s-au oprit.

Trei ani mai târziu, David tot trebuie să se concentreze ca să scrie corect – să-şi relaxeze corpul şi să fie atent. Dar acum scrie bine pentru un băiat de vârsta lui. Deşi i-ar plăcea să scrie la calculator, îi place şi scrisul de mână şi a fost recent primul din şcoala sa.

Părinții fac lucrurile să meargă

Dificultățile de scriere cer două lucruri pentru a fi depăşite – timp şi resurse – şi pentru astea trebuie să vă luptați. Copiii ai căror părinți le pasă şi sunt dispuşi să petreacă timp cu ei vor ajunge mereu mai bine.

E nevoie de hotărâre – să căutați un specialist, să refuzați să fiți ignorați sau păcăliți şi să obligați şcoala să aducă ajutor specializat. Vorbiți cu alți părinți şi fiți insistenți până se găseşte ceva care să se potrivească copilului dumneavoastră.

Resursele includ programe sau echipamente speciale, profesori specializați şi ore speciale, precum şi activități pe care să le desfăşurați acasă. Dacă vă întâlniți cu alți părinți care au copii cu aceleaşi probleme ca ale voastre poate fi de mare ajutor – e minunat să obțineți informații şi să primiți sprijin din partea unor oameni care vă înțeleg.

Un mic semnal de avertizare: din când în când, puteți da de şcoli care nu vor să audă de copii cu deficiențe de învățare. Sunt mai interesate de copii buni, care să le mențină faima. Un copil cu probleme poate să fie convins să plece sau pur şi simplu nu va fi ajutat. Şcolile care se implică vor face mereu tot ce le stă în putință şi, oricum, nu vreți să vă dați copilul la o şcoală căreia nu-i pasă de copii.

CA O CONCLUZIE

Școlile pot fi bune pentru băieți dacă:

- Le dau voie să se înscrie în clasa I cu un an mai târziu decât fetele, atunci când abilitățile motorii sunt pregătite pentru creion și hârtie (fetele se dezvoltă mai repede).
- Au bărbați (tineri și mai în vârstă) care predau și implică și bărbați de nădejde din comunitate ca să dea sfaturi și să ajute.
- Școala trebuie să se axeze mai mult pe sport, activități fizice, lucruri concrete și provocări.
- Ținta trebuie să fie băieții cu probleme (de alfabetizare în special), care să aibă ore intensive de limbă, chiar din clasa I (și să aibă clase separate de pe la zece ani).
- Să clădească relații bune, personale, cu băieții, organizând clase cu mai puțini copii, și să nu schimbe des profesorii la liceu, pentru a le fi mentori.
- Țineți cont că problemele de comportament pot fi un semn că există diferențe de învățare, așa încât faceți investigații cât mai repede posibil.

CAPITOLUL 9

BĂIEȚII ȘI SPORTUL

Pentru majoritatea băieților, sportul este o parte importantă a vieții. Le poate face foarte mult bine, le dă un sentiment de apartenență, le dezvoltă caracterul, le ridică moralul şi e bun pentru sănătate. Dar poate să facă şi mult rău, se pot lovi, se ceartă, le insuflă valori greşite şi îi poate face să se simtă nişte rataţi.

De-a lungul istoriei, oamenii au făcut sport. Chiar şi în Evul Mediu, oamenii jucau fotbal.

Aproape în toate epocile au existat piste de alergare. Romanii aveau gladiatori, iar grecii, Jocurile Olimpice, şi nu numai că le practicau bărbaţii, dar le plăceau şi băieţilor – datorită energiei debordante şi a faptului că puteau excela la ceva ce nu necesită conversaţie şi nici ordine!

Sportul înseamnă respect – în cele mai multe ţări în ziua de azi. Nici o religie nu exaltă atâta pasiune, nu are atâţia adepţi şi nu provoacă atâta însufleţire. Aşa că pentru orice părinte de băiat, sportul e un lucru important şi solicitant.

Cricket de Crăciun

La Crăciun, ne adunăm toată familia, din toate colţurile lumii, în Tasmania. Noi, vârstnicii, ne uităm la cât de uşor decurge întâlnirea tinerilor, ca şi cum nu ar fi trecut un an de la Crăciunul trecut.

Mâncăm bucatele pregătite de bunicul şi bunica, apoi jucăm cricket în curtea din spate. Mă uit la asta de douăzeci de

ani, de când copiii abia puteau să țină o bâtă. Este mai mult un joc pentru copii, şi nimeni nu ține nici un scor.

Ce este de-a dreptul fantastic la acest joc anual este modul în care bărbații, liniștiți de altfel, par să se depăşească pe ei înşişi la cricket atunci când aruncă. Un băiețel încearcă să lovească, bărbatul îl laudă şi îl încurajează aplecându-se ca şi cum l-ar împinge spre succes. Băiatul de 8 ani se chinuie să arunce mingea şi desigur o aruncă cu brațul ridicat, departe; bărbații mai în vârstă strigă: „Bună aruncare“ şi „E şi mai bine!“ Li se dau ponturi. Cineva se grăbeşte să ajusteze poziția unui jucător. Unui puşti eliminat fiindcă n-a punctat îi este permis să stea ca să lovească şi el.

Însă nu e totul roz. Doi dintre copiii de 10 ani sunt obsedați de reguli. Se iscă o ceartă; un băiat strigă că s-a încălcat o regulă. Tatăl lui îl ia pe margine la o discuție. Ideea este „Să ținem cont şi de sentimentele celorlalți. E doar un joc“ – un lucru greu de digerat pentru un copil de 10 ani. Sportul construieşte caractere.

Jocul continuă. Mă gândesc la tradiția de a avea grijă de cei tineri, care ține de la începutul veacurilor. Sportul poate fi modalitatea potrivită pentru a arăta că-ți pasă de ceilalți, pentru a învăța şi de a aduce generațiile împreună.

Partea bună a sportului

Sportul poate fi o parte frumoasă a vieții. Dacă adulții înțeleg sportul, îl practică împreună cu copiii lor, îşi ghidează

copiii în direcția bună şi îşi aduc aminte ce rol are sportul, atunci totul va fi bine.

ÎI AJUTĂ PE BĂRBAȚI ȘI BĂIEȚI SĂ SE APROPIE

Sportul îi oferă unui băiat şansa de a fi aproape de tatăl său, şi la fel se întâmplă şi în cazul băieților şi bărbaților care nu au nimic în comun. Străinii pot discuta despre sport aşa cum pot tații şi fiii! Mulți bărbați vă vor spune: „Dacă eu şi tata nu am fi vorbit despre sport, atunci nu am fi avut ce discuta".

Sportul uneşte comunitatea. Copiii imigranți sunt întrebați imediat la şcoală cu ce echipă de fotbal țin! Şi băieții, şi bărbații refugiați adesea ajung să se distingă şi să se împrietenească grație priceperii la un anumit sport.

E UN LOC SIGUR PENTRU A VĂ ARĂTA AFECȚIUNEA

Un prieten de-al meu a fost convins cândva să se alăture unei echipe de cricket. N-a fost prea încântat. Ca să folosesc cuvintele lui, se aştepta să fie „plictisit de moarte de acest sport prostesc". Dar a fost uimit să descopere că nu e deloc aşa. Bărbații erau foarte amabili unii cu ceilalți. Se felicitau reciproc pentru munca depusă, îşi vindeau ponturi unii altora, se purtau cu căldură şi, prin intermediul tachinărilor constructive, tinerii se puteau afirma datorită energiei şi îndemânării, iar bărbații mai în vârstă, datorită experienței şi viziunii. Pe urmă, la întâlnirea de după joc discutau lucruri importante despre lume şi viață. Ceea ce l-a şocat pe prietenul meu a fost faptul că pe unii bărbați îi cunoştea în sânul familiei şi în lumea afacerilor *şi nu erau aşa în nici o altă parte*. Cumva organizarea şi obiceiurile echipei le permiteau acestora să fie mai încrezători, mai fericiți. Prietenului meu i-a plăcut mult experiența.

LECȚII DE VIAȚĂ

Deoarece sportul este principala activitate prin intermediul căreia bărbații şi băieții interacționează, este de asemenea calea prin care învață lucruri importante în viață.

De la o vârstă fragedă, când abia pot ține o bâtă sau o minge, micuții încep să învețe:

- să piardă (şi să nu plângă, sau să dea un pumn cuiva, sau să fugă dacă pierde)
- să câştige (să fie modest şi să nu se „umfle în pene“ şi să rănească pe altcineva)
- să facă parte dintr-o echipă (să coopereze, să-şi recunoască limitele şi să încurajeze eforturile altora)

POVEȘTI DE SUFLET

TIGRUL UNSPREZECE

Era 2002, și în Australia părerile despre refugiații din Orientul Mijlociu erau împărțite. Guvernul nostru închisese peste 4 000 de solicitanți care ceruseră azil politic – în special familii, mame și bebeluși – în lagăre de refugiați.

O femeie de la țară din Queensland, Camilla Cowlez, a hotărât să facă ceva pentru a înlătura prejudecățile care au făcut aceste acte de cruzime posibile. A format echipa de fotbal Tigrul Unsprezece din băieți afgani care fugiseră de talibani (care i-ar fi omorât sau i-ar fi obligat să devină soldați) și în final au fost eliberați după presiuni ale comunității. Echipa a

- să depună efort (să facă antrenamente chiar şi când sunt obosiți şi să dea din ei ce-i mai bun)
- să muncească pentru un țel (şi să facă sacrificii pentru a-l atinge)
- să vadă că tot exersând devin din ce în ce mai buni.

Părinții trebuie să facă tot ce le stă în puteri pentru ca băieții lor să facă sport. Beneficiile sunt evidente – sportul oferă distracție, mişcare şi aer curat, formează caractere, prietenii şi naşte în copii un sentiment al împlinirii şi apartenenței. Iar copiilor le place la nebunie!

mers prin țară, dormea pe jos, juca meciuri cu echipele școlilor locale și dădea interviuri în ziare. Am vorbit cu un băiat – nu mai auzise nimic de familia lui de doi ani și se temea să nu fi murit. Copiilor australieni le era adesea frică să se joace fotbal cu „teroriștii" – dacă aveau cuțite în șorturi? Dar mii de copii și comunitatea și-au schimbat părerea după ce i-au cunoscut pe acești băieți de 14 și 15 ani drăguți, timizi și curioși, care jucau împotriva lor și apoi râdeau și vorbeau cu ei. Sportul a devenit un mijloc de a le câștiga celorlalți încrederea.

Părțile negative

Reversul medaliei este acela că sportul te schimbă, şi nu întotdeauna în bine. Sunt riscuri, atât pentru minte, cât şi pentru corp, iar părinții trebuie să fie mai atenți decât generațiile anterioare. Haideți să vedem de ce.

CELEBRITĂȚI CU INFLUENȚĂ NEGATIVĂ ȘI LUMEA SPORTIVILOR

Sportul şi campionii sunt o obsesie pentru întreaga noastră societate. Imaginați-vă dacă cineva ne-ar fi zis să ne ocupăm în ultimele zece minute ale ştirilor de seară de tâmplărie sau de filatelie! Sportivii stabilesc tendințele în modă, cer salarii uriaşe şi sunt mândria noastră națională. Sportivii sunt recunoscuți, în timp ce mari muzicieni, artişti şi scriitori de ghiduri pentru părinți abia sunt observați.

Noi, ca părinți, vrem ca prin sport să-i facem pe copiii noştri oameni mai buni. Dar se poate foarte uşor aluneca pe panta cealaltă: mai ales într-un sport pentru băieți, copiii, uşor impresionabili, învață fel de fel de lucruri de la bărbați care nu s-au maturizat cu adevărat.

Unde veți vedea cel mai adesea demonstrații de violență, egoism, furie, primitivism, alcoolism, rasism sau homofobie? La orice sport pe teren! Un băiat poate învăța să fie curajos şi puternic jucând rugby sau fotbal, dar poate, de asemenea, învăța să bea, să consume droguri şi să se poarte urât cu femeile.

Responsabilii din sport – antrenorii, instructorii, părinții şi oficialitățile – sunt precum bătrânii tribului: trebuie să-şi aducă aminte că sportul e un joc şi că e pentru jucători; jucătorii nu sunt acolo pentru câştig (sau pentru sponsor). Dacă sportul nu îi face mai buni pe tinerii noştri şi nu îi pregăteşte pentru viață, mai bine ne-am duce la pescuit.

POVEȘTI DE SUFLET

ANTRENORUL DIN IAD!

Lui Marcus, 14 ani, îi plăcea rugby-ul. Deoarece la școala unde învăța nu era o echipă pentru vârsta lui, tatăl său l-a dus la un club local care avea o echipă sub 15 ani. Această echipă ajunsese în finală trei ani la rând, dar nu a reușit niciodată să câștige.

Ca să reușească, a fost adus un antrenor special – un fost fotbalist mare și agresiv – ca să-i antreneze mai departe. Tatăl lui Marcus, Jeff, a urmărit de pe margine cum vorbea antrenorul: „Când vă întâlniți pe teren cu adversarii, vreau să-i loviți puternic în față".

Unul dintre băieți nu era sigur că auzise bine: „Adică, ăăă, dacă ne lovesc, vreți să spuneți?" s-a bâlbâit el.

„Nu, idiotule [antrenorul vorbea așa tot timpul], îi pocniți înainte să vă pocnească ei. Ați înțeles?"

Jeff tremura de nervi. Trebuia să se gândească. Nu asta înțelegea el prin sport. În seara aceea a sunat un prieten care era antrenor de rugby. El i-a confirmat că loviturile sunt împotriva regulamentului și pot duce la suspendare – și pur și simplu nu e corect!

Jeff și-a dat seama că trebuie să vorbească cu antrenorul. L-a confruntat – nu fără teamă având în vedere că fostul sportiv era un bărbat solid. Antrenorul i-a râs în față: „Ha, pămpălăii ăia oricum n-o vor face! Voiam doar să le insuflu puțină forță amărâților!"

Deci ce fel de antrenor e acela care știe că n-o să-i asculte nimeni sfaturile, căruia îi e rușine c-a fost prins și care încalcă regulile jocului? Oricum ar fi, Jeff a hotărât că nu acela era locul potrivit unde fiul său să învețe regulile vieții. Tatăl și fiul au discutat, și Marcus a fost fericit să se retragă din echipă. Anul următor, a jucat la școala lui, într-o echipă antrenată de un om mai bun.

„Uitându-mă în urmă", mi-a spus Jeff mai târziu, „am știut tot timpul că nu se punea suflet – antrenorii îi puneau mereu la pământ pe băieți, coechipierii nu interacționau, nu erau lăudați, nu socializau, nu se distrau. Și, deși au ajuns în trei finale, mereu îi făceau să se simtă niște rataţi".

Marcus a fost mult mai fericit, și tatăl său, mai mulțumit că a descoperit problema și a găsit o alternativă mai bună.

CAPCANA TALENTULUI

Succesul poate fi o problemă mai mare decât eşecul. Puțini băieți din ziua de azi primesc suficientă atenție. Dacă un băiat promite în fotbal, baseball, cricket sau tenis, atunci adulții încep deodată să fie interesați de el. Tatăl lui sau antrenorul îl acoperă de laude. Numele şi poza îi apar în ziarul local, necunoscuți îl felicită pe stradă. Bărbații îşi iau o maşină pentru a-şi depăşi frustrările; băiatul capătă aprobarea după care tânjea.

Să fie campion îi creează în mod artificial unui băiat sentimentul că e important. Faptul că fetele îl vor adora şi adulții „se vor da pe lângă el" îl pregăteşte pentru un inevitabil impact cu realitatea.

Dar dacă băiatul se răneşte? Dacă îşi atinge limitele? Dacă ajunge să folosească droguri pentru a se ridica la nivelul aşteptărilor sau face prea multe antrenamente care-l epuizează? Laudele se vor epuiza şi ele, iar adulții îşi vor arăta dezamăgirea. Vorbele bune ale celor din comunitate se transformă în

reproşuri. Viața a mii de tineri s-a schimbat în felul acesta. Cu cât un copil este mai talentat, cu atât părinții trebuie să îl protejeze împotriva „abuzului sportiv“ şi să nu lase cursul normal al vieții adolescentine să fie întrerupt de problemele vieții adulte.

DAR RĂNILE?

Sportul este sănătos, nu-i aşa? Nu întotdeauna. Richard Fletcher, cercetător în domeniul sănătății, a descoperit că în ceea ce priveşte unele sporturi este mai bine să stai acasă şi să te uiți la televizor! Mulți sportivi renumiți au avut până la vârsta de 30 de ani răni înfiorătoare care i-au schilodit. E vorba de răni la cap şi nenumărate lovituri la articulații şi tendoane. Acestea duc adesea la artrită în partea a doua a vieții. E clar că pentru anumite sporturi copiii nu trebuie să rişte.

În Australia, peste 10 000 de copii ajung anual la spital în urma rănilor căpătate pe teren (ca să nu mai vorbim de cei care ajung în centre medicale, cabinete de psihoterapie şi aşa

mai departe). Cam 2 000 dintre aceste răni sunt serioase şi presupun tratament pe termen lung sau spitalizare. Sporturile care provoacă cele mai multe răni sunt rugby-ul, fotbalul, baschetul, cricketul şi voleiul, în această ordine.

Problemele care pot apărea la şcolarii care fac sport sunt entorsele, întinderile de muşchi, contuziile şi fracturile. Au fost şi câțiva băieți care au murit jucând rugby în ultimii ani, alții s-au ales cu răni la cap şi coloană. Şi accidentările apar din ce în ce mai des odată cu vârsta: în medie, între 12 şi 16 ani, cresc *de şapte ori*. (Testosteron în acțiune!)

Adevărata problemă este competitivitatea. Să fii foarte competitiv implică riscuri, agresivitate, depăşirea aberantă a limitelor fizice. *Adulții sunt de vină pentru asta*. Copiii vor să se distreze, nu sunt fanatici decât dacă îi facem noi să fie.

Asta nu înseamnă că nu trebuie să vă nu mai lăsați băieții să facă sport. Nevoia de a ne testa forțele, de a trăi cu moderație experiența competiției – de dragul jocului – şi de a ne petrece timpul în aer liber va fi mereu un câştig pentru sănătatea şi dezvoltarea băieților. Trebuie doar să alegem sportul cu grijă, să ne asigurăm că se face cum trebuie şi că nu le acaparează viața.

Cele mai periculoase sporturi	rugby
Cele mai periculoase sporturi de pe locul doi	fotbal australian, box, schi pe iarbă, hochei pe gheață, parașutism, skateboarding
Cele mai periculoase sporturi de pe locul trei	ciclismul, hochei
Cele mai periculoase sporturi de pe locul patru	Baschet, cricket, gimnastică, volei, fotbal, tenis de sală, fotbal american

SFATURI PRACTICE

MODELE DE URMAT

E în firea tinerilor să aibă modele și să le copieze. Dacă un bărbat este un bun baschetbalist, atunci băieții vor vrea nu numai să-i imite aruncările la coș, ci și atitudinea și viața. (Pe asta se bazează sponsorii și uriașa industrie care s-a născut în jurul sportului.)

Dacă școlile vor să îi determine pe tineri să nu fumeze, să practice sexul protejat sau să ducă gunoiul, cheamă un sportiv. Dacă o companie vrea să vândă mai multe produse de software (de exemplu), cheamă un jucător de cricket! Pare ciudat, dar asta arată cât de repede a ajuns sportul măsura masculinității.

Din fericire, pe măsură ce ne maturizăm ca societate, ne dăm seama că există mai multe modalități de a fi bărbați. Un băiat poate admira și găsi ceva de învățat de la un muzician, artist, meșteșugar, regizor, pescar sau dansator. (Celebrul film *Billy Elliot* subliniază excelent acest aspect.) Trebuie să încercăm să facem tot posibilul ca fiecare băiat să-și găsească propria-i cale – asta înseamnă să le oferim cât mai multe variante din care să aleagă. Poate că, într-o zi, vor fi mai mulți bărbați de nădejde în viața copiilor noștri, astfel încât aceștia vor avea de la cine să ia exemplu pentru a-și croi propria identitate. „Acest bărbat este ca mine și eu pot fi ca el" va fi valabil pentru orice băiat.

PE SCURT

- Sportul poate fi benefic pentru copii. Au parte de mișcare, distracție și de realizări. E ca un liant între tați și fii, băieți și bărbați, în general.
- Sportul e adesea o cale de a-și construi caracterul, învățând despre viață și dezvoltându-și masculinitatea.
- Din păcate, sportul se schimbă în rău. Anumite sporturi încurajează aspectele negative precum agresivitatea, egoismul, abuzul sexual și alcoolismul. Și „victoria cu orice preț" înlocuiește plăcerea de a face sport de dragul sportului.
- Când competiția și victoria devin atât de importante, este periculos să fii talentat, pentru că viața ți se poate da peste cap. Jocul prea competitiv poate duce la răni pe viață.
- Dacă se pune prea mult accent pe competiție, mulți copii care nu sunt foarte talentați vor fi excluși.
- Sportul trebuie să fie pentru oricine, sigur și distractiv. Băieții au nevoie de sport. Accentul pus pe latura comercială și un antrenor care insuflă valori greșite pot altera substanța sportului.

CAPITOLUL 10

ROLUL COMUNITĂȚII

E posibil ca, la un moment dat, aspirațiile unui băiat să depăşească posibilitățile familiei. Pe la şaptesprezece ani, tânărul doreşte să facă un salt în viitor, însă trebuie să existe un loc unde să aterizeze şi braţe puternice să-l prindă. Avem, aşadar, nevoie de sprijinul comunității pentru a-i ajuta pe băieți să facă un pas important spre maturitate.

Dacă noi, părinții, avem „comunitatea“ în jurul nostru, atunci ştim că şi alți adulți le pot da adolescenților noştri sentimentul apartenenței. Fără comunitate – adulți cărora le pasă de copiii altora –, adolescența poate fi o etapă ratată în viața tânărului.

Trecerea către maturitate se face cu mult efort. Dar cum anume? Care sunt metodele şi care sunt paşii? Care sunt elementele-cheie? Unele sunt de natură practică: o ureche care să te asculte, dobândirea unor abilități, lărgirea orizonturilor, alte moduri de a gândi şi de a acționa, de a te proteja de rău. Unele sunt de natură „magică“ şi spirituală.

POVEȘTI DE SUFLET

A PIERDE, A CÂȘTIGA

Meciul anual de rugby dintre două mari școli catolice particulare din Sydney, St Joseph's College și Riverview, a luat mereu proporții uriașe în mintea celor care l-au urmărit.

Recordul școlii St Joseph's este fantastic. Erai convins că nu vor putea fi înfrânți niciodată!

În 1996, totuși, ceva s-a schimbat. Riverview știa că are o echipă bună, capabilă să realizeze imposibilul. Așa că în acea zi, sub un cer albastru, se scria o parte din istorie. Pe măsură ce jocul progresa, a devenit clar pentru cei 15 000 de părinți și absolvenți ai școlilor care veniseră la meci că imposibilul avea să se întâmple – St Joseph's era pe punctul de a pierde. În ciuda încercărilor curajoase ale băieților de la școala St Joseph's, în repriza a doua, de a urca pe tabela de marcaj, Riverview deținea conducerea. Curând, fluierul a anunțat sfârșitul lungii supremații a școlii St Joseph.

Meciul se terminase – câștigătorii săreau și strigau de fericire. Apoi ceva măreț și special s-a întâmplat. Echipa învinsă a format un cerc pe teren ținându-se de mâini, ca pentru o rugăciune – nu atât în încercarea de a se împăca cu înfrângerea, ci mai degrabă de a împărtăși efortul depus, emoția momentului. Apoi a început adevărata magie. Ca un răspuns din partea sta-

Pentru a ilustra, şi pentru a avea un final potrivit pentru această carte, am ales trei poveşti despre cum o comunitate poate transforma băieții în bărbați. Fiecare poveste e diferită – un meci de fotbal, o școală din partea nevoiașă a orașului şi un sejur pe o insulă. Sper să vă placă.

dionului, bărbații care absolviseră acea școală și tații băieților s-au îndreptat spre cerc și l-au înconjurat cu brațele. Câteva sute de bărbați au făcut în liniște un cerc al masculinității.

Oamenii care se pregăteau să plece din tribune au rămas pe loc privindu-i. Înfrângerea sau victoria nu mai avea acum nici o însemnătate. Important era doar efortul comun al tinerilor de a se dedica unui lucru măreț, amintind de eforturile comune ale strămoșilor pe când vânau elefanți, apărau cetatea și de multe alte mii de înfăptuiri pentru care bărbații au pus de-a lungul vremurilor umăr lângă umăr. Era celebrată astfel gloria tinereții.

Nici unul dintre cei care au fost în acel cerc nu va uita momentul. Fiecare a devenit un pic mai bărbat datorită acelei zile.

POVEȘTI DE SUFLET

BĂRBAȚI LA LUCRU

O mare companie din Noua Zeelandă a vrut să facă ceva pentru comunitate – nu era vorba de generozitate, ci de o afacere bună. Lucrul cel mai normal ar fi fost să sponsorizeze un centru de tineret sau să amenajeze un parc. Au fost însă convinși de niște oameni inspirați să „adopte o școală locală" din cartierul mai sărac unde își aveau sediul și să contribuie nu cu dolari, ci cu timp.

Fiecărui angajat i s-a oferit șansa de a merge la școală și de a ajuta un elev care avea nevoie la matematică, citire sau abilități motorii. Puteau face acest lucru două ore pe săptămână în timpul serviciului. Școala coordona programul, iar compania aducea femei și bărbați să ajute.

Astfel că unii copii cu probleme primeau două vizite pe săptămână în timpul școlii. Efectul programului a fost atât de însemnat, încât în doi ani rezultatele la testele naționale s-au îmbunătățit vizibil. Și ăsta a fost doar un aspect – gândiți-vă la încrederea în sine dobândită de copiii orientați astfel către o viață mai bună și la rezultatele pe termen lung.

Ce s-ar întâmpla dacă, în loc să ne investim energiile pozitive în instituții, corporații etc., le-am folosi pentru a ne consolida relații interumane, dacă, în loc să semnăm cecuri, am încerca în mod direct să le facem viața copiilor un pic mai bună? E greu de spus unde s-ar opri o astfel de implicare. Să ajutați copii cu probleme vă schimbă perspectiva și ambele părți au de câștigat. Oare i s-ar potrivi firmei la care lucrați dumneavoastră? Acest lucru chiar poate schimba lumea.

POVEȘTI DE SUFLET

INIȚIEREA

Este toamnă, pe o insulă de pe lângă frumoasa coastă a Australiei. Cu trei zile în urmă, doisprezece bărbați cu rucsacuri cu haine și nouă tineri cu vârste între paisprezece și nouăsprezece ani au luat feribotul până la insulă. Sunt gânditori și liniștiți precum apa limpede din jurul insulei.

Șapte dintre băieți sunt copiii bărbaților, doi băieți nu au tată. Câțiva bărbați sunt necăsătoriți, un cuplu este divorțat, unul este tată singur.

Acum trei zile s-au dus la o cabană pe insulă, au pregătit prânzul, au explorat zona, s-au jucat pe plaja sălbatică, bătută de vânturi și au înotat. Noaptea, și-au luat hainele groase și au pornit pe întuneric spre un loc unde fusese făcut focul dinainte și s-au așezat în jurul lui – băieții, emoționați și puși pe glume, se întrebau ce are să se întâmple.

În jurul focului, fiecare dintre cei doisprezece bărbați s-a ridicat și a povestit despre viața lui. Unii au făcut-o cu umor, alții cu ezitări și emoții. Pe urmă, fiecare tată s-a ridicat din nou și a vorbit despre calitățile fiului lui, a povestit episoade din copilăria băiatului și a spus cât de mult îl iubește. Băieții fără tată au primit aceleași laude din partea unuia dintre bărbații care erau acolo să-i reprezinte, la care s-au adăugat mesaje trimise de la un bunic și de la un tată aflat în închisoare.

Tații își lăudau pe față fiii! Experiența a fost atât de specială, încât mulți bărbați și băieți aveau ochii în lacrimi în lumina flăcărilor. Cumva aceste lacrimi erau liniștitoare și drăgălașe – opusul durerii și rușinii.

După ce bărbații au terminat, fiecare băiat a vorbit (cu eloc-venţă surprinzătoare) despre viața, valorile și speranțele lui.

Câțiva bărbați au citit poezii. Cineva a spus o poveste specială, cu elementele ritualice aborigene și anglo-celtice.

Au cântat și au luat cina, iar spre dimineață s-au dus înapoi, la culcare.

În weekend, s-au împărțit în grupuri mici și au discutat despre planurile de viață ale băieților și dorințele pentru noul an. Aceste dorințe au fost anunțate la ultima întâlnire a întregului grup. Un băiat dorea să se întoarcă la școală și să-și dea examenele, altul voia să se angajeze, altul să nu mai fie dependent de droguri, alții să îndrepte relele pe care le-au făcut, altul să își găsească o prietenă și altul „să se împace cu mama".

Adulții i-au încurajat pe fiecare în parte: unul a oferit un loc de învățat, altul o întâlnire la o cafea o dată pe lună ca să stea de vorbă. Un bărbat a promis că va duce un băiat la Adelaide pentru a-i cere iertare bunicii de la care furase bani și nu i-i mai dăduse niciodată înapoi. Grupul a convenit să se întâlnească peste un an pentru a-și dovedi astfel grija pentru tineri.

Stelele sclipeau pe cer, deasupra lor, în vreme ce barca i-a adus la țărm ca să pornească fiecare pe drumul său.

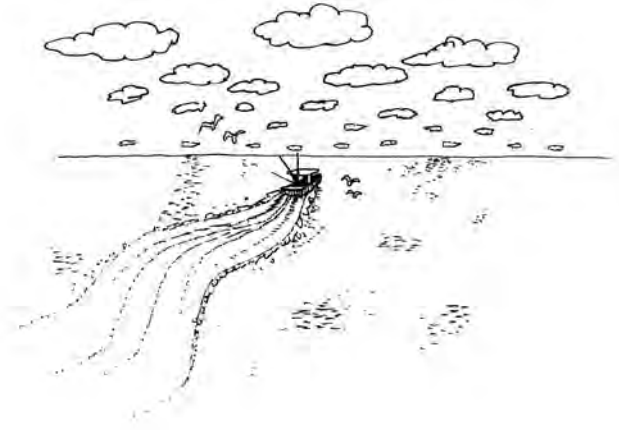

Ritualuri de trecere

Două programe excelente sunt acum folosite în toată Australia pentru a-i ajuta pe băieți să se maturizeze. „Drumul spre maturitate“ este numele unei tabere care le oferă taților experiența necesară pentru a-şi ajuta băieții să devină bărbați buni. www.pathwaysfoundation.com.au.

„Călătoria“ este un program nou în şcoli, destinat băieților de treisprezece, paisprezece ani, care îi ajută să se gândească la maturitate, să devină mai atenți şi mai responsabili, să-şi controleze furia şi multe altele, într-un mod de-a dreptul memorabil. „Călătoria“ a fost gândită în şcolile luterane şi le este prezentată profesorilor interesați pe pagina de web www.theritejourney.com.

ADHD la băieți

ADHD este numele unui sindrom sau al unor probleme de comportament care afectează teribil viețile băieților, dar şi ale unor fete. Aceste probleme includ de obicei lipsa concentrării, pierderi de memorie, controlul slab al reacțiilor şi hiperactivitate – nu pot sta locului. Nu e greu de identificat.

Aproximativ cinci la sută din băieții din SUA şi un procent ceva mai mic în alte țări sunt diagnosticați cu acest sindrom şi sunt tratați cu amfetamină. Faptul că o asemenea maladie apare fără nici o explicație şi fără nici o cauză cunoscută de ordin fizic şi unul din zece tineri este tratat cu medicamente puternice a şocat şi a pus pe gânduri mulți comentatori şi specialişti. Oare felul nostru de a fi, mereu pe fugă de când ne naştem şi până murim, îi împiedică pe copii să fie calmi şi concentrați? E din vina şcolilor, care le cer copiilor să stea cuminți în bancă? E din cauza televizorului, care împiedică dezvoltarea atenției? E vorba de stresul de acasă, de părinții care nu se ocupă de nevoile copiilor de mici? E vorba de

lăcomia companiilor de medicamente, care vor să-i facă dependenți pe toți de pastilele lor? E vorba de altceva din creier? E genetic? Răspunsul e probabil o combinație între toate acestea. Şi toate acestea ne sunt de ajutor.

Psihiatrul canadian Gabor Mate e probabil unul dintre cei mai informați practicieni şi autori în acest domeniu. Gabor s-a născut în timpul Holocaustului într-un lagăr nazist şi are ADHD. La fel şi cei trei copii ai săi. Ia medicamente, în doze mici şi numai la nevoie. (Prietenii lui Gabor mi-au spus că se comportă foarte diferit când ia, respectiv când nu ia medicamente.) Dar, probabil, pentru cei mai mulți părinți care au copii cu ADHD, este un om eficient, valoros, hotărât, grijuliu, cunoscut de cei mai mulți canadieni prin intermediul rubricii din ziar şi al muncii sale de pionierat cu dependenții de droguri din East Side Vancouver.

În cartea sa *Scattered*, Gabor vorbeşte din proprie experiență despre ce înseamnă să ai ADHD. Nu dă sfaturi directe despre cum puteți ajuta, deşi puteți afla multe citindu-l. Cel mai important mesaj este cel legat de convingerea sa – întemeiată pe numeroase cercetări – că ADHD este rezultatul stresului şi că numai anumiți indivizi îl dobândesc. El crede că:

- ceea ce numim noi ADHD (şi multe alte „afecțiuni" similare) e un lucru normal şi are părțile lui bune şi rele. Apare într-o lume modernă în care suntem stresați şi totuşi trebuie să rămânem calmi şi să ne pliem pe nevoile societății. E greu să ai ADHD pentru că necesită multă dragoste, înțelegere şi ajutor din partea celorlalți.
- ADHD se moşteneşte într-o oarecare măsură, dar asta presupune existența factorilor de stres sau a problemelor de ataşament încă din timpul sarcinii. Unii bebeluşi au nevoi mari şi trebuie să încercăm să-i înțelegem şi să-i îngrijim.
- partea creierului responsabilă cu starea de calm, cu concentrarea şi care ne face să ne simțim în siguranță şi iu-

biți se dezvoltă de fapt după primele șase luni de viață. Scoarța cerebrală este în unele zone mai subțire la oamenii cu ADHD. Dacă le ajutăm pe mame să fie calme și suntem alături de ele de la șase luni până la un an putem preveni apariția ADHD la persoanele mai vulnerabile.
- tratamentul pentru ADHD este medicamentos, dar la final depinde de noi să ne controlăm, să învățăm să ne concentrăm și să ne calmăm.
- bunăvoința cu care suntem tratați acasă și la școală este crucială în ținerea sub control a acestui sindrom și a altora, precum Asperger, tulburările de alimentație, și a dependenței de droguri și alcool.

Aș adăuga că ADHD e o problemă reală, dar câteodată medicii pun acest diagnostic cu prea multă ușurință; e important să vedem toate cauzele posibile din spatele comportamentului unui copil – ce anume îl stresează acasă, la școală sau în alte locuri. Toate aceste posibilități trebuie investigate înainte să se pună diagnosticul, pentru că abuzurile, certurile în familie, traumele, durerea și multe altele îl pot face pe un copil să se manifeste astfel.

Amfetamina nu este nici pe departe medicamentul ideal. Devine mai puțin eficientă cu timpul, are efecte secundare mentale și cardiace, iar după unele cercetări ar avea legătură cu anomaliile cromozomiale. Partea bună e însă că are efect. Poate crea o portiță prin care copilul să fie ajutat și învățat să-și controleze tulburările, iar familia să învețe metode prin care să ajute. Dar niciodată să nu vă bazați exclusiv pe medicamente ca să vă ajutați copilul și încercați ca într-o zi să-i dați mai puține sau deloc.

Pe lângă cartea lui Gabor Mate, am mai menționat și alte cărți în *Notele autorului* de la final. De asemenea, multe biblioteci au o colecție de ghiduri pentru părinți despre ADHD pe care vi le recomand.

SFATURI PRACTICE

BĂIEȚII ȘI CONSUMUL EXCESIV DE ALCOOL

Consumul excesiv de alcool este o problemă, nu pentru toți tinerii, dar măcar pentru o parte – poate pentru unu din cinci băieți dintr-un grup de prieteni care cred că e normal să bei și să te îmbeți. Iar pentru acești tineri, lipsiți de supravegherea unui adult, exploatați de producătorii și distribuitorii de alcool, pericolul este uriaș.

Site-ul premiat pentru tineri reachout.com îi avertizează pe consumatorii adolescenți că alcoolul băut în exces poate „dăuna sănătății. Vă puteți răni și vă puneți viața voastră și pe a celor-lalți în primejdie". Când copiii ajung să fie bătuți, au parte de experiențe sexuale urâte sau mor în accidente de mașină este mai mereu din vina alcoolului.

Sunt o mulțime de lucruri pe care le puteți face pentru a reduce riscul ca alcoolul să pună în primejdie viața fiului sau a fiicei dumneavoastră. Și din fericire fac parte dintr-o bună educație.

1. Odată se credea că, dacă li se permite adolescenților să bea acasă, mai târziu nu vor face excese. Noi cercetări arată opusul. Acum se recomandă ca alcoolul să nu se servească copiilor sub 18 ani, vârstă la care îl pot cumpăra. Asta îl face special, apare ca o responsabilitate a maturității și transmite un mesaj despre faptul că e un privilegiu.
2. Adesea consumul în exces în rândul copiilor este aprobat tacit, și astfel încurajat, de adulții care încearcă să fie *cool*. Unii părinți aduc băutură la petreceri – e o idee proastă și o dovadă că adulții nu-și fac cum trebuie datoria de părinte.
3. Dacă aveți copii adolescenți e un motiv bun ca să beți mai puțin. Dacă vi se pare normal să beți mai mult de

două pahare pe zi și dacă în casă la dumneavoastră se bea mult, e posibil ca și copiii să aibă probleme cu alcoolul.

4. Faptul că unii tineri sub 18 ani fac parte din grupuri mari de prieteni e un semn că adulții și comunitatea nu se implică destul în viața lor. Chiar și cei de 18 ani pot deveni victimele alcoolului din pricina plictiselii și a lipsei oportunităților de a avea o relație cu sexul opus sau cu adulți gata să aibă grijă de ei. Copiii cu hobby-uri și pasiuni, care au o viață socială activă prin muzică, sport, activități în aer liber, arte marțiale, întâlniri în grup, teatru, dans și așa mai departe nu caută să bea ca să se recreeze.
5. Băieții, în special, dar și multe fete, se simt presați să-și înceapă viața sexuală sau măcar să fie într-o relație când nu sunt îndeajuns de mari și nici pregătiți emoțional. Sunt

nerăbdători mai ales când sunt în grupuri mari în locuri zgomotoase sau pe străzi. (Cluburile și puburile nu au locuri unde să stai ca să discuți – se bea stând în picioare.) Băieții beau ca să prindă curaj să vorbească cu fetele și viceversa. Dar, pe măsură ce se vor relaxa, își vor pierde abilitatea de a comunica, așa că ăsta nu e un mod tocmai bun de a începe o relație. Copiii pot ajunge să facă sex (probabil stângaci) pentru că sunt prea nerăbdători sau prea beți ca să stea de vorbă.

În final, ca parte dintr-o generație de părinți care a trăit într-o perioadă cu valori în schimbare și confuzie în ceea ce privește alcoolul, drogurile și sexul, e posibil să fim noi înșine bulversați în legătură cu ce e bine și ce e rău. Copiii noștri au nevoie ca noi să avem valori bine stabilite – să le spunem să nu se ducă în oraș doar ca să aibă unde se duce, să vrem să știm unde sunt și ce fac. Să stabilim niște limite. Cu alte cuvinte, să ne pese.

POVEȘTI DE SUFLET

CUM MI-A SCHIMBAT VIAȚA FAPTUL CĂ AM UN FIU…

de Sarah MacDonald

Sarah MacDonald este o scriitoare, jurnalistă și prezentatoare de radio din Australia, care vreme îndelungată nu i-a înțeles pe bărbați. Fiul ei a schimbat totul. Iubindu-l, s-a vindecat și ea. O poveste frumoasă pentru finalul cărții.

Îmi plac artele marțiale cum îmi place să merg la dentist. Dar săptămâna asta, în timp ce mă uitam la fiul meu cum își punea o centură albă în jurul taliei sale micuțe, în rând cu colegii lui, și învățând anumite mișcări, inima mi s-a umplut de bucurie. Fiul meu mi-a schimbat perspectiva asupra lumii. De la înțelegerea artelor marțiale până la îmbunătățirea unei relații tensionate cu fratele meu și probabil până la felul în care îi vedeam pe bărbați.

Am doi frați, dar cel apropiat de vârsta mea mi-a fost „dușman". Ne-am jucat frumos o vreme, dar când am mai crescut am început să ne certăm – violent, gălăgios și fără milă. Mă enervau exuberanța lui, energia fără limite și faptul că mă bătea, sau cel puțin așa mi se părea mie. Am plecat la un liceu numai de fete și băieții au devenit un mister până când au ajuns o obsesie. De atunci și până acum, am învățat multe despre ce înseamnă să fii bărbat de la prieteni și de la soțul meu, dar văzându-mi fiul cum crește am dobândit o înțelegere emoțională, viscerală asupra lucrurilor.

Fiul meu seamănă mult cu fratele cu care mă băteam. Chiar vorbește, merge și se comportă într-un fel care mă duce cu gândul la vremea când aveam 9 ani. Mă văd în locul surorii lui în timp ce ea îi trântește ușa în nas. Îl simt cum suferă

când îl respinge, că îmi vine să dau timpul înapoi să-i cer scuze fratelui meu. Acum înțeleg ce se întâmplă de partea cealaltă a ușii: dulceața și vulnerabilitatea băiatului care se luptă.

În timp ce fiica mea trăiește într-o lume a ei, fiul meu este cu picioarele pe pământ. Îl văd cum tânjește, cu tot corpul încordat, după senzații, sentimente și contact fizic, ca să nu mai spun de jocuri, îmbrățișări și lovituri aplicate prietenilor și familiei. Deși eram furioasă pe fratele meu pentru că lua orice băț vedea și îmi strica toate jucăriile, îl văd pe fiul meu ca pe o entitate fizică ce caută să înțeleagă lumea cu corpul. Simt durerea fiicei mele, dar, de obicei, îi răspunde cu aceeași monedă. Probabil că am omis să vă povestesc despre propriile-mi ieșiri violente pe vremea când eram copil.

Nevoia fiului meu pentru senzații fizice îl trezește nopțile. Încă mai vine în dormitorul nostru și mă trezesc atingerea obrazului său moale și cald și respirația la câțiva centimetri de fața mea.

Datorită comunicării lui non-verbale am început să văd băieții și altfel. Deși câteodată e foarte vorbăreț, fiul meu nu simte nevoia să vorbească despre orice. De fapt, când e foarte emoționat, partea din creierul său responsabilă cu comunicarea se închide. Prima lui propoziție la trei ani a fost: „Mamă, nu mai vorbi!" Câteodată, mai puțin înseamnă mai mult.

În timp ce fiica mea mă păcălește destul de ușor, fiul meu este „transparent" când e obraznic. Corpul îl trădează; își strâmbă gura, ochii cu gene lungi privesc într-o parte și strânge din umeri. Când îl întreb: „Ce-ai făcut?", răspunde: „Nimic, dar nu te uita sub pat". Apoi când găsesc jucăria sau jurnalul surorii lui, este uimit că nu a reușit să mă păcălească.

E, de asemenea, un pasionat adevărat. Fiul meu iubește muzica. Ca toți prietenii lui, de altfel. Dansează extaziați; au un ritm primitiv, puternic, frumos, în care pun suflet. Mă rog să nu vină ziua când va conștientiza și va recurge la mișcările lente și tărăgănate ale oricărui băiat australian. Fetele cântă la pe-

riile de păr în chip de microfon și fac fel de fel de mișcări haotice, ca la dans modern, dar pentru băieți muzica este liantul dintre ei și între ei și corpurile lor. I se dedică în totalitate fără să gândească și cu toată forța. Se întâlnesc în ritmurile ei așa cum li se întâlnesc corpurile în spațiu.

Admir prietenile fiului meu, legate pe ringul de dans sau la cursurile de arte marțiale, în toată splendoarea lor. Am ajuns să înțeleg nevoia viscerală a băieților de face parte dintr-un întreg. M-a enervat mereu cuvântul „gașcă", dar acum înțeleg dorința fiului meu de a-și face prieteni; frații lui din grup se simt încrezători și în siguranță în gașca lor și țin mult unii la alții.

L-am auzit odată pe un consilier spunând că umorul este cea mai bună cale de a lega o relație cu un băiat. Are dreptate. Fiul meu poate că nu simte nevoia să vorbească, dar are nevoie permanentă să râdă. Are un simț fabulos al ridicolului și nu încearcă mereu să-l descifreze. Înțeleg nevoia bărbaților pentru umor și îl apreciez la fel de mult ca pe lacrimile de durere. Poate că această generație de tineri, căreia nu i s-a spus „nu mai plângeți, băieții nu plâng", va continua să-și arate vulnerabilitatea.

În timp ce ascultam râsul fiului meu și îl priveam cum încearcă să evite rigorile școlii și complicațiile vieții, tânjeam după spiritul lui vulnerabil. Văd acum, în sfârșit, firea blândă a fratelui meu, inima rănită și bunătatea. Și uneori, mi se pare mai ușor să văd băiatul din fiecare bărbat. Ca bonus, fratele meu are acum o fetiță. E frumos să-l văd cum începe o călătorie a înțelegerii de pe partea cealaltă a baricadei.

Notele autorului

Pagina 7: „Băieții… sunt de trei ori mai predispuși…“ – Fletcher, Richard, *Australian Men and Boys: a picture of health?*, Department of Health Studies, University of Newcastle, 1995.

Pagina 7: „Studii recente au demonstrat că băieții s-au schimbat…“ – Dan von Drehle, „Good News on American Boys“, „The Boys Are All Right“, *Time*, 6 august 2007; *America's Children, Key National Indicators of Well-Being*, 2007, www.childstats.gov/americaschildren/

Pagina 10: „Mai multe fete termină şcoala, mai multe fete merg la facultate…“ – Collins, C., Kenway, J. and McLeod, J. Comm, *Factori care influențează performanțele educaționale ale bărbaților și femeilor la școală și după terminarea ei*, Department of Education, Training and Youth, 2000; Lamb, S., Walstab, A., Teese, R., Vickers, M., Rumberger, R., *Frecventarea cursurilor le îmbunătățește memoria studenților din Australia*, Raport pentru Queensland Dept of Education and the Arts, 2004.

Pagina 10: Băieți care nu se comportă frumos – Mai multe cercetări de lungă durată au descoperit că este destul de uşor să prezici comportamentul criminal, dependența de droguri şi tendința de a conduce sub influența alcoolului dacă evaluezi un băiat de şase ani. „Comportamentul băieților de şase ani ne poate spune dacă la adolescență vor fi tentați de droguri sau alcool.“ Louise Musse şi Richard Tremblay au analizat comportamentul a peste 1000 de băieți cu vârste între şase şi şaisprezece ani. S-a constatat că băieții hiperactivi şi imprudenți la şase ani sunt cei pentru care probabilitatea de a ajunge să consume droguri şi alcool în adolescență este mai mare. Pe baza acestor factori au fost depistați cu succes 75 la sută dintre băieții care mai târziu au devenit dependenți de droguri şi alcool. A fost recomandat să se ia măsuri de prevedere cât mai devreme posibil. Din *New Scientist*, 15 februarie 1997.

Pagina 10: „…băieții nu mai citesc cărți“ – West, Peter, *Giving Boys a Ray of Hope*; *Masculinity and Education* – discuție despre egalitatea între sexe, Australia, februarie 1995.

Pagina 10: „Pretind că nu le pasă de nimic…“ – Hudson, M. şi Carr, L., „Ending Alienation“,*The Gen*, iunie 1966. Cei doi cercetători au ajuns la concluzia că „În mod surprinzător, tocmai băieții care fac mereu probleme şi cărora pare că nu le pasă sunt cei care îşi doresc cel mai mult să reuşească… [profesorii] au fost uimiți să vadă că acei elevi chiar voiau să se descurce la şcoală şi credeau că şcoala e importantă. Personalul unui liceu a constatat că elevii dați afară de la ore sunt toți băieți şi nu ştiu să scrie şi să citească corect. După cum am aflat, copiii vor să învețe bine şi să aibă succese la şcoală – chiar şi cei care lasă impresia că nu le pasă. Şi acest mesaj a fost transmis în repetate rânduri [în concluzii]“.

Pagina 10: „Riscul de deces înainte de 21 de ani este de trei ori mai mare …“ – Fletcher, Richard, *Australian Men and Boys: a picture of health?* Department of Health Studies, University of Newcastle, 1995.

Pagina 19: „…e sursa lor de lapte…“ – Laptele matern conține nutrienți care stimulează dezvoltarea creierului bebeluşilor. Aceşti nutrienți nu se găsesc în alt tip de lapte.

Pagina 19: „Studiile arată că [tații] sunt mai brutali când se joacă…“ – Philips, Angela, *The Trouble with Boys*, Pandora, Londra, 1993.

Pagina 20: „…simțul tactil.“ – Simțul tactil al femeilor este cu mult mai dezvoltat decât cel al bărbaților. Diferența este atât de mare, încât, din acest punct de vedere, nu există nici măcar o asemănare între cele două sexe – femeia cu simțul tactil cel mai puțin dezvoltat simte cu mult mai mult decât bărbatul cu cea mai dezvoltată sensibilitate tactilă.

Pagina 20: „… Băieții cresc mai repede şi mai puternici…“ – La naştere, băieții sunt mai lungi, mai grei, şi mai puternici (aşezați pe burtă, băieții îşi ridică mai sus capul; vedeți, de asemenea, reflexul de prehensiune). Totuşi, fetițele sunt mai mature la naştere: oasele lor sunt mai grele şi mielina (teaca ce învelește fibrele nervoase) se dezvoltă mai repede în primii doi ani. Fetele ajung la pubertate mai devreme. În adolescență un băiat va avea grăsime în corp în proporție de 12 la sută, fetele cam 29 la sută. Muşchii lui vor fi mai denşi şi oasele mult mai mari, pentru a putea susține greutatea şi forța. El va fi cu 33 la sută mai puternic.

Pagina 20: „…sunt mai nefericiți când se despart…“ – Violato, C. şi Russell, C., „Effects of Nonmaternal Care on Childcare Development“ în Cook, Peter, *Early Childcare – Infants and Nations at Risk*, News Weekly Books, Melbourne, 1997.

Pagina 20: „…ocupă mai mult spațiu.“ – Philips, Angela, *The Trouble with Boys*, Pandora, Londra, 1993.

Pagina 20: „…fetele îl observă şi se împrietenesc cu el…“ – Miedzian, Miriam, *Boys Will be Boys: Breaking the link between masculinity and violence*, Virago, Londra, 1992.

Pagina 20: „Studiile arată că părinții îmbrățișează…“ – Lytton, H. And Romney, D.M. (1991) „Parents differential socialization of boys and girls: a meta analysis“ – *Psychological Bulletin*, pp. 109, 196–267.

Pagina 21: „…devine un creier trist.“ – Psihologul Geraldine Dawson de la Universitatea din Washington a descoperit că bebeluşii mamelor depresive au activitate cerebrală scăzută. Dacă mamele trec peste depresie şi îşi cresc copiii cu grijă şi energie, bebeluşii îşi revin. De asemenea, dacă mama îşi revine înainte ca bebeluşul să împlinească un an, atunci acesta îşi revine complet. Dacă nici unul dintre aceste lucruri nu se întâmplă, bebeluşul capătă un „creier trist“ pentru totdeauna. Din Nash, J.M., „Fertile Minds“, *Time*, 3 februarie 1997.

Pagina 22: „Cercetătorii au filmat o zi întreagă mamele şi bebeluşii…“ – Greenspan, S. şi Rolfe, S, în Manne, A., *Motherhood: How should we care for our children?*, Allen & Unwin, 2007. Vedeți şi Gerhardt, S., *Why Love Matters: How affection shapes a baby's brain*, Brunner Routlegde, NY, 2004.

Pagina 23: „Şi mulțumită unui număr mare de cercetări din întreaga lume…“ – NICHD Research Network, *Child Care and Child Development: Results from the NICHD Study of Early Child Care*, Guildford Press, NY, 2005. Această carte cuprinde câteva sute de studii individuale. Imaginea de ansamblu este descrisă în cartea mea, *Raising Babies*, HarperCollins, Londra, 2005.

Pagina 23: „…băieții sunt mai predispuşi decât fetele să intre în panică în urma separării…“ – Raphael, B. şi Martinek, N., Department of Psychiatry, University of Queensland, „Men and Mental Health“, referat întocmit de Carmen Lawrence la prima conferință a National Men's Health, 1996. „Sunt destule dovezi care atestă faptul că problemele mentale ale băieților sunt mai complexe decât ale fetelor… Anumite probleme de comportament sexual pot avea legătură cu temperamentul şi cu comportamentul social timpuriu, deşi există şi argumente temeinice pentru componentele lor biologice.“ (p. 42). „Băieții mai mici sunt de două ori mai predispuşi la probleme mentale decât fetele. Sunt mai sensibili la influențele parentale şi familiale şi la interacțiunea acestora cu temperamentul“ (p. 43). „Băieții vor fi mai afectați decât fetele de un mediu şcolar ostil.“ (p. 43).

Pagina 23: „E posibil să se poarte aşa şi la şcoală şi mai târziu în viaţă.“ – Trei dintre cele mai exhaustive şi de lungă durată studii din lume – din Marea Britanie, SUA şi Canada – au descoperit că programul prelungit de grădiniţă are consecinţe periculoase pentru copiii de sub trei ani: accentuarea anxietăţii, a agresivităţii şi slăbirea încrederii în relaţia părinţi–copii. Biddulph, S., *Rising Babies*, HarperCollins, Londra, 2005, analizează aceste lucruri în detaliu.

Pagina 24: „Programul flexibil şi timpul liber garantat…“ – Bunting, M., *Willing Slaves: How to overwork culture is ruling our lives*, Harperperennial, UK 2005.

Pagina 25: „…şi fac mult zgomot“ – Gurian, Michael, *The Wonder of Boys*, Tarcher/Putnam, New York, 1996. Guiran dă vina mai mult pe testosteron decât o fac eu, sugerând că domină mentalitatea unui băiat mai presus de orice. E pledează uneori pentru lovirea băieţilor (fără a realiza că, invariabil, acest gest îi va face mai violenţi). În afară de aceste lucruri, cartea lui are multe observaţii folositoare şi ne-a influenţat pozitiv părerile despre băieţi.

Pagina 26: „Curajul de a creşte bărbaţi de nădejde“ – Silverstein, Olga şi Rashbaum, Beth, *The Courage to Raise Good Men*, Penguin, Melbourne, 1994.

Pagina 26: „…un bărbat tensionat şi greu de suportat.“ – Acest tip de socializare masculină e descris cum nu se poate mai bine în câteva filme, între care *Rămăşiţele zilei* cu Anthony Hopkins şi *Toamna vieţii* cu Albert Finney.

Pagina 32: „Destindeţi-vă. Bucuraţi-vă de copiii dumneavoastră…“ – „Examenele fură tinereţea. Viaţa înseamnă mai mult decât nişte rezultate la examene“, îi avertizează William Deane pe studenţi în *Daily Telegraph*, 10 februarie 1997, p. 17. Sir William Deane, guvernator al Australiei, i-a spus unui grup de părinţi: „Este… vital ca şcoala, studenţii şi părinţii să aibă simţul proporţiei şi să dea importanţă muncii în folosul comunităţii, scenei politice, valorilor culturale, relaţiilor sociale şi bucuriei de a trăi.“

Pagina 34: „Când băieţii sunt scunzi“ – Un studiu despre hormonul de creştere, condus de David Sandberg, profesor în psihiatrie pediatrică la State University of New York în Buffalo, a fost publicat în ziarul *Pediatrics* şi citat în *San Francisco Chronicle*, 11, 94, pp. 832–839.

Pagina 35: „…nivelul testosteronului creşte cu aproape 800 la sută!“ – La naştere, nivelul testosteronului creşte până la 250mg/ml. De la cinci la zece ani, scade până la 30 mg/ml. La cincisprezece ani, ajunge la 600

mg/ml, limita pentru un adult – din Semple, Michael, „How to live forever", *Esquire*, septembrie 1993, p. 127. De asemenea, Dow, S., „Hormone new hope for flagging males" (*The Age*, 19 mai 1995, p. 11), afirmă că testosteronul afectează comportamentul sexual; Dabbs, J.M. arată în „Testosterone, crime and misbehaviour among male prison inmates" din *Journal of Personality and Individual Differences* (1995) 18:5, pp. 627–633 că există o legătură strânsă între nivelul de testosteron şi problemele comportamentale din închisori.

Pagina 39: „Putem face o comparație între experiența Lakota…" – Smith, Babette, *Mothers and Sons*, Allen & Unwin, Sydney, 1995, p. 20.

Pagina 45: „Un studiu a arătat că numai un prieten adult…" – Tierney, J.P., Grossman, J.B., şi Resch.N, *Making a Difference: An impact study of Big Brothers/Big Sisters (BB/BS)*, Public/Private Ventures. Philadelphia, PA, 1995.

Pagina 47: „Dar treptat dovezile au arătat…" – (Există diferențe între sexe) Marsh, Colin, *Teaching Studies of Society and Environment*, Prentice Hall, Sydney, 1992.

Pagina 50: „Psihologul Leonard Sax…" – Sax, Leonard, *Why Gender Matters*, Broadway Books, NY, 2005.

Pagina 50: „…El o citează pe Janel Caine…" – Caine, Janel, „The Effects of Music on Selected Stress Behaviours, Weight, Caloric and Formula Intake and Length of Hospital Stay of Premature and Low Birthweight Neonates in a Newborn Intensive Care Unit", *Journal of Music Therapy*, 28:180–192, 1991. Vedeți, de asemenea, Cone Wesson, Barbara *et al.*, „Hearing Sensitivity in Newborns Estimated from ABR's to Bone conducted Sounds", *Journal of the American Academy of Audiology*, 8:299–307, 1997.

Pagina 51: „în mai multe comentarii recente…" – Profesorul de lingvistică Mark Liberman îi dă o replică destul de dură Dr. Sax la concluziile sale despre auz pe blogul său în data de 22 august 2006, citată şi în *The New York Times*. <http://itre.cis.upenn. edu/~myl/languagelog/archives/003487.html http:// itre.cis.upenn.edu/~myl/languagelog/archives/003487. html> sau doar căutați pe Google Liberman Language Log!

Pagina 52: „Doctorii orelişti australieni Jan Pollard şi Kathy Rowe…" – Rowe, K., Pollard J., Rowe, K., Evoluția alfabetizării, comportamentului şi a auzului: Are ajutorul acordat de specialişti vreo importanță? S-a discutat la Gala Rue Wright Memorial Award de la Royal Australian College of Physicians Scientific Meeting, Wellington, Noua Zeelandă, 2005.

Concluzia lor a fost că profesorii pot avea o influență majoră în alfabetizarea şi educarea băieților, mai ales cu ajutorul câtorva măsuri simple, într-un curs de o oră.

„Chestiuni esențiale… printre care conştientizare şi training, bazate pe următoarele strategii:

1. Captarea atenției copilului; vorbitul rar, folosirea propozițiilor scurte („pe bucăți"), menținerea contactului vizual, folosirea efectelor vizuale şi aşteptarea feedbackului.

2. Pauza între propoziții. Dacă e necesar să repetați, luați-o de la capăt rar şi calm, şi încurajați-i mereu; monitorizați copilul: de exemplu, dacă în privirea lui nu se citeşte nimic, opriți-vă şi explicați-i din nou, asigurați-vă că aude, că vă înțelege şi că vă răspunde.

Pagina 53: „…un fetus nu începe în acest fel" – Donovan, B.T., *Hormones and Human Behaviour: The scientific basis of psychiatry*, CUP, Cambridge, 1985. De asemenea Fausto-Sterling, A., *Myths of Gender*, Basic Books, New York, 1985.

Pagina 57: „…motivul pentru care băieții mor în acest fel… Senserrick, T., şi Whelan, M., şoferi profesionişti: Eficacitatea sistemului şi componentele individuale. Centrul de cecetare al accidentelor Universitatea Monash – #209 – 2003. Un rezumat bun despre ce nu au voie să facă pasagerii într-o maşină cu semnul pentru începători găsiți pe <http://www.walk.com.au/ pedestriancouncil/Page.asp?PageID=1982>.

Pagina 59: „…un studiu important… despre maimuțe…" – studiile despre testosteron şi comportamentul în ierarhia unui grup de maimuțe a fost condus de Robert Rose, Departamentul de Psihiatrie de la Department of Psychiatry, Walter Reed.

Army Institute of Research, Washington; citat de Bahr, Robert în *The Virility Factor*, Longman, New York, 1976.

Pagina 60: „În cartea lor, *Raising a Son* …" – Elium, D., Elium, J., *Raising a Son: Parents and the making of a healthy man, Beyond Words*, Oregon, 1992.

Pagina 62: „…nu se confruntă cu această diferență…" – Observația că băieții se descurcă bine în şcolile Montessori a fost făcută prima dată de Peter Vogel la NSW Federation of P & C Associations forum on boys in schools, februarie 1997.

Pagina 62: „…băieții din mediile şcolare… violente produc mai mult testosteron" – afirmație făcută de dr. Rex Stoessiger în Hobart. Personal communication, mai 1997.

Pagina 63: „…hiena pătată…“ – Stevens, Jane, „Hyenas“, *Technology Review*, 1 februarie 1995.

Pagina 63: „…copii cu «penis la doisprezece ani»“ – Moir, A., Jessel, D., *Brain Sex, Mandarin*, Londra, 1989.

Pagina 63: „…Hiperplazia suprarenală congenitală…“ – Moir şi Jessel, *ibid*. Moir şi Jessel pun accent pe diferenţele între sexe aşa cum fac multe cărţi, pe măsură ce moda a depăşit convingerile despre neutralitatea sexelor din anii 1960. Cel mai echilibrat şi apropiat de realitate punct de vedere este al dr. Judith Rapoport, directorul Secţiei de psihiatrie infantilă din cadrul Institutului de Boli Mintale din cadrul National Institute of Mental Health, SUA. Când a fost întrebată „Ce a făcut din băieţi o problemă atât de serioasă, biologia sau influenţele sociale?“, ea a răspuns: „Amândouă. Biologia îi face pe băieţi neliniştiţi, explozivi, permanent în căutarea unui lider şi a unei direcţii. Societatea noastră nu le oferă nici o şansă şi îi abandonează sau îi lasă pe mâna găştilor. Un băiat poate avea o adolescenţă grea, dar pentru că privim energia lui cu suspiciune, îl socotim *copil rău*. Trebuie să ne întrebăm dacă societatea nu este prea puţin tolerantă cu băieţii şi gata să-i catalogheze drept cazuri medicale. Agresivitatea şi alte caracteristici masculine, dintre care multe care au fost odată admirate, au ajuns, între timp să fie considerate patologice, astfel încât astăzi Tom Sawyer ar fi etichetat drept *deranjat mintal*. D'Antonio, M., „The Fragile Sex“, *Los Angeles Times*, 4 decembrie 1994, p. 16.

Pagina 63: „…exces de testosteron…“ – Leo, John, „Sex: it's all in your brain“, *U.S. News and World Report*, 27 februarie 1995, p. 22.

Pagina 64: „Corurile din Ţara Galilor“ – Kimura, D., „Are men's and women's brains really different?“, *Canadian Psychology*, 1987, 28.2, p. 133.

Pagina 65: „Şobolanii îşi ling puii“ – Celia Moore şi colegii, citaţi în Vines, G., *Raging Hormones*, Virago Press, London, 1993, pp. 88–89.

Pagina 66: „…maxilarele şi dinţii noştri au devenit mai mici…“ – Flannery, Tim, *The Future Eaters*, Reed, Melbourne, 1994.

Pagina 67: „…Sportivii care câştigă…“ – Observaţia se extinde şi asupra fanilor echipei câştigătoare. Bernhardt P.C, Dabbs J.M., Fielden J.A, Lutter C.D. Nivelul de testosteron al fanilor în timpul unui eveniment sportiv se modifică atât în cazul victoriei, cât şi al înfrângerii, *Physiol Behav*, august, 1998, (1):59–62.

Vedeți, de asemenea, Randerson, J: studiile arată că există o legătură între hormonii masculini şi nevoia de a dobândi putere, dar prea multă poate duce la asumarea riscurilor inutile, *The Guardian*, 15 aprilie 2008.

Pagina 67: „…probabilitatea să aibă probleme cu poliția e de câteva ori mai mare în cazul băieților decât al fetelor…" – Nu se cunoaşte sursa acestei observații. Problema este dezbătută de Casey, T., McCarthy, B. în „Sex and drugs and Rock N Roll: Adolescent Intimacy and Delinquency", prezentată la întâlnirea anuală a American Society of Criminology, 1 noiembrie, 2006.

Pagina 69: „…pornirea unei persoane de a abuza sexual o altă persoană…" – R. Wyre, expert judiciar, stenogramele Wood Royal Commission, NSW, 1996. Raymond Wyre este specialist britanic în tratarea agresorilor sexual.

Pagina 72: „diferențele între sexe sunt evidente în creierul copilului nenăscut…" – Kimura, *op. cit.*: „Probabil că e adevărat că hormonii organizează creierul în stadiile timpurii ale dezvoltării şi, de asemenea, că distingem două tipuri diferite de organizare a creierului bărbaților, respectiv femeilor. Kimura adaugă că hormonii afectează performanțele de-a lungul vieții şi că neîndemânarea şi inteligența influențează de asemenea felul cum este organizat creierul.

Pagina 72: „*Corpus callosum* la băieți este mai mic…" – Neuroanatomistul Laura Allen de la UCLA a descoperit, disecând creiere de bărbați, femei şi copii, că acesta e mai mare la femei. Această secțiune a creierului este responsabilă cu transmiterea informațiilor din partea logică către cea intuitivă şi înapoi. Asta ar putea fi explicația pentru faptul că femeile se exprimă mai clar, mai ales în ceea ce priveşte aspectele subtile sau emoționale.

Pagina 72: „…sunt localizate doar pe o parte" – Bennett, A., Shaywitz, Sally E., „Sex Differences in the Functional Organization of the Brain for Language", *Nature*, 1995, 373, 607–609. Acest studiu a reprezentat un punct de cotitură. A fost prima cooperare între mai multe discipline – de la radiologie la fizică, la pediatrie şi neurologie – pentru a analiza problema diferențelor structurale ale creierului cu ajutorul RMN-ului în timpul unor activități care activau procesul de gândire: „Am găsit multe diferențe între sexe în timpul activităților fonologice: la bărbați, activitatea creierului este localizată în partea stângă, în girusul frontal inferior; la femei, activitatea are loc altfel, presupunând o activitate neuronală mai răspândită şi punând în mişcare atât partea stângă, cât şi partea dreaptă a girusului frontal inferior. Aceste date sunt primele

dovezi ale faptului că diferențele între sexe în ceea ce privește funcționarea creierului și a vorbirii chiar există".

Pagina 74: „…sunt mai mulți băieți decât fete, cam patru la unu!…" – Se dezbate dacă băieții sunt mai des diagnosticați cu deficiențe de învățare din cauza tendinței lor de a se comporta urât când sunt frustrați că nu pot învăța la școală. Unele studii arată că, dacă băieții și fetele ar fi diagnosticați obiectiv, diferențele nu ar fi așa de mari.

Coutinho, M.J, Oswald, D.P, „State variation in gender disproportionally in special education: Finding and recommendations", *Remedial and Special Education* 26 (1), 7–15, 2005.

Bandian, N.A. „Reading disability defined as a discrepancy between listening and reading comprehension: A longitudinal study of stability, gender differences, and prevalence", *Journal of Learning Disabilities*, 32 (2) 138-148. (1999).

Pagina 74: „Dacă doriți să preveniți problemele de învățare sau de comunicare ale copilului dumneavoastră…" – Harasty, J., Double, K., Halliday, G.M., Kril, J.J., McRitchie, D.A., „Language Associated Cortical Regions are Proportionally Larger in the Female Brain", *Archives of Neurology*, octombrie 1996. „Rezultatele noastre sugerează că Zona Wernicke și Broca sunt mai mari în cazul femeilor decât al bărbaților. Aceste diferențe anatomice au legătură cu abilitățile de comportament net superioare la femei".

Pagina 80: „…coordonarea-motorie…" – Vann, A.S, „Let's not push our kindergarten kids", *Education Digest*, 9 ianuarie 1991, vol. 57, p. 43. Vedeți, de asemenea, Cratty, B.J, *Perceptual Motor Development in Infants and Children*, Prentice Hall, New Jersey, 1986. „Diferențele între sexe în dezvoltarea motorie sunt prezente încă de la grădiniță. Băieții sunt mai dezvoltați ca fetele în ceea ce privește abilitățile care necesită forță fizică. Fetele au mai dezvoltate abilitățile de a desena și a scrie, și capacitatea de a combina echilibrul și mișcarea picioarelor, precum țopăitul și săritul. Fetele sunt mai mature fizic decât băieții, de aceea au, probabil, un echilibru mai bun și precizie în mișcări.

„Doar pe la mijlocul adolescenței băieții le prind din urmă pe fete. La vârsta asta, băieții au viteză, forță și rezistență fizică, astfel că până și un băiat obișnuit poate depăși performanțele celor mai multe dintre fete."

Hellinck, Walter-Grietens, „Competence and behavioral problems in 6- to 12-year-old children in Flanders (Belgium)", *Journal of Emotional & Behavioural Disorders*, vol. 2, 7 ianuarie 1994, p. 130.

„O fată obişnuită este un pic mai scundă decât un băiat la toate vârstele până în adolescență. Ea va fi mai înaltă după 11 ani, deoarece avântul ei adolescentin are loc cu doi ani mai devreme decât al băieților. La 14 ani e din nou depăşită în înălțime de un băiat obişnuit.

Fetele obțin rezultate mai bune la fiecare disciplină şi per total. Diferențele între sexe la nivelul competențelor reflectă probabil dezvoltarea şi maturizarea diferită la băieți şi la fete, mai ales în ceea ce priveşte dobândirea abilităților cognitive şi sociale pentru a învăța bine la şcoală." (Berk, 1989; Kogan, 1983; Minuchin & Shapiro, 1983)

„Nu există diferențe între sexe în ceea ce priveşte etapele standard ale dezvoltării – statul în picioare, mersul, apucatul. Fetele încep să vorbească mai devreme şi problemele de vorbire apar mai degrabă la băieți. (Numărul băieților care fac cursuri suplimentare pentru remedierea problemelor de citit este de 4 ori mai mare decât al fetelor.)

Avortul spontan e mai des întâlnit la sarcinile cu băieți din cauza problemelor congenitale şi a lipsei de oxigen. Băieții sunt mai vulnerabili în primele stadii ale sarcinii – trecerea de la fată la băiat în stadiul intrauterin creşte probabilitățile de avort spontan – sau femeile au un material genetic mai bun în ceea ce priveşte orice aspect al dezvoltării afectat de cromozomul X." Publicat pe 29 ianuarie, © 1996 Deseret News Publishing Co., Lecture 7: „Sex or gender?".

Pagina 81: „Noi studii din Marea Britanie arată că…" – Pe deasupra, structurarea actului de învățare, mai ales acum, când e la modă ca instituțiile de învățământ preşcolar să fie considerate „centre de studii pregătitoare", s-a dovedit a fi neproductivă. Experții au ajuns, aşadar, la un consens în privința unui singur lucru: învățarea formală nu ar trebui să înceapă mai devreme de 6 ani. Vedeți, de exemplu, Bruton, C., „Do we send our children to school too young?", *The Times*, 6 septembrie 2007.

Vedeți, de asemenea, şi National Foundation for Educational Research Review of Primary Education reluat pe scurt în Woolcock, N., „Too young for school at 4", *The Times*, 8 februarie 2008.

Pagina 83: „Germaine Greer a arătat că…" – Această concluzie l-a determinat pe Greer să găsească exemple de femei geniale, care se bucură de succes în lumea artistică. Greer, G., *The Obstacle Race: the Fortunes of Women Painters and Their Work*, Farrar Straus, Giroux, 1979.

Pagina 86: „…vedeți cartea noastră *Complete Secrets of Happy Children*: Biddulph, Steve, HarperCollins, Sydney, 1994.

Pagina 88: „…în întreaga lume… tații petrec mai mult timp cu copiii" – Adrienne Burgess, *Fatherhood Reclaimed*, Vermillion, Londra,

1997. Burgess a observat acest trend pe la mijlocul anilor ’90, şi zece ani mai târziu el a fost confirmat.

Bennet, R., „Children never had it so good“. *The Times*, 4 octombrie 2006 şi pentru mai multe detalii vedeți raportul original *Future Foundation Report, The Changing Face of Parenting*, 2007. www.future-foundation.net.

Pagina 95: „Dacă vreți să vă înțelegeți cu băieții…“ – Paul Whyte, Sydney Men’s Network, seminarul „Boys in Education“, Hobart, 1994.

Pagina 97: „*The Making of Love*“ – Biddulph, S. şi Biddulph, S., *The Making of Love*, Doubleday, Sydney, 1989.

Pagina 98: „Ce fac tații“ – Copyright © 1992 by Jack Kammer. Jack Kammer este autorul cărții *Good Will Toward Men*, St Martin’s Press, New York, 1995.

Pagina 104: „E ADD sau DDT…?“ – Dr. Gordon Serfontein, care a introdus conceptul de ADD în Australia, scrie în cartea sa că absența tatălui este o componentă a problemelor legate de ADD. El roagă tații să se joace cu copiii şi să-i învețe autocontrolul. Citiți, de asemenea, Gardner, N., *A friend Like Henry*, Hodder & Stoughton, Londra, 2007. Cartea spune povestea unui câine care îl ajută pe un copil să-şi depăşească autismul, dar pentru autor e clar că implicarea ambilor părinți a dus la deznodământul emoționant şi optimist al cărții.

Pagina 107: „Cercetările despre importanța tații…“ – Blankerhorn. D., *Fatherless America*, Basic Books, New York, 1995. Cartea lui Blankerhorn a avut un mare răsunet, mai ales în SUA, unde patruzeci la sută dintre copii cresc fără tată. Rezultatele proaste la şcoală, sarcina la vârsta adolescenței, delincvența juvenilă, deficiențele de învățare şi abandonul şcolar, precum şi violența domestică şi abuzul sexual la copii sunt mai des întâlnite în familiile unde tatăl lipseşte. Mamele singure şi cuplurile de lesbiene pot creşte copii cum trebuie, dar cei care o fac cel mai bine sunt tații, pentru că reprezintă modele masculine de urmat pentru fiii lor.

Pagina 120: „Testiculele sunt foarte sensibile…“ – Mulțumiri dr. Nick Cooling de la University of Tasmania pentru că a verificat şi a răspândit acest fapt.

Pagina 124: „Copiii care ajung în clasa a XII-a…“ – Eşecul a peste treizeci la sută dintre elevi în primul an de studenție a stârnit îngrijorare; cercetările au scos la iveală profesori slab pregătiți şi programe de tranziție bune. Atributele studenților par să conteze mai mult decât

abilitățile. Maturitatea e deci un argument foarte bun în favoarea unui an sau doi de libertate înainte de începerea facultății. Evans, M., *Planning for the Transition to Tertiary Study: A Literature Review*, Monash University Research Paper. (2000)

Pagina 126: „Când îi faceți cunoştinţă cu noul partener" – Michael Gurian, *The Wonder of Boys*, Tarcher/Putnam, New York, 1996.

Pagina 131: „Cărți de bucate recomandate pentru copii" – Gabriel Gate, *Good Food for Men*, Reed Books Melbourne. Ideală pentru fiul dumneavoastră adolescent, este simplă, cu rețete hrănitoare şi pentru bărbații care nu ştiu să gătească.

Pagina 133: „Adevăratul respect de sine" – Seligman, M., *Learned Oprimism*, Random House, Sydney, 1992, p. 84.

Pagina 141: „Autorii Don şi Jeanne Elium…" – în *Raising a Son*, Beyond Words, Oregon, 1992.

Pagina 145: „La vârsta asta, băieții se masturbează măcar o dată pe zi!" – Cam optzeci la sută dintre tineri spun că se masturbează de cinci ori pe săptămână. Acest lucru e diferit de la o cultură la alta şi azi e văzut de medici ca un obicei sănătos din punct de vedere emoțional şi fizic, dacă nu e practicat în exces.

Heilborn, M.L., Cabral C.S., „Sexual practices in Youth", *Cadernos de Saude Publica*, vol. 22, nr. 7, iulie 2006, Instituto de Medicina Social, Universidade do Estado do Rio de Janeiro, Brazilia.

Pagina 146: „Robert Bly numeşte asta *sat fără câini*" – Bly, Robert, *The Sibling Society*, Heinemann, Australia, 1996.

Pagina 152: „…probleme de identitate…" – Soutter, Allison, „A longitudinal study of three cases of gender identity disorder of childhood successfully resolved in the school setting", *School Psychology International*, vol. 17, 1996, pp. 49–57.

Pagina 154: „…James Prescott… creşterea copilului şi despre violență" – Prescott, J.W., „Body pleasure and the origins of violence", *The Futurist*, Bethesda, US.

Pagina 155: „Un băiat care făcea lucrul ăsta de la 10 ani i-a spus unui consilier…" – Wood, H., „The internet and its role in the escalation of sexually compulsive behavior", *Psychoanalytic Psychotherapy*, 25(2) pp. 127–142, 2011.

Pagina 155: „Terapeutul John Woods a spus în ziarul *Daily Mail* din Anglia…" – Woods, J., şi Carey, T., „Jamie are treisprezece ani şi nici măcar nu a sărutat o fată. Şi acum are cazier pentru abuz sexual", *Daily Mail*, 25 aprile 2012.

Pagina 155: „Şi unul din trei copii de 10 ani a văzut materiale explicite…“ – Bernard, P., Gervais, S.J., „Integrating Sexual Objectification with object versus person recognition“, *Psychological Science*, 3 aprilie 2012, pp. 469–471.

Pagina 156: „Cercetătorii au descoperit că, cu cât băieții şi bărbații se uită mai mult la pornografie…“ – Wood, H. „The Internet and its role in the escalation of sexually compulsive behaviour“, *Psychoanalytic Psychotherapy*, 25:2, 2012, pp. 127–142.

Pagina 156: „Neuropsihologul Susan Greenfield a scris multe despre cum Internetul modelează creierul…“ – Greenfield, S., „How digital culture is rewiring our brains“, *Sydney Morning Herald*, 7 august 2012.

Pagina 158: „…mulți ne imaginăm o familie…“ – Biddulph, S., *Manhood*, Finch, Australia, 2005.

Pagina 158: „multe dintre sinuciderile…“ – În „Being gay is a big factor in youth suicides“,Debra Jopson (*Sydney Morning Herald*, 26 februarie 1997) s-a referit la cercetările dr. Gary Remafedi de la University of Minnesota, care a descoperit că treizeci la sută dintre adolescenții gay au spus că au avut tentative de suicid. Factorii de risc ieşeau la suprafață la o vârstă fragedă: abuzul de substanțe şi comportamentul considerat efeminat.

Pagina 159: „…gay, bisexuali sau heterosexuali…“ – Black, D. Gates, G., Sanders, S., Taylor, L., Demografia populației homosexuale din Statele Unite ale Americii – date statistice, *Demography*, vol. 37, nr. 2 (mai, 2000), pp. 139–154 (disponibil pe JSTOR). Vedeți, de asemenea, Hite, S., *The Hite Report on Male Sexuality*, New York, A. Knopf, 1991.

Pagina 162: „o treime dintre băieți nu au tată acasă“ – cifra este mai mare în SUA, mai mică în Marea Britanie şi Australia. Blankenhorn, *ibidem*, pentru SUA, şi Burgess, *ibidem*, pentru Marea Britanie.

Pagina 163: „Stăpân pe el… în aşa fel încât să nu îi stârnească…“ – Tendința profesorilor bărbați de a acționa sub imperiul hormonilor atunci când le predau băieților de care se simt amenințați seamănă cu munca cu primatele. „Cimpanzeii adolescenți aleşi pentru diverse teste scuipă apa, se izbesc de zăbrelele cuştilor şi altele asemenea. Deborah Fouts spune că femeile supraviețuiesc inițierii cu o rată de trei la unu față de bărbați pentru că ele evită comportamentul prostesc; bărbații tind să se enerveze, să reacționeze la provocări şi fac tărăboi“. Din *Raging Hormones*.

Pagina 166: „Există un mod de a-ți afirma…“ – Stoessiger, R., „Boys and Literacy-an equity issue“. Disponibil pe site-ul Manhood Online: http//www.manhood.com.au.

Pagina 168: „Studiile arată că… băieții… chiar vor să aibă succes…“ – Hudson & Carr, ca mai sus.

Pagina 169: „Un studiu pe 20 000 de copii de şcoală primară şi gimnazială…“ – Rigby, K., *Bullying in Schools and What to do About it*, ACER, Canberra, 1996. Vedeți, de asemenea, http://www.education.unisa.edu.au/bullying/childtelus.htm

Pagina 170: „Ce pot face părinții“ – adaptare după *Bullying in Schools and What to do About it*, Rigby, Ken, *ibid*.

Pagina 173: „Directorul Peter Ireland a scris…“ – Ireland, Peter, *Boys in Schools*, Fletcher & Browne, Finch Publishing, Sydney, 1995.

Pagina 171: „…creierele băieților sunt construite…“ – Dunaif-Hattis, J., *Doubling the Brain: on the evolution of brain lateralization and its implications for language*; citat în *Grolier's Encyclopedia*.

Pagina 175: „După datele statistice din Marea Britanie…“ – Aceasta a fost la începutul anilor 1990. Între timp, situația s-a îmbunătățit; până în 2005 diferența era de 77 la sută dintre femei şi 60 la sută dintre bărbați, deşi, gândindu-ne la scorurile A şi B, procentul era de 50, respective 30 la sută. http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/ education/05/ exam_results/ gcse_fc/html/art.stm

Pagina 185: „…Directorul liceului Ashfield Ann King…“ – „Mid-school Crisis“ in *Sydney Morning Herald*, 17 februarie 1997, p. 12.

Pagina 187: „Cum să vă dați seama dacă o şcoală e potrivită pentru băieți“ – Lista a fost întocmită de Deborah Hartman şi Richard Fletcher, Boys to Fine Men Program, University of Newcastle, NSW. Pentru detalii despre acest program vizitați <www.newcastle.edu.au/centre/fac/boys/ aboutusb/htm>

Pagina 191: „Ascultați-l pe acest băiat cum descrie problemele senzoriale“ – „What is it like to be autistic?“, Darren White, *Autism Spectrum Disorder*, Autistic Association of NSW, Sydney, 1992.

Pagina 203: „…părinții… împotriva abuzului sportiv…“ – Messner, Michael, *Power at Play: Sports and the problem of masculinity*, Beacon Press, Boston, 1992.

Pagina 203: „Cercetătorul de la Men's Health Richard Fletcher“ – alocuțiune la deschiderea Men's Health and Wellbeing Association (NSW), Sydney, noiembrie 1996.

Pagina 203: „…peste 10 000 de copii pe an… în urma rănilor în timpul jocurilor“ – *Sydney Morning Herald*, 12 iunie, 2007. Vedeți, de asemenea, şi Finch, C., Valuri, G., Ozanne Smith, J. Rănile cauzate de

sport şi activităţi recreative în Australia: dovezile de la camera de gardă, *British Journal of Sports Medicine*, vol. 32, issue 3, 220–225,

Spinks, A., Macpherson. A., Bain, C., McClure, C., Rănile care apar în urma activităților fizice din copilărie: rezultate de la un grup de copii dintr-o şcoală primară australiană, *Injury Prevention*, 2006; 12:390–394.

Pagina 213: „Aproximativ cinci la sută din băieții din America…" – Polanczyk G., de Lima, M.S., Horta, B.L., Biederman J, Rohde LA (2007), „The worldwide prevalence of ADHD: a systematic review and metaregression analysis", *Am J Psychiatry* 164 (6): 942–948.

Pagina 214: „Gabor, în cartea sa, *Scattered*…" – Mate, G. *Scattered*: *How Attention Deficit Disorder Originates, and What You Can Do About It*, Plume, 2000. The Pediatric Advisory Committee of the Food and Drug Administration a dat o declarație pe 30 iunie 2005 confirmând două posibile motive de îngrijorare privind Concerta, Ritalin şi alte tipuri de metilfenidate: efecte adverse de ordin psihic şi cardiovascular.

Cel mai bun ghid pentru a-i ajuta pe copiii cu ADHD acasă şi la şcoală este, după recomandarea lui Gabor Mate (deşi nu e de acord cu titlul), cartea lui Thomas Armstrong *The Myth of the ADD Child: 50 Ways to Improve Your Child's Behavior and Attention Span without Drugs, Labels, or Coercion*, Plume, New York, 1997. Este o carte practică despre metodele de a-i ajuta pe copiii cu ADHD să se concentreze, să se calmeze, acasă şi la şcoală, fără a recurge la medicamente.

Pagina 215: „Amfetamina nu este medicamentul…" – O cercetare de mică amploare nevalidată încă de un studiu mai amplu a descoperit anomaliile cromozomiale: „Cytogenetic effects in children treated with methylphenidate", *Cancer Letters*, 18 decembrie, 2005, 230 (2). Studiul a arătat că e nevoie de cercetări mai amănunțite dată fiind legătura dintre anomaliile cromozomiale şi cancer, şi susțin că toți copiii din acest studiu au avut schimbări inexplicabile de ADN într-un timp foarte scurt. Dr. David Jacobson-Kram de la FDA a spus că, deşi studiul a avut nişte lipsuri, rezultatele nu pot trece neobservate.

Pagina 216: „…unu din cinci băieți dintr-un grup de prieteni…" – Lunn, S., „Teenage drink and drug abuse rife", *The Australian*, 25 februarie, 2008.

„În general, printre adolescenții de 12–17 ani, unul din zece (168 000) este raportat ca fiind sub influența alcoolului (adică şapte sau mai multe pahare într-o zi în cazul băieților şi cinci sau mai multe pahare în cazul fetelor) o dată pe săptămână. Printre adolescenții de 16 ani cifra e de unu din cinci (54 116), la fel şi la cei de 17 ani (59 176). Din rândul

populației australiene tinere 27 la sută consumă alcool şi 12 la sută beau în exces. O mare problemă e aceea că aproximativ 13 la sută conduc sub influența alcoolului şi 16 la sută merg aşa la serviciu sau la şcoală. Se pune problema câți tineri locuiesc cu un părinte care bea sau consumă canabis zilnic…

Consilierul principal al Guvernului Federal pe probleme legate de droguri a estimat în mai 2012 un număr îngrijorător de copii care locuiesc cu un adult care bea sau consumă canabis. Dar la o reevaluare s-au găsit de două ori mai mulți: şi anume 451 000, care trăiesc cu un alcoolic şi 70 000, cu un consumator de droguri.

Pagina 216: „Odată se credea că…“ – Hinsliff, G., „Parents to face court over young drinkers“, *The Observer*, 1 iunie, 2008.